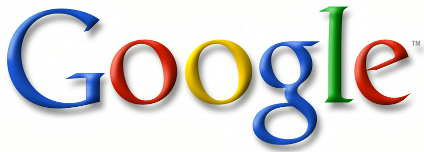

EX
LIBRIS
INO JOHANNES ELLILÄ

Kirkko-Käsikirja,

jossa säädetään

miten

Jumalanpalwelus

Suomen

Suuriruhtinanmaan

Ewangelis-Lutherilaisissa Seurakunnissa

on pidettäwä.

Esitys,

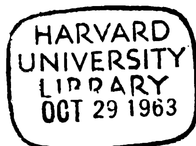
jonka teki Kirkolliskokouksen w. 1876

walitsema Toimikunta.

Turku,

G. W. Wilén'in kustannuksella,

1884.

Turku,
G. W. Wilén ja Kumpp. kirjapaino,
1884.

Sisältö.

1 Luku.

Yhteisestä Jumalanpalweluksesta.

---

1. Aamusaarna

aljetaan aamuwirrellä, eli muulla soweliaalla wirrellä *), jonka jälkeen saarna aljetaan lyhyellä esipuheella, eli sen siaan aamurukouksella: **Minä kiitän sinua, Jumala, rakas taiwaallinen Isäni,** j. n. e. ja **Isä meidän.**

Sitte saarnataan: Joulupäiwänä sen päiwän edellisen ewangeliumin taikka sen epistolan johdosta, joka on jälkimmäisen edellä; Pääsiäis- ja Heluntai-päiwänä kummanki päiwän epistolan johdosta **), mutta kussa ehtoosaarnaakin pidetään, jonkun muun soweliaan tekstin, ja Rukous-päiwinä siksi määrätyn tekstin johdosta.

Saarnan jälkeen, joka olkoon lyhyt, luetaan, jollei eri rukousta ole säädetty, joko: **Kiitetty olkoon Jumala ja siunattu ijankaikkisesti** j. n. e. (katso 2 Luku) taikka rukous aamu- ja katekismus-saarnan jälkeen: **Kaikkiwaltias ja laupias Jumala** j. n. e. (katso 2 Luku). Sen jälkeen pidettäköön rukous esiwallan edestä ja esirukous sairaitten edestä. Wiimein luetaan **Isä meidän** ja **Siunaus,** jonka jälkeen jumalanpalwelus päätetään lyhyellä wirrellä.

---

*) Kun tässä ja seuraawissa paikoissa säädetään, että wirsi weisattakoon, on tämä sääntö niin ymmärrettäwä, että saa koko wirren siaan weisata yksi taikka useampi wirrenwärsy, saarnaajan tutkinnon mukaan.

**) Uudet teksti-ehdotukset kun tulewat käytäntöön, ei enään tarwita tätä muistutusta.

Rukous Aamu- ja Katekismussaarnan jälkeen.

Kaikkiwaltias ja laupias Jumala! Lainaa meille armoas, että me sanas kautta päiwä päiwältä lisääntyisimme Sinun tuntemisessas, ja siitä aina paremmin oppisimme Sinua palwelemaan oikiassa uskossa ja kuuliaisuudessa, ja syntiä ja erhetyksiä wälttämään. Pyhitä, o Jumala, seurakuntas; wahwista ja pidä häntä woimassa; anna hänen yhä enämmin lisääntyä, että hän Sinua kunnioittais, palwelis ja ylistäis, täällä totisessa pelwossa, ja siellä ijankaikkisessa autuudessa; Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Amen.

2. Puolipäiwäsaarna

aljetaan wirrellä, jos ei aamusaarnaa edellä pidetty. Sitte kun pappi sillä wälin on astunut alttarin eteen, jatkaa hän, käännyttyänsä seurakunnan puoleen, aljetun jumalanpalweluksen näin:

Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen. Amen.

Rakkaat ystäwät, weljet ja sisaret Kristuksessa Jesuksessa! Kokoontuneina pitämään jumalanpalwelustamme, kiittämään Jumalaa Hänen hywistä teoistansa ja rukoilemaan Häneltä kaikkia sekä hengellisiä että ruumiillisia tarpeitamme, ja koska tunnemme kaikin olewamme syntisiä ja pyydämme synnistä päästä; niin laskekaamme polwillemme ja nöyryttäkäämme itsemme Jumalan meidän taiwaallisen Isämme edessä, sydämellä ja suulla tunnustaen itsemme waiwaisiksi syntisiksi,

niinkuin olemmekin, rukoillen Häneltä armoa ja laupeutta itsekukin näin sanoen:

Tässä pappi (ynnä seurakunnan kanssa) laskee polwillensa.

Minä waiwainen syntinen ihminen, joka olen synnissä siinnyt ja syntynyt, ja kaikkena elinaikanani pitänyt syntistä elämää, tunnustan kaikesta sydämestäni Sinun edessäs, kaikkiwaltias ijankaikkinen Jumala, rakas taiwaallinen Isäni, etten ole Sinua rakastanut yli kaikkein, enkä lähimmäistäni niinkuin itseäni. Minä olen, walitettawasti, isäini kanssa monella muotoa, ajatuksilla, sanoilla ja töillä, rikkonut Sinua ja Sinun käskysanojas wastaan, ja tiedän sentähden ansainneeni ijankaikkisen kadotuksen, jos Sinä minua niin tuomitsisit, kuin Sinun pyhä oikeutes waatii ja minun syntini ansainneet owat. Mutta nyt Sinä, rakas taiwaallinen Isä, olet luwannut armos ja laupeutes kaikille waiwaisille syntisille, jotka tahtowat tehdä parannusta ja eläwällä uskolla paeta Sinun käsittämättömän laupeutes ja Wapahtajan Jesuksen Kristuksen ansion turwiin. Niitä sinä armahdat, ehkä kuinka owat Sinua wastaan rikkoneet, ja et ikänä enää tahdo heidän syntejänsä soimata. Siihen minäkin waiwainen syntinen luotan, ja rukoilen turwallisesti: ole minulle, saman lupaukses jälkeen, armollinen ja laupias, ja anna kaikki syntini anteeksi, Sinun pyhän nimes kiitokseksi ja kunniaksi.

Seurakunta weisaa:

Herra armahda meitä!
Kriste armahda meitä!
Herra armahda meitä!

Jonka jälkeen pappi sanoo:

Kaikkiwaltias, ijankaikkinen Jumala, suuren, käsittämättömän laupeutensa ja Wapahtajan Jesuksen Kristuksen ansion tähden, antakoon meille kaikki syntimme anteeksi, ja antakoon meille armoa parantaa syntistä elämäämme ja saada Hänen kanssansa ijankaikkisen elämän. Amen.

Pappi, kääntyneenä alttariin päin, weisaa: *)

Jumalan olkoon kunnia korkeudessa ja maassa rauha, ihmisille hywä tahto!

Sen jälkeen seurakunta, ainakin juhlapäiwinä ja kun Herran ehtoollista pidetään, weisaa:

Me kiitämme Sinua, me siunaamme Sinua, me Sinua rukoilemme, me ylistämme ja kunnioitamme Sinua, me Sinua kiitämme Sinun suuren kunnias tähden, O Herra Jumala, taiwaallinen kuningas, Isä kaikkiwaltias Jumala! O Herra sen kaikkein korkeimman ainoa Poika, Jesus Kristus! O Herra Jumala, Jumalan Karitsa, Isän Poika, joka pois otat mailman synnit, armahda meitä! Sinä olet yksin Herra, Sinä olet yksin se korkein, Jesus Kristus, Pyhän Hengen kanssa, Isän Jumalan kunniassa. Amen.

Taikka:

Kunnia olkoon Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen, niinkuin ollut on alusta, ja nyt ja aina, ijankaikkisesta ijankaikkiseen. Amen.

---

*) Jollei pappi taida weisata, lukekoon sen siaan; joka on huomattawa sekä tässä, että joka paikassa kussa papin, käsikirjan säännön mukaan, tulisi weisata.

Taikka wirsi 6, taikka 7, taikka joku Kolminaisuuden wirsi, taikka 111: w. 8, 247: w. 4, 237: w. 4.

Pappi kääntyy seurakunnan puoleen ja weisaa:

Herra olkoon teidän kanssanne!

Seurakunta wastaa: *)

Niin myös sinun henkes kanssa!

Pappi kääntyy jälleen alttariin päin ja lukee tahi weisaa sen rukouksen, joka on epistolan edellä, eli niin sanotun kollektan; mutta rukouspäiwinä ja sattuwina juhlapäiwinä seuraawaisen rukouksen, alkain:

Rukoilkaamme:

Me rukoilemme Sinua, kaikkiwaltias Jumala, rakas taiwaallinen Isä: anna meille wahwa usko Sinun ja Sinun Poikas Jesuksen Kristuksen päälle, eläwä toiwo sinun laupeutees, ja wilpitön rakkaus lähimmäistämme kohtaan, Jesuksen Kristuksen meidän Herramme kautta. Amen.

Kun pappi weisaa tämän taikka jonkun muun rukouksen, wastaa seurakunta weisaten:

Amen.

Sen jälkeen pappi kääntyy seurakunnan puoleen ja lukee tahi weisaa päiwän epistolan (Rukouspäiwinä ehtoosaarnan tekstin), jossa aljettakoon näin:

Nämä seuraawaiset sanat kirjoittaa Profeta N.; Ewangelista N., Apostoli N.

Sitte weisataan wirsi, jolla aikaa pappi seisoo kääntyneenä alttariin päin.

Pappi kääntyy jälleen seurakunnan puoleen ja lukee taikka weisaa päiwän ewangeliumin, tahi sen ewangeliumin, josta sinä päiwänä ei saarnata (rukouspäiwinä määrätyn puolipäiwäsaarnan tekstin), jossa aljettakoon näin:

---

*) Kun tässä ja seuraawissa paikoissa sanotaan: seurakunta wastaa, on se niin ymmärrettäwä, että seurakunta wastaa weisaten, jos pappi weisasi taikka puhui.

Tämän pyhän ewangeliumin (nämä Jumalan pyhät sanat) kirjoittaa Ewangelista (Profeta, Apostoli) N.

Sitte luetaan tahi weisataan **Usko**, jolla aikaa pappi seisoo kääntyneenä seurakuntaan päin. Jos Usko weisataan, alkaa pappi sen, ja siihen käytetään wirsikirjan wirsi N:o 4. Kun Usko luetaan, otetaan joko äsken mainittu wirsi taikka Apostolinen Uskon Tunnustus:

Me uskomme Jumalan päälle, Isän kaikkiwaltiaan, taiwaan ja maan Luojan.

Me uskomme Jesuksen Kristuksen päälle, Hänen ainoan Poikansa, meidän Herramme, joka sikisi Pyhästä Hengestä: syntyi Neitseestä Mariasta, kärsei Pontius Pilatuksen wallan alla: ristiinnaulittiin, kuoletettiin ja haudattiin: astui alas helwettiin, kolmantena päiwänä nousi kuolleista: astui ylös taiwaaseen: istuu Isän Jumalan kaikkiwaltiaan oikialla kädellä: sieltä on tulewa tuomitsemaan eläwiä ja kuolleita.

Me uskomme Pyhän Hengen päälle: yhden, pyhän, yhteisen seurakunnan, pyhäin ihmisten yhteyden, syntein anteeksi saamisen; ruu-

miin ylösnousemisen ja ijankaikkisen elämän. Amen.

Mutta juhlapäiwinä on Nikea-Konstantinopolin Tunnustus tawallinen (N:o 5 wirsikirjassa):

Me uskomme yhden Jumalan päälle, Isän kaikkiwaltiaan, taiwaan ja maan, ja kaikkein näkywäisten ja näkymättömäin Luojan.

Ja yhden Herran Jesuksen Kristuksen päälle, Jumalan ainokaisen Pojan, ja ennen kaikkia aikoja Isästä syntyneen, Jumalan Jumalasta, walkeuden walkeudesta, totisen Jumalan totisesta Jumalasta, syntyneen ei tehdyn, Isän kanssa yhdessä olemisessa, jonka kautta kaikki tehdyt owat. Joka meidän, ihmisten tähden astui alas taiwaasta, ja otti miehuuden Pyhän Hengen kautta Neitseestä Mariasta, ja tuli ihmiseksi; meidän edestämme myös ristiinnaulittiin Pontius Pilatuksen wallan alla, kuoletettiin ja haudattiin; astui alas helwettiin ja kolmantena päiwänä nousi ylös kuolleista kirjoitusten jälkeen: ja astui ylös taiwaaseen, istuu Isän oikialla kädellä, ja on sieltä taas tulewa suurella kunnialla, tuomitsemaan eläwiä ja kuolleita, jonka waltakunnalla ei loppua ole.

Ja Pyhän Hengen päälle, Herran ja wirwoittajan: joka Isästä ja Pojasta uloskäy, jota ynnä Isän ja Pojan kanssa palwellaan ja kumarretaan, ja yhä kunnioitetaan: joka Profetain kautta myös puhunut on. Ja yhden pyhän, yhteisen ja apostolisen seurakunnan: me tunnustamme yhden kasteen syntein anteeksi saamiseksi: ja odotamme kuolleitten ylösnousemista, ja tulewaisen mailman elämää. Amen.

Sitte weisataan wirsi, jonka jälkeen saarna pidetään, tawallisista, taikka rukouspäiwinä ja muissa juhlallisissa tiloissa erittäin määrätyistä, teksteistä; 6:na sunnuntaina Loppiaisesta niistä teksteistä, jotka owat 27:tä sunnuntaiksi Kolminaisuuden päiwästä määrätyt, Pitkäperjantaina 5:tä aktista Kristuksen kärsimisen historiaa, 7:nä sunnuntaina Kolminaisuuden päiwästä Kristuksen kirkastamisesta, ja aina Adwentin edellisenä sunnuntaina wiimisestä tuomiosta.

Saarnan esipuhe, jos sitä on, päätettäköön hiljaisella Isä meidän-rukouksella, mutta juhla- ja rukous-päiwinä, sekä erityisinä kiitosjuhlina, weisataan tämän Isä meidän edellä saarnan aineeseen sopiwa wirsi. Isä meidän jälkeen luetaan se teksti, josta saarnataan. Isä meidän rukous ja tekstin lukeminen tapahtuu myös, waikka ei olekaan esipuhetta.

Saarnan jälkeen, joka älköön kestäkö yli tunnin, luetaan seuraawaiset rukoukset:

Laupias Jumala, j. n. e. taikka **O Sinä kaikkein armollisin ristiinnaulittu Herra Jesus Kristus** j. n. e., **Esirukous Esiwallan edestä, Rukoukset** erinäisissä tiloissa, **Esirukoukset** sairaitten puolesta *), **Kiitokset** pa-

---

*) Tapa rukoilla sairasten edestä:

Laupias Jumala, tee hänen kärsimisellensä sellainen loppu, joka tulee Sinun pyhälle nimelles kunniaksi ja hänen kuolemattomalle sielullensa ijankaikkiseksi autuudeksi.

rantuneitten *), lapsensynnyttäjäin **) ja kuolleitten edestä ***), **Morsius-wäen** kuulutukset †), **Rukoukset** maan

Eli:

Yhteisiin rukouksiimme suljemme seuraawaiset (kaikki) sairaat tässä seurakunnassa sydämellisesti rukoillen, että Jumala armossa heitä holhois ja olis kaikkein heidän parantajansa, turwansa, neuwonsa ja apunsa.

*) Tapa kiittää parantuneitten edestä:

Rakas taiwaallinen Isä! Me kiitämme Sinua, ettäs terweytensä jälleen saaneelle kristiweljelle (sisarelle), olet lisännyt kallista armon aikaa. Anna hänelle armoa sitä oikein käyttää Sinulle kunniaksi sekä itsellensä ja muille totiseksi hywäksi.

Taikka:

Meillä on Jumala, joka auttaa, ja Herra, Herra, joka kuolemasta wapahtaa. Kiitetty olkoon Hänen pyhä nimensä. Amen.

**) Tapa kiittää lapsensynnyttäjäin onnellisen kirwoituksen edestä:

Kiitetty olkoon Herra, joka meitä auttaa ja henkemme kuolemasta wapahtaa! Anna hywä Jumala äidin (äitien) onnellisesti jälleen saada entisen terweytensä ja lapsen (lasten) pyhän kasteen kautta tulla Sinun tykös, kaswatettaa Sinun totisessa pelwossas, ja menestyä ijässä, wiisaudessa ja armossa Sinun ja ihmisten edessä.

***) Tapa kiittää kuolleitten edestä:

Uusi muistutus kuolewaisuudestamme annetaan meille tänä päiwänä, koska tälle kristilliselle seurakunnalle ilmoitetaan, että Herra Jumala on hywäksi nähnyt, kaikkiwiisaan neuwonsa jälkeen, täältä poiskutsua N. N. elettyänsä — N. N. elettyänsä —.

Sittekuin kaikki owat nimitetyt yhdessä kiitoksessa, lisätään:

Herra suokoon meille armonsa, olla Hänen tahdollensa alamaiset, ja niin ajatella omaa tulewaa poismenoamme että, koska kuolema meitä kutsuu, olisimme walmiit autuaalliseen lähdentöön.

Eli:

Herra opeta meitä ajattelemaan että meidän pitää kuoleman, että me ymmärtäwäisiksi tulisimme.

Tapa kiittää äkillisesti kuolleitten edestä:

Opeta meitä, o Jumala, alati oikein käyttämään arwaamatonta armonaikaa. Warjele meitä synnin ja suruttomuuden unesta. Suo meille armoa joka hetki muistaa ajan pysywättömyyttä, että me, koska hywänsä Sinä tahdot meitä poiskutsua, olisimme walmiit autuaalliseen lähdentöön.

†) Morsius-wäen kuulutus tehdään näin:

Jumalan seurakunnan tiedoksi ilmoitetaan 1:nen kerta että N. ja N. (2:nen kerta että N. ja N., 3:mas kerta että N. ja N. j. n. e.)

hedelmän edestä, matkustawaisten edestä, elämän parannuksesta, Herran ehtoollisen rukous (kuin Herran ehtoollinen pidetään), ja wiimein **Isä meidän**, ja lopuksi **toiwotus** seurakunnalle. Erittäin käsketyt kiitokset keisarillisten heimolaisten edestä, kuin myös kiitokset saadun woiton eli muitten tärkeäin tapausten johdosta, tehdään jälkeen Isä meidän rukousta, ja seuraa sitte lopullinen toiwotus.

Rukousten, Laupias Jumala j. n. e. siaan luetaan kunakin edellä mainittuna juhlana se sitä warten 2 Luwussa löytywä rukous ja Laskiais-sunnuntaina Kristuksen kärsimisen rukous. Sen jälkeen jatketaan rukouksella esiwallan edestä niinkuin edellä säätty on.

Näiden kaikkein rukousten siaan saapi myös käyttää **yhteistä rukousta: Laupias Jumala, meidän Herramme** j. n. e. siwu 13.

Rukouspäiwinä ja rukous-sunnuntaina aljetaan litanialla, jonka saapi weisatakin, ja jatketaan erittäin käsketyillä rukouksilla, kiitoksilla parantuneitten ja kuolleitten edestä, j. n. e.

Kun rukouspäiwä-plakaatti on luettawa, taikka joitakuita kirkkotoimituksia julistettawia, tehdään se Isä meidän ja loppu-toiwotuksen wälillä.

Rukouksia saarnan jälkeen.

Laupias Jumala, rakas taiwaallinen Isä, jonka laupeudella ei loppua ole! Sinä joka olet kärsiwällinen, pitkämielinen ja suuresta armosta anteeksi annat pahat teot, rikokset ja synnit. Me olemme, walitettawasti, tehneet syntiä isäimme kanssa: me olemme wäärin tehneet, olleet juma-

---

owat aikoneet kolmeyhteisen Jumalan nimeen mennä awiolittoon ja pyytäwät siihen hywäin kristillisten ihmisten esirukousta, että heidän awioliittonsa olis Jumalalle otollinen ja tulis heille onneksi ja autuudeksi. Jumala suokoon heille armonsa. Amen.

Taikka:

Herralta, joka on awiosäädyn asettanut ja luwannut sitä armollisesti suojella, rukoilemme apua ja siunausta seuraawaisille N. N. ja N. N. (säätty ja nimi mainitaan ilman liikanaisia lauseita), joka aiwottu awioliitto ensimäinen kerta ilmoitetaan, N. N. ja N. N., joka aiwottu awioliitto toinen kerta ilmoitetaan ja N. N. ja N. N., joka aiwottu awioliitto kolmas kerta ilmoitetaan.

lattomat ja Sinun mieles rikkoneet; Sinua wastaan me olemme syntiä tehneet ja Sinun edessäs pahoin tehneet; mutta älä ajattele entisiä pahoja tekojamme. Armahda meitä nopiasti; sillä me olemme sangen wiheliäisiksi tulleet. Auta meitä, Jumala, meidän Wapahtajamme, Sinun nimes kunnian tähden. Wapahda meitä ja anna kaikki syntimme anteeksi, ja anna meille Pyhän Henkes armoa parantaa syntistä elämäämme ja saada Sinun kanssas ijankaikkisen elämän; Sinun Poikas, Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Amen.

Kiitetty olkoon Jumala ja siunattu ijankaikkisesti, joka meitä sanallansa on lohduttanut, opettanut ja waroittanut. Hänen hywä Henkensä wahwistakoon sen meidän sydämissämme, ettemme olisi sanan unhottawaisia kuulioita, waan sen tekiöitä, ja päiwä päiwältä lisääntyisimme uskossa, toiwossa, rakkaudessa ja kärsiwällisyydessä aina loppuun asti, ja autuaiksi tulisimme Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Amen.

Esirukous Esiwallan edestä.

Taiwaallinen Isä! me rukoilemme Sinua, anna rakastetun Keisarimme ja Suuriruhtinaamme olla jumalallisen suojelukses alla. Täytä aina hänen mielensä eläwällä tunnolla siitä, mikä Sinulle otollinen on, ja hänen sydämensä isällisellä rakkaudella jokaista hänen halwintakin alamaistansa kohtaan. Wahwista häntä raskaita welwollisuuksiansa täyttämään, hywin muistain sitä tilintekoa, jonka Sinä, kaikkein kuningasten Kuningas ja kaikkein herrain Herra, häneltä wihdoin waatiwa olet. Olkoot myös hänen rakas puoli-

sonsa, Keisarinna ja Perintöruhtinas sekä muut keisarillisen huoneen jäsenet, Sinun armoos suljetut, että he jokainen kohdastansa paljon hywää matkaan saattaa ja paljon hywää itse nauttia mahtaisiwat. Siunaa waltakunnan sotajoukkoa maalla ja merellä. Anna meidän ruhtinaamme neuwonantajille ja palwelijoille, ja erinomattain hänen tässä maassa olewille käskynsä haltijoille ja kaikille wirkamiehille armos, että he toimellisesti ja totisessa Jumalan pelwossa aina tarkoittaisiwat ja edistäisiwät kaikkein yhteistä parasta. Sinä kaikkein ihmisten Isä! armahda kaikkia lapsias. Sinä ijankaikkinen rakkauden Jumala! armahda kaikkia leskiä ja orpolapsia, kaikkia murheellisia ja onnettomia, kaikkia sorretuita ja wääryyttä kärsiwäisiä, kaikkia köyhiä ja wiheliäisiä, kaikkia sairaita ja kuoleman kanssa kaistelewaisia. Herra, auta meitä kaikkia nyt ja aina. Amen.

Rukous maan hedelmän edestä.

Kaikkiwaltias Jumala, laupias Isä! joka hywyytes tähden täytät maan kaikkinaisella hedelmällä, josta ihmiset ja kaikki eläimet saawat elatuksensa: me rukoilemme Sinua: siunaa rakas isänmaamme jywillä ja ytimellä. Anna maan kaswuille tarpeellinen ilma, ja warjele ne kaikkinaiselta turmeluksella. Kaunista wuoden tulo hywyydelläs, ja anna askelees tiukkua lihawuudesta. Warjele, o Jumala, meitä hedelmättömistä wuosista, näljästä ja kalliista ajasta, ja katso armollisesti puoleemme. Me tunnustamme syntimme Sinun edessäs: ole kansalles armollinen ja älä meitä hylkää; waan siunaa meitä kaikella, mitäs meille rawinnoksi säätänyt olet, ja anna meille

armoa sitä oikein nautita: Sinun pyhälle nimelles ylistykseksi ja kunniaksi; Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Amen.

Esirukous matkustawaisten edestä.

Sinua, armollinen ja laupias Jumala, me rukoilemme sekä niitten edestä, jotka tästä seurakunnasta owat tarpeellisilla ja luwallisilla matkoillansa, sekä maalla että merellä, kuin myöskin kaikkein muitten matkustawaisten edestä: warjele heitä armollisesti kaikesta wahingosta ja waarasta; siunaa heidän aikomuksensa, ja auta heidät terweinä jälleen kotiansa. O Jumala kuule armollisesti seurakuntas rukous. Amen.

Rukous elämän parannuksesta.

O Jumala Pyhä Henki, joka sydämemme kaikkinaisella lohdutuksella ja ilolla täytät, walmista itselles minunkin sydämessäni asuinsia. Warjele minua kaikista pahoista ajatuksista, puheista ja töistä. Sytytä minussa oikia jumalisuuden hartaus, että joka päiwä kristillisissä awuissa kaswaisin. Sinun jumalallinen armos suojelkoon ja hywästi siunatkoon minua, että niinkuin minä joka päiwä aina likemmäksi lähenen kuolemaa, myös joka päiwä elämääni parantaisin ja aina walmistaisin itseäni autuaalliseen eroon. Kuule minua, Jumalani, Jesuksen Kristuksen tähden. Amen.

Yhteinen rukous.

Laupias Jumala, meidän Herramme Jesuksen Kristuksen Isä! me kiitämme Sinua, ettäs

meitäkin olet kutsunut armowaltakuntaas maan päällä ja tehnyt rakkaan Poikas meille wiisaudeksi, wanhurskaudeksi, pyhitykseksi ja lunastukseksi. Anna meidän eläwästi tuntea tätä armoa ja siinä uskon kautta yhä sywemmin juurtua. Siunaa sanas saarna kaikissa kristillisissä seurakunnissa ja wuodata Pyhä Henkes kaikkein opettajain ja sanankuuliain sydämiin, heidän alati pysyäksensä pyhän sanas terweellisessä ja autuaaksi tekewässä opissa ja wahwistuaksensa uskossa, toiwossa ja rakkaudessa. — Lukemattomat ihmiset waeltawat wielä pakanuuden pimeydessä ja kuolon warjon maassa; armahda heitä, ja anna ewangeliumis walo heille koittaa, että tuntisiwat Sinun ainoan ja jonkas lähetit, Jesuksen Kristuksen. Lähetä uskollisia työmiehiä elohos. Warusta heitä uskon ja rakkauden ja wiisauden woimalla toimittamaan Sinun työtäs sieluin autuudeksi.

Warjele ja siunaa laillista esiwaltaa, warsinkin armasta Keisariamme ja Suuriruhtinastamme, Keisarinnaa, Perintöruhtinasta ja kaikkia keisarillisen huonekunnan jäseniä. Anna esiwallallemme armos, lailla turwaamaan kansaas, estämään pahennusta ja edistämään wanhurskasta ja rauhallista menoa maassamme. Warjele laillista hallitusmenoamme. Suo senkaltaisia neuwoja, jotka tulewat Sinulle kunniaksi ja isänmaallemme onneksi. Saata alamaiset kuuliaisuuteen esiwaltaa kohtaan, kaikki awiowäki suosiolliseen rakkauteen, kaikki lapset kristilliseen kaswatukseen, palweliat uskollisuuteen ja meidät kaikki totiseen parannukseen ja uskoon.

Ole isättömäin Isä ja leskein turwa. Armahda kaikkia jotka waiwoissa, köyhyydessä, taudeissa ja muissa ahdistuksissa owat, ja kaikkia, jotka pyhän

nimes ja totuuden tunnustuksen tähden waiwataan ja wainotaan. Sinä kaiken lohdutuksen Jumala, lohduta heitä Pyhällä Hengelläs, että he waiwainsa alla tuntisiwat ja tunnustaisiwat isällistä tahtoas ja rakkauttas.

Ja waikka synneillämme tosiaan olemme ansainneet wihas ja rangaistukses, niin me kuitenkin, o laupias Isä, Sinua nöyrästi rukoilemme: älä meitä rankaise wihassas, waan rakkaan Poikas Jesuksen Kristuksen tähden anna syntimme anteeksi ja osota meille armoa ja laupeutta. Warjele meitä wäärästä opista, sodista ja ruttotaudeista, näljästä ja kalliista ajasta, sielun ahdistuksesta ja pahasta pikaisesta kuolemasta. Ole apumme hädän aikana ja Wapahtaja kaikille ihmisille, warsinkin uskowaisilles. Armollinen Isä! Sinä joka hywyydestäs täytät maan kaikkinaisella siunauksella, josta ihmiset ja muut luodut saawat elatuksensa: siunaa isänmaatamme jywillä ja ytimellä; anna maan kaswulle suotuisa ilma ja kaunista wuoden tulo hywyydelläs. Anna meille jokapäiwäinen leipä ja armos nauttimaan sitä Sinun pelwossas. Siunaa kaikki luwalliset toimet ja työt, jotka tarkoittawat Nimes kunniaa ja isänmaamme parasta.

Walmista o Jumala, Pyhä Henki, asuinsias kaikkein meidän sydämihimme; warjele meitä kaikesta, joka eroittaa meitä Herramme Jesuksen Kristuksen tuntemisesta; ja koska me joka päiwä lähenemme ajallista kuolemaa, niin anna meitä oikein käyttämään arwaamatonta armonaikaa, wihdoin päästäksemme ijankaikkiseen kunniawaltakuntaas taiwaassa, kussa me kaikkein uskollistes kanssa Sinun kiitostas täytämme. Amen.

Rukous niiden puolesta, jotka käywät Herran pyhälle ehtoolliselle.

Alkaissansa tätä rukousta lukemaan, sanoo pappi:

Rukoilkaamme niiden puolesta ja niiden kanssa, jotka tänäpänä aikowat käydä Herran pyhälle ehtoolliselle:

O Herra Jesus Kristus, joka pyhässä ehtoollisessa annat meille, leiwän ja wiinan alla totisen ruumiis ja weres, anna heille, jotka nyt aikowat siitä osallisiksi tulla, Pyhä Henkes, että he sen mahdollisesti nautitsewat uskonsa wahwistukseksi syntein anteeksi saamisesta, ja muistawat Sinun katkeraa kärsimistäs ja kuolemaas sekä sitä liittoa, jonkas heidän kanssansa kasteessa tehnyt olet, ja wakaisesti Sinun awullas alati pysywät totisessa uskossa, jumalisuudessa, rakkaudessa, lujassa toiwossa ja kristillisessä kärsiwällisyydessä, etteiwät ehdollisesti riko mitä he synnin päästössä Sinun pyhäin kaswois edessä luwanneet owat; waan sen uskollisesti pitäwät ja niin kaikkein kristinuskowaisten kanssa wiimein siitä suuresta ehtoollisesta taiwaassa osallisiksi tulewat. Amen.

Taikka:

Herra Jesus Kristus, Sinä elämän lähde! Anna pyhän ehtoollises tuottaa siunausta kaikille niille, jotka tänäpänä aikowat siitä osallisiksi tulla, että he sinun ruumiis ja weres woiman kautta saisiwat lewon ja wirwoituksen sieluillensa, ja wahwistettaisiin uskossa, rakkaudessa ja iloisessa ijankaikkisen elämän toiwossa. Amen.

Isä meidän, joka olet taiwaissa! pyhitetty olkoon Sinun nimes:

lähestyköön Sinun waltakuntas: tapahtukoon Sinun tahtos niin maassa kuin taiwaassa: anna meille tänäpäiwänä jokapäiwäinen leipämme: ja anna meille meidän syntimme anteeksi, niinkuin mekin anteeksi annamme meidän welwollistemme: ja älä johdata meitä kiusaukseen: waan päästä meitä pahasta; sillä Sinun on waltakunta, ja woima ja kunnia, ijankaikkisesti. Amen.

Toimitus saarnastuolissa päätetään seuraawaisella toiwotuksella:

Herramme Jesuksen Kristuksen armo, Jumalan rakkaus, ja Pyhän Hengen osallisuus olkoon kaikkein meidän kanssamme. (2 Kor. 13: 13.)

Taikka:

Jumala, jolta kaikki armo tulee, joka meitä on kutsunut ijankaikkiseen kunniaansa Kristuksessa Jesuksessa, Hän itse meitä, jotka wähän aikaa kärsimme, walmistakoon, wahwistakoon, tukekoon ja perustakoon. Hänelle olkoon kunnia ja wäkewyys ijankaikkisesta ijankaikkiseen. Amen. (1 Piet. 5: 10, 11.)

Taikka:

Hänelle, joka woi kaikki ylönpaltisesti tehdä, kaiken senkin yli, kun rukoilemme taikka ymmärrämme, sen woiman jälkeen, joka meissä waikuttaa, Hänelle olkoon kunnia seurakunnassa, joka

on Kristuksessa Jesuksessa, kaikkiin aikoihin ijankaikkisesta niin ijankaikkiseen. Amen. (Eph. 3: 20, 21.)

Taikka muulla sopiwalla lauseella.

Tämän jälkeen weisataan lyhyt wirsi, jolla aikaa pappi menee alttarin eteen, mutta jos on usiampi pappi, aljettakoon alttarinpalwelus kohta saarnapalweluksen loputtua.

Pappi, kääntyneenä seurakuntaan päin, weisaa:

Herra olkoon teidän kanssanne!

Seurakunta wastaa:

Niin myös sinun henkes kanssa!

Pappi weisaa:

Ylöntäkäät sydämenne Jumalan tykö!

Seurakunta wastaa:

Me ylönnämme sydämemme.

Pappi weisaa:

Kiittäkäämme Jumalaa, meidän Herraamme!

Seurakunta wastaa:

Se on oikeus ja kohtuus.

Pappi jatkaa kääntyneenä alttariin päin:

Totisesti on se kohtuullinen, oikein ja autuaasti, että me aina ja joka paikassa kiitämme ja ylistämme Sinua, pyhä Herra, kaikkiwaltias Isä, ijankaikkinen Jumala, ettäs, kosk'ei meillä synnin tähden muuta ollut odotettawana, kuin kadotus ja ijankaikkinen kuolema, annoit ainokaisen Poikas Jesuksen Kristuksen tulla ihmiseksi meidän tähtemme, panit syntimme Hänen päällensä ja annoit Hänen kärsiä kuoleman meidän edestämme, joiden muutoin olis täytynyt ijankaik-

kisesti kuolla. Ja niinkuin Hän woitti kuoleman ja nousi jälleen ylös eikä enää kuole, niin myös kaikki ne, jotka Häneen uskaltawat, woittawat synnin ja kuoleman ja saawat ijankaikkisen elämän Hänen kauttansa. Ja että me senkaltaisen Hänen hywän työnsä muistaisimme, on Hän asettanut pyhän ehtoollisensa.

Meidän Herra Jesus Kristus, sinä yönä, jona Hän petettiin, otti leiwän, kiitti, mursi ja antoi opetuslapsillensa ja sanoi: ottakaat ja syökäät! Tämä on minun ruumiini, joka teidän edestänne annetaan. Se tehkäät minun muistokseni.

Samalla muotoa otti Hän myös kalkin, kiitti ja antoi opetuslapsillensa ja sanoi: ottakaat ja juokaat tästä kaikki! Tämä kalkki on se uusi Testamentti minun weressäni, joka teidän ja monen tähden wuodatetaan syntein anteeksi antamiseksi. Niin usein kuin te sen teette, niin tehkäät se minun muistokseni.

Tahi:

Totisesti on se kohtuullinen, oikein ja autuaasti, että me aina

ja joka paikassa kiitämme Sinua, pyhä Herra, kaikkiwaltias Isä, ijankaikkinen Jumala, Jesuksen Kristuksen kautta, meidän Herramme; joka sinä yönä, jona Hän petettiin, otti leiwän, kiitti, mursi ja antoi opetuslapsillensa ja sanoi: ottakaat ja syökäät! Tämä on minun ruumiini, joka teidän edestänne annetaan. Se tehkäät minun muistokseni.

Samalla muotoa otti Hän myös kalkin, kiitti ja antoi opetuslapsillensa ja sanoi: ottakaat ja juokaat tästä kaikki! Tämä kalkki on se uusi Testamentti minun weressäni, joka teidän ja monen tähden wuodatetaan syntein anteeksi antamiseksi. Niin usein kuin te sen teette, niin tehkäät se minun muistokseni.

Sitte luetaan tahi weisataan:

Pyhä, Pyhä, Pyhä Herra Jumala Zebaot! Täydet owat taiwaat ja maa Sinun herrauttas. Hosianna korkeudessa! Kiitetty ol-

koon se, joka tulee Herran nimeen! Hosianna korkeudessa!

Sen jälkeen lukee tahi weisaa pappi:

Rukoilkaamme nyt kaikki, niinkuin meidän Herra Jesus Kristus itse on meitä opettanut, näin sanoen:

Isä meidän, joka olet taiwaissa! pyhitetty olkoon Sinun nimes: lähestyköön Sinun waltakuntas: tapahtukoon Sinun tahtos niin maassa, kuin taiwaassa: anna meille tänä päiwänä jokapäiwäinen leipämme: ja anna meille meidän syntimme anteeksi, niinkuin mekin anteeksi annamme meidän welwollistemme: ja älä johdata meitä kiusaukseen: waan päästä meitä pahasta.

Seurakunta wastaa:

Amen.

Pappi kääntyy seurakunnan puoleen ja weisaa tahi lukee:

Herran rauha olkoon teidän kanssanne!

Nyt ehtoollis-wieraat astuwat esiin ja seurakunta yhtyy weisaamaan:

O Jumalan Karitsa, joka pois-

otat mailman synnit, armahda meitä!

O Jumalan Karitsa, joka poisotat mailman synnit, armahda meitä!

O Jumalan Karitsa, joka poisotat mailman synnit, anna meille rauhas ja siunaukses.

Tahi wirsi N:o 146.

Sen jälkeen seurakunta weisaa sopiwan wirren.

Weisun alla annetaan jokaiselle ehtoollis-wieraalle ensin leipä *), jossa itsekullekin sanotaan:

Herramme Jesuksen Kristuksen ruumis kätkeköön ruumiis ja sielus ijankaikkiseen elämään! Amen.

Sitte kalkki, ja sanotaan kullekin:

Herramme Jesuksen Kristuksen weri kätkeköön ruumiis ja sielus ijankaikkiseen elämään! Amen.

Weisun päätettyä kääntyy pappi seurakunnan puoleen ja weisaa taikka lukee:

Herra olkoon teidän kanssanne!

Seurakunta wastaa:

Niin myös sinun henkes kanssa!

---

*) Jollei se siunattu leipä ja wiina ulotu, siunattakoon se, mikä uudesta alttarille tuodaan, siten että pappi, käääntyneenä alttariin päin, hiljaa lukee asetussanat.

Sen jälkeen pappi kääntyy alttariin päin ja weisaa taikka lukee:

Kiittäkäämme ja rukoilkaamme:

O Herra kaikkiwaltias Jumala, joka meitä osallisiksi teit Sinun sakramentistäs; me kiitämme Sinua tästä sinun armostas, ja rukoilemme: tee meitä myös, Sinun ja kaikkein walittuin pyhäis kanssa, ijankaikkisesta kunniastas ja herraudestas osallisiksi; meidän Herramme Jesuksen Kristuksen, Sinun Poikas kautta, joka elää ja hallitsee Sinun ja Pyhän Hengen kanssa yhdessä jumaluudessa, ijankaikkisesta ijankaikkiseen. Amen.

Taikka:

Me kiitämme Sinua, kaikkiwaltias, ijankaikkinen Isä, joka tämän pyhän ehtoollisen Jesuksen Kristuksen, Sinun Poikas kautta, meille lohdutukseksi ja autuudeksi asettanut olet, ja rukoilemme: suo meille armoa niin wiettää Jesuksen muistoa maan päällä, että myös tulisimme osallisiksi siitä suuresta ehtoollisesta taiwaassa. Amen.

Taikka:

Kaikkiwaltias, ijankaikkinen Jumala, rakas taiwaallinen Isä, Sinä joka meille aina osotat hywyyttäs ja laupeuttas! Anna meille, köyhille lapsilles pyhän sakramenttis kautta armoa, että saisimme sen hengellisen hywän, joka siinä on, ja lakkaamatta Sinua ylistäisimme ja kiittäisimme, Sinun Poikas, Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Amen.

Taikka:

Herra Jesus Kristus, joka meitä tälle pyhälle ehtoolliselle kutsunut olet! Me Sinua kiitämme kaikesta sydämestä, että meille siihen ymmärryksen ja mielen antanut olet; me kiitämme

Sinua, että meitä ruumiillas ja werelläs rawinnut, uskolla ja rakkaudella lahjoittanut, armolla ja hywyydellä täyttänyt olet. O Herra Jesus, ole meidän kanssamme. Me annamme itsemme Sinun käsiis, tahdomme ijankaikkisesti olla Sinun kanssas. Amen.

Taikka:

Me kiitämme Sinua, kaikkiwaltias Jumala, että meitä tämän kalliin armo-aterian kautta lohduttanut ja wirwoittanut olet, ja rukoilemme: anna sen meille tuottaa uskomme lisäystä ja keskinäisen rakkauden enentymistä, Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Amen.

Sen jälkeen pappi kääntyy seurakunnan puoleen ja weisaa:

Kiittäkäämme ja kunnioittakaamme Herraa!
Halleluja, Halleluja, Halleluja!

Seurakunta weisaa:

Jumalan olkoon kiitos ja kunnia!
Halleluja, Halleluja, Halleluja!

Taikka pappi weisaa:

Kiittäkäämme ja kunnioittakaamme Herraa!

Seurakunta weisaa:

Jumalan olkoon kiitos ja kunnia!

Wiimein sanoo pappi:

Nöyryttäkäät sydämenne Jumalan edessä ja ottakaat siunaus:

Herra siunatkoon teitä ja warjelkoon teitä: Herra walistakoon kaswonsa teidän päällenne, ja olkoon teille armollinen: Herra kääntäköön kaswonsa teidän puoleenne, ja antakoon teille ijankaikkisen rauhan! Nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen. Amen.

Jumalanpalwelus päätetään wirrellä.

Kun Herran ehtoollista ei pidetä, päätetään jumalanpalwelus seuraawaisella tawalla:

Pappi, käännyttyneenä seurakunnan puoleen, weisaa:

Herra olkoon teidän kanssanne!

Seurakunta wastaa:

Niin myös sinun henkes kanssa!

Sen jälkeen pappi kääntyy alttariin päin ja weisaa taikka lukee päiwän ewangeliumin jälkeisen rukouksen, mutta rukouspäiwinä ja sattuwina juhlapäiwinä seuraawaisen rukouksen:

Rukoilkaamme:

O Herra Jumala, taiwaallinen Isä, jolle syntisten kuolema ei kelpaa, waan joka tahdot että he kääntywät ja eläwät; me rukoilemme Sinua kaikesta sydämestä: poista synteimme ansaitut rangaistukset ja anna meille pyhää armoas, tästä lähin parantaa elämäämme, Sinun Poikas,

Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Amen. *)

Sen jälkeen pappi kääntyy seurakunnan puoleen ja weisaa:

Kiittäkäämme ja kunnioittakaamme Herraa!
Halleluja, Halleluja, Halleluja!

Seurakunta weisaa:

Jumalan olkoon kiitos ja kunnia!
Halleluja, Halleluja, Halleluja!

Taikka pappi weisaa:

Kiittäkäämme ja kunnioittakaamme Herraa!

Seurakunta weisaa:

Jumalan olkoon kiitos ja kunnia!

Wiimeksi sanoo pappi:

Nöyryyttäkäät sydämenne Jumalan edessä ja ottakaat siunaus:

Herra siunatkoon teitä ja warjelkoon teitä; Herra walistakoon kaswonsa teidän päällenne ja olkoon teille armollinen: Herra kääntäköön kaswonsa teidän puoleenne, ja antakoon teille ijankaikkisen rau-

*) Rukouspäiwinä saa kuitenki käyttää ewangeliumikirjassa löytywää taikka Litanian jälkeisiä rukouksia.

han! Nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen. Amen.

Jumalanpalwelus päätetään wirrellä.

Jos asianhaarat waatiwat, saa jumalanpalweluksen päättää saarnastuolisjakin siunauksella, jonka jälkeen weisataan wirsi.

3. Ehtoosaarna

pidetään maalla ainoastaan Pitkäperjantaina, kohta jälkeen puolipäiwä-jumalanpalweluksen, ja saarnataan Kristuksen kärsimishistorian 6:ta aktista; kaupungeissa joka sunnuntai- ja pyhä päiwä, jos ei tärkeät asiat sitä estä.

Jumalanpalwelus aljetaan wirrellä, jonka jälkeen saarna pidetään sitsi päiwäksi määrätystä ehtoosaarnantekstistä, taikka muutoin sen päiwän epistolasta, mutta kuin juhlapäiwä sattuu sunnuntaiksi, sen sunnuntain ewangeliumista; paaston aikana Kristuksen kärsimishistorian kappaleista ja kesällä Lutheruksen wähän katekismuksen kappaleista.

Saarnan jälkeen ja joka paaston aikaisena sunnuntaina luetaan aktisaarnan rukous ja Isä meidän edellä rukous: **Kiitetty olkoon Jumala** j. n. e. eli joku muu sopiwa rukous ja **Isä meidän** jälkeen lopputeiwotuksen siaan **Sinuaus**.

Lopuksi weisataan lyhyt wirsi.

4. Wiikkosaarnat

pidetään niissä seurakunnissa, joissa ne tapana owat, tawallisina päiwinä ja tawallisella ajalla.

Ensin weisataan lyhyt aamuwirsi taikka muu sowelias wirsi.

Saarna, joka älköön kestäkö päälle puolen tuntia, ja aljetaan aamurukouksella: **Minä kiitän Sinua Jumala** j. n. e. ja **Isä meidällä**, pidetään paaston aikana jostakusta Kristuksen kärsimishistorian kappaleesta. Muina wuoden aikoina luetaan ja selitetään joka kerta koko luku taikka puoli sen wertaa Wanhasta taikka Uudesta Testamentistä, jossa on hyomattawa, että sitä kirjaa, jota aljetaan, järjes-

tykseSsä jatketaan loppuun asti; olkoon kuitenkin papilla lupa jättää yhden tahi toisen raamatunpaikan, joka ei nimenomaan koske oppia eikä elämää.

Saarnan jälkeen luetaan **Rukous aamusaarnan jälkeen**, mutta paaston aikana aktisaarnan rukous, sitten **Rukouksia esiwallan ja sairasten** edestä, **Isä meidän** rukous ja **Siunaus**, jonka jälkeen jumalanpalwelus päätetään lyhyellä wirrellä.

5. Julkiset Rukoushetket ja Raamatunselitykset

aljetaan lyhyellä wirrellä, jonka jälkeen pappi saarnastuolilta lukee alapuolella olewan **rukouksen**. Sen jälkeen luetaan joku rukous **esiwallan** ja **sairasten** edestä sekä asianhaarain mukaan muita lyhykäisiä rukouksia ja esirukouksia; mutta nämä eiwät saa olla monet eikä pitkät. Wiimeksi luetaan **Isä meidän** ja **Siunaus**, ja päätetään kaikki lyhyellä wirrellä.

Raamatun-selityksissä luetaan kohta soweliaan rukouksen jälkeen se kappale Raamatusta, joka järjestyksessä seuraa, ja tehdään siitä lyhyet selitykset sowittamalla sydämeen ja elämään. Sen jälkeen jumalanpalwelus päätetään niinkuin ylipuolella rukous-hetkistä on sanottu.

Aamu- ja ehtoorukous.

Minä kiitän Sinua, Jumala, rakas taiwaallinen Isäni, Jesuksen Kristuksen Sinun rakkaan Poikas kautta, ettäs minun tänä yönä (päiwänä) kaikesta wahingosta ja waarasta armollisesti warjellut olet, ja rukoilen Sinua: anna minulle anteeksi kaikki syntini ja armollisesti warjele minua tänä yönä (päiwänä) synneistä ja kaikesta pahasta, niin että minun elämäni ja kaikki työni Sinulle kelpaisiwat. Minä annan itseni, ruumiini ja sieluni ja kaikki tyyni Sinun haltuus ja huomaas. Sinun pyhä enkelis olkoon minun

kanssani, ettei se paha wihamies minusta mitään woittaisi. Amen.

6. Katekismus- ja Aktisaarnat

pidetään kumpaisillekin määrättyinä aikoina siten että, kun on weisattu wirsi, edellisessä selitetään järjestyksessä seuraawa kappale Lutheruksen wähästä katekismuksesta, ja jälkimäisessä se kappale Kristuksen kärsimishistoriasta, joka seuraa; saarnan jälkeen luetaan: **O sinä kaikkein armollisin** j. n. e., alla seuraawa **rukous**, esirukous **sairasten** edestä, **Isä meidän** ja **Siunaus.** Saarnaa rukousten kansia älköön pitkitettäkö päälle puolen tuntia. Katekismussaarnan jälkeen pidetään sitte kysymyksiä saarnasja selitetystä kappaleesta korkeintaan puoli tuntia.

Rukous Aamu- ja Katekismussaarnan jälkeen.

Kaikkiwaltias ja laupias Jumala! Lainaa meille armoas, että me sanas kautta päiwä päiwältä lisääntyisimme Sinun tuntemisessas, ja siitä aina paremmin oppisimme Sinua palwelemaan oikiassa uskossa ja kuuliaisuudessa, sekä syntiä ja erhetyksiä wälttämään. Pyhitä, o Jumala, seurakuntaas: wahwista ja pidä häntä woimassa: anna hänen yhä enemmin lisääntyä, että Hän Sinua kunnioittais, palwelis ja ylistäis, täällä totisessa pelwossa, ja siellä ijankaikkisessa autuudessa, Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Amen.

Rukous Aktisaarnan jälkeen.

Laupias ja kärsiwällinen Herra Jesus Kristus! Sinun rakkautes langennutta ihmissukua kohtaan on tosiaan ollut palawa, kun olet meidän

tähtemme ihmiseksi tullut, ja kärsinut pilkan, tuskan, waiwan ja kuoleman meidän, syntisten edestä, joitten muutoin piti ijankaikkisesti kuoleman. Anna meille armoa aina pitää mielessämme ja uskolla wastaanottaa tätä sanomattoman suurta hywää työtäs, niin myös Sinua Isän ja Pyhän Hengen kanssa sen edestä kiittää, kristillistä elämää wiettää ja kaikessa hädässä ja wastoinkäymisessä siihen turwata, että Sinä, Herra Jesus Kristus, meidän Wapahtajamme, joka olet meitä kuolemasta, perkeleestä ja helwetistä lunastanut, olet meidän wihdoin tästä wiheliäisestä mailmasta wapahtawa ja tykös taiwaalliseen iloon ottawa, kussa me Sinun kiitostas ijankaikkisesti täytämme. Amen.

7. Oikeus-saarnat

aljetaan wirrellä ja jollakulla rukouswärsyllä, jonka jälkeen saarna pidetään jostakusta tilaisuuteen sopiwasta tekstistä, jonka jälkeen luetaan seuraawa **rukous**; rukous **esiwallan** edestä, esirukous **sairasten** edestä, **Isä meidän** ja **Siunaus.** Sitte weisataan lyhyt wirsi.

Rukous Oikeus-saarnoissa.

Pyhä Jumala, ihmisten aiwoitusten ja töitten wanhurskas tuomari! Sinä joka rakastat oikeutta ja wihaat kaikkea jumalatonta menoa. Sinä joka olet rauhan Jumala ja tahdot että weljekset sowinnossa keskenänsä eläisiwät: me kiitämme Sinua, ettäs meille pyhässä sanassas olet ilmoittanut, mikä oikein on ja mitä Sinä meiltä waadit, ja ettäs olet kirjoittanut lakis ihmisten sydämiin, jota heidän omatuntonsakin todistaa. Anna siunaukses niillekin lakisäännöille, jotka sinun järjes-

tykses mukaan meillä owat ihmisten asettamina tuottamaan waltakunnalle wahwuutta ja wakuuttamaan sen asukkaiden rauhaa. Suo Henkes armoa niille miehille, jotka owat pantuina käyttämään näitä lakeja ja olemaan meillä tuomareina. Opeta heitä alati asettumaan sanas tuomion alle, etteiwät koskaan unhota, Jesuksen Kristuksen nimeen Sinua uskollisesti awuksi huutaen, itsiänsä walmistaa oikein tutkimaan ja tuomitsemaan. Walaise heidän ymmärryksensä totuudessas ja pyhitä heidän sydämensä pelwossas, että he kristillisellä wiisaudella ja huolella tutkisiwat kaikki esiintulewat asiat, ja ilman kaikkea muodon katsomista, ilman wääryyttä ja omaa hyötyä päättäisiwät, aina muistellen istuwansa Sinun oikeutas ihmisten keskellä ja pitäwänsä Sinun tuomiotas maan päällä. Anna kaikkein niitten, jotka lakia käywät, todella muistaa sen kaiketi olewan meillä wikana, että käymme toinen toisemme kanssa oikeutta, ja että kristittyin sopii, koska Sinun kunnias ja Sinun järjestykses woimassa pitäminen ei toisin waadi, ennen wahinkoa kärsiä kuin rauhasta luopua. Herätä kaikki syynalaiset sydämestänsä tunnustamaan rikoksensa, kaikki tuomitut antamaan rangaistuksen tulla heille parannukseksi, kaikki lain kautta oikeudessaan suojellut etteiwät onnettomalta ja syypäältä wiimeistä ropoa kiskoisi, kaikki todistajat totuutta puhumaan, kaikki asianajajat etteiwät oikeutta wääntelisi eikä riitoja pidentäisi, waan pitäisiwät syyttömäin ja sorrettuin puolta ja pyytäisiwät auttaa heitä joutuisaan oikeuteen. Pidettäköön erinomattain köyhän, sorretun, syyttömän, leskein ja orpolasten oikeus pyhänä maan päällä, niinkuin se Sinun edessäs on pyhä taiwaassa. Anna meille kaikille armoa

kaikessa menossamme alati muistaa tilintekoa ja Sinun wanhurskasta tuomiotas, koska Sinä olet walkeuteen saattawa mitä nyt on pimeydessä peitetty, ja ilmoittawa sydänten aiwoitukset, että wiettäisimme hiljaista ja lewollista elämää kaikessa jumalisuudessa ja kunniallisuudessa. Wiimeisenä tuomiopäiwänä auta meitä, laupias Herra Jumala! Amen.

8. Sota-jumalanpalwelus

pidetään samassa järjestyksessä kuin puolipäiwä-jumalanpalwelukselle säädetty on, mutta sitä saa asianhaarain jälkeen lyhentää, kuitenki niin, ettei synnintunnustusta, päiwän epistolaa ja ewangeliumia, uskoa, Isä meitää ja Siunausta pois jätetä.

Muistutus: Koska yhteisessä jumalanpalweluksessa epistola, ewangeliumi taikka usko luetaan, eli seurakunta kiitoswirttä weisaa, niin myös sakramenttiä jaettaissa, pitää seurakunnan nousta seisoallen; mutta synnintunnustusta, Herran ehtoollisen asetussanoja, Isä meitää eli Siunausta luettaissa kumartukoot kaikki, taikka laskekoot polwillensa.

---

2 Luku.

Litania ja muutamat muut Rukous-tawat.

Litania.

Herra, armahda meitä! Herra, armahda meitä!
Kriste, armahda meitä! Kriste, armahda meitä!
Herra, armahda meitä! Herra, armahda meitä!
Herra, kuule rukouksemme! Herra, kuule rukouksemme!
Herra, Jumala taiwaallinen Isä!
Herra, Jumalan Poika, mailman Wapahtaja!
Herra, Jumala, Pyhä Henki: armahda meitä!
Ole meille armollinen, säästä meitä, laupias Herra Jumala!
Ole meille armollinen, auta meitä laupias Herra Jumala!
Kaikista synneistä,
Kaikista eksykfistä,
Kaikesta pahasta,
Perkeleen wäijytyksistä ja juonista,
Rutto-taudista ja kalliista ajasta,
Sodista ja tappeluksista,
Kapinoista ja riidoista,

Rakehista ja raju-ilmasta,
Tulipalosta ja walkian hädästä,
Pahasta äkillisestä kuolemasta,
Ijankaikkisesta kuolemasta: warjele meitä, laupias Herra Jumala!
Sinun pyhän syntymäs tähden,
Sinun kärsimises, kilwoitukses ja weres wuodatuksen tähden,
Sinun ristis ja kuolemas tähden,
Sinun pyhän ylösnousemises ja taiwaaseen astumises tähden,
Kuoleman ajalla,
Wiimeisellä tuomiolla: auta meitä, laupias Herra Jumala!
Me waiwaiset syntiset rukoilemme Sinua:
Hallitse ja warjele pyhää kristillistä seurakuntaas,
Pidä ja warjele kaikki Sanan palweliat ja kuuliat puhtaassa opissa ja pyhässä elämässä,
Häwitä kaikki wäärät opit ja pahennukset,
Palauta kaikki eksyneet ja wietellyt,
Särje kaikki perkeleen juonet,
Lähetä uskollisia palwelioita eloos,
Anna sanan kanssa Henkes ja woimas,
Lohduta ja auta kaikkia murheellisia ja arkamielisiä: kuule meitä, laupias Herra Jumala!
Anna rauha ja sowinto kaikille maanwalloille ja ruhtinoille,
Siunaa, lohduta ja warjele meidän rakasta Keisaria Suuriruhtinasta, Hänen rakastettua Puolisoansa Keisarinnaa (Leski Keisarinnaa), Perintöruhtinasta ja kaikkia muita Keisarillisen Huoneen jäseniä ja heimolaisia,
Suojele ja ylläpidä maamme säätyjä ja kaikkia uskollisia wirkamiehiä,
Wahwista ja warjele sotajoukkoa maalla ja merellä,

Auta kaikkia niitä, jotka tuskassa ja hädässä owat,
Siunaa ja auta kaikkia raskaita waimoja ja lapsensynnyttäjiä,
Lohduta, holhoo ja auta kaikkia sairaita ja kuoleman kanssa taistelewaisia,
Päästä kaikki syyttömästi wangitut,
Holhoo ja suojele kaikkia leskiä ja orpolapsia, köyhiä ja sorretuita,
Anna wihollisillemme, kadehtioillemme ja wainomiehillemme heidän syntinsä anteeksi ja auta heitä kääntymykseen,
Johdata ja warjele pyhäin enkeleis kautta kaikkia matkamiehiä maalla ja wesillä,
Siunaa ja warjele maan hedelmä ja kaikki luwalliset elatuskeinot ja suo armoa niitä oikein nautitaksemme,
Armahda kaikkia ihmisiä,
Kuule meitä armollisesti: kuule meitä, laupias Herra Jumala!
O Jesu Kriste, Jumalan Poika, armahda meitä!
O Jumalan Karitsa, joka pois otat mailman synnit, säästä meitä, laupias Herra Jumala!
O Jumalan Karitsa, joka pois otat mailman synnit, kuule meitä laupias Herra Jumala!
O Jumalan Karitsa, joka pois otat mailman synnit, armahda meitä!
Kriste, kuule meitä! Kriste, kuule meitä!

Herra, armahda meitä!
Kriste, armahda meitä!
Herra, armahda meitä!

Herra, älä rankaise meitä ansiomme jälkeen!
Älä kosta meille pahain tekoimme jälkeen!

Tahi:

Me olemme syntiä tehneet isäimme kanssa.
Me olemme väärin tehneet ja olleet jumalattomat.

Rukoilkaamme!

O Herra kaikkiwaltias Jumala, joka waiwaisten huokauksia et ylenkatso ja murheellisten sydänten halauksia et hylkää; kuule se rukous, jonka me hädässä etees tuomme, ja auta meitä Sinun Henkes woimalla woittamaan kaiken sen pahan, jonka perkele, maailma ja oma lihamme meille tuottaa, että me, kaikesta pahasta päästettyinä, Sinua seurakunnassas alati kiittäisimme ja kunnioittaisimme; Sinun Poikas Jesuksen Kristuksen meidän Herramme kautta. Amen.

Tahi:

Herra, älä käy tuomiolle palwelias kanssa; sillä ei yksikään eläwä ole wanhurskas Sinun edessäs.

Rukoilkaamme!

Herra Jumala taiwaallinen Isä, Sinä joka tunnet heikkoutemme ja tiedät ett'emme omasta woimastamme taida seisowaiset olla: anna ruumiin ja sielun woimaa meille, kaikkea sitä, joka synteimme tähden meitä waiwaa, Sinun awullas woittaaksemme; Sinun Poikas, Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta Amen.

Taikka:

Herra katso armossa kansas puoleen;
Me turwaamme sinun hywyytees.

Rukoilkaamme!

O Herra Jumala, jolta kaikki hywät halut, oikiat neuwot ja wanhurskaat työt tulewat: anna

palwelioilles se rauha, jota mailma ei antaa taida, että sydämemme Sinun pyhille käskyilles kuuliaiset olisiwat, ja me, Sinun warjelukses turwissa, lewollista ja hiljaista elämää wiettäisimme; Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Amen.

Taikka:

Auta meitä autuutemme Jumala, Sinun nimes kunnian tähden!

Pelasta meitä ja anna meille synnit anteeksi Sinun nimes tähden!

Rukoilkaamme!

Kaikkiwaltias Isä, ijankaikkinen Jumala, kunnian Kuningas, taiwaan ja maan Herra, Sinä joka woimassas kaikki hallitset, wiisaudessas kaikki hywin teet: me rukoilemme Sinua: anna kaikki syntimme anteeksi ja suo meille suosio ja pysywäinen rauha, elääksemme Sinun pelwossas, ja aina Sinun pyhää nimeäs ylistääksemme ja kunnioittaaksemme; Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Amen.

---

1. Rukous Adwentti-sunnuntaina.

Herra Jesus Kristus, eläwän Jumalan Poika, Sinä joka tulit Israelille, wanhurskas ja auttaja, ja niin wielä nyt tulet seurakunnalles sanassa ja pyhissä sakramenteissä! Me kiitämme Sinua kaikesta sydämestä tämän armos edestä, ja rukoilemme: tule meillekin, Herra, ja tee Sinulles asuinsia sydämessämme! Sinäpä olet Wapahtajamme ja auttajamme, sentähden emme taiwaasta eli maasta ensinkään tottele kuin Sinä ainoasti

meillä olet; waikka wielä ruumiimme ja sielumme waipuisit, olet Sinä kuitenkin sydämemme uskallus ja osamme. Tuo meille otollinen Herran wuosi! Tule saarnaamaan köyhille hywää sanomaa, parantamaan särjetyitä sydämiä, saarnaamaan wangeille lunastusta ja sokeille näkönsä jälleen saamista, tule särjetyitä wapauteen saattamaan. Warjele hengellistä tytärtä Sionia, kalliisti ostettua seurakuntaas; anna hänen, warjos alla, lewitä ja kaswaa loppuun asti. Auta meitä tekemään portit korkeiksi ja owet mailmassa awaroiksi, Sinun, kunnian Kuninkaan, tullakses sisälle! Walmista sydämemme Sinulles, että me aina kiitoksella ja ylistyksellä pyhäin kaswois eteen tulisimme sanoen: Hosianna Dawidin Pojalle, siunattu olkoon se, joka tulee Herran nimeen! Anna meille Pyhän Henkes armoa, että olisimme lujat ja rohkeat Sinua tunnustamaan mailman edessä, mieluisat Sinua palwelemaan pyhyydessä ja wanhurskaudessa kaikkena elinaikanamme, ja alati walmiit kaikkia tekemään ja kärsimään, kaikkia alttiiksi antamaan ja kaikista luopumaan, edistääksemme Sinun waltakuntaas maan päällä. Suo meille myös, Herra Jesus, se armo, että wiimeisessä tulemisessas, pääsisimme siihen waltakuntaan, joka uskollisille on walmistettu maailman alusta; että me Sinua, uskollista Lunastajaamme, ynnä Isää ja Pyhää Henkeä ijankaikkisesti kiittäisimme, ylistäisimme ja kunnioittaisimme. Amen.

2. Rukous Joulupäiwänä.

Laupias, kaikkiwaltias ja rakas Isä! Me kiitämme ja ylistämme Sinua kaikesta sydämestä että niin armollisesti olet täyttänyt lupaukses lan-

genneen ihmissukukunnan lunastuksesta, ja tänä päiwänä antanut meille syntyä Wapahtajan, joka on Kristus, Herra Dawidin kaupungissa. Meidän sielumme suuresti ylistää Sinua ja henkemme iloitsee Sinussa, meidän Wapahtajassamme, sillä Sinä olet katsonut meidän nöyryyttämme ja laupeudessas lukenut meitä mahdollisiksi sitä näkemään, jota enkelit nähdä himoitsewat: sitä suurta jumalisuuden salaisuutta, että Jumala on ilmoitettu lihassa, ja totinen Jumala on totiseksi ihmiseksi tullut. O Herra Jesus Kristus! Sinulle olkoon kiitos, kunnia ja ylistys ijankaikkisesti, joka niin sanomattomasti olet meitä rakastanut, ettäs olet antanut itses mailmaan syntyä, wapahtaakses meitä waiwaisia syntisiä ijankaikkisesta kuolemasta; ettäs olet itses alentanut, jotta me ylennettäisiin; ettäs tulit weljeksemme, jotta me tulisimme Jumalan perillisiksi ja Sinun kanssaperillisiksi. Tule nytkin, Herra Jesus, ja anna itses syntyä sydämissämme, ja täytä ne taiwaallisilla tawaroillas. Sinä kaikkein Herrain Herra, joka meidän tähtemme olet tullut lapseksi, anna meille oikia lapsen mieli. Sinä joka olet Isän kunnian kirkkaus ja Hänen olemuksensa juurikuwa, uudista meitä Hänen tuntemiseensa ja Hänen kuwansa jälkeen, joka meitä luonut on. Sinä joka itse olet walkeus, saata meitä walollas mailman pimeyden läpitse. Sinä joka olet elämä, anna meidän Sinussa saada elämä. Taiwaallinen Rauhanruhtinas, suo meille Sinun rauhas ja pidä meitä waltakunnassas ijankaikkisesti, että me Sinun kunniassas taiwaallisten sotajoukkoin kanssa kiittäisimme ja ylistäisimme Sinua, joka Isän ja Pyhän Hengen kanssa elät ja hallitset ijankaikkisesti. Amen.

3. Rukous Uudenwuodenpäiwänä.

Ijankaikkinen, kaikkiwaltias Jumala, suuri uskollisuudessa, muuttumatoin armossa! Sinä pysyt niinkuin Sinä olet, ja Sinun wuotes ei lopu. Sinä olet Isämme ja pelastajamme; se on wanhasta Sinun nimes. Sinä lähetit ainokaisen Poikas mailmaan, ja annoit Hänelle Wapahtajan nimen. Tässä pyhässä nimessä me nyt Sinua lähestymme ylistyksellä ja kiitoksella, tunnustuksella ja rukouksella. Ylistys ja kiitos olkoon Sinulle, Herra Jesus, joka menneenäkin wuonna olet meille osoittanut armollisen nimes woiman ja siunauksen. Ole Sinä nyt ja wastakin Jesuksemme. Sinä joka kahdeksantena päiwänä syntymästäs ympärileikkaukses kautta annoit itses lain alle, meitä lunastaaksesi lain kuormasta ja kirouksesta; ympärileikkaa myös meidän sydämemme, ota pois kaikki epäusko, ja häkäytä kaikki syntiset halut, kaikki saastaiset himot. Anna meille armoa wanhan wuoden kanssa riisua pois wanha ihminen, joka himoin kautta ekſykſissä itsensä turmelee, ja sitä wastaan pukea päällemme uusi, joka sinun jälkees on luotu totisessa wanhurskaudessa ja pyhyydessä. Katso, me halajamme uutta luomista, jossa Sinä tahdot kaikki uudistaa. Luo siis meihin, tällä uudella wuodella, uusi sydän. Anna meille uusi wahwa henki, niin että kaikki wanha katoo, ja kaikki poistetaan, mikä Sinua wastaan on. Anna meidän ensin etsiä Sinun waltakuntaas ja wanhurskauttas, siitä wakuutettuina, että sitte meille kaikki sekin annetaan, mikä meille ajallisesti on tarpeellinen. Sinun kirjassas kaikki päiwämme oliwat kirjoitetut ennenkuin ensimmäinenkään niistä wielä oli tullut, ja koska wiimeinen niistä koittaa ja kirjat awa-

taan, löytykööt silloin meidänkin nimemme Sinun werelläs kirjoitettuina elämän kirjassa. Sinun haltuus me jätämme itsemme, rumiimme ja sielumme, ja kaikki mitä me olemme ja meillä on. Auta meitä, Herra Jesus, ja kuule meitä nimes tähden. Amen.

4. Rukous Pitkäperjantaina.

a) Puolipäiwäsaarnassa.

O Herra Jesus Kristus, Jumalan ainoa Poika! Sinä joka Isän aiwotun neuwon ja säännön jälkeen annettiin meille Wapahtajaksi: me kiitämme Sinua suuren rakkautes, sanomattoman uskollisuutes edestä meitä waiwaisia syntisiä kohtaan, että meidän tähtemme nöyrytit itses, ja olit kuolemaan saakka kuuliainen, jopa ristin kuolemaan asti. Me kiitämme Sinua tutkimattoman laupeutes edestä, Sinä kun kannoit sairautemme ja kipumme sälytit päälles. Sinä otit rangaistuksen päälles, että meillä rauha olis ja Sinun haawais kautta parannetut olisimme. O Jumalan karitsa, joka pois otat mailman synnit! Anna rakkautes ylönpaltisen woiman poistaa kaiken epäuskon wastus ja epäilys sielustamme. Sinä kutsut kaikkia työtä tekewäisiä ja raskautetuita tykös. Sanas turwin me, Herra Jesus, tulemme. Kaikkein synteimme kanssa pakenemme ristilles. Anna weren, joka siellä on wuotanut, sieluihimme wuodattaa lohdutusta ja rauhaa. Sinä uskollinen Ylimmäinen Pappi, joka meille olet werelläs walmistanut wapauden mennä pyhään, auta meitä lähestymään sinua totisella sydämellä, täydellä uskolla, ja pitämään järkähtämättömän toiwon tunnustus. Anna meidän joka päiwä kuolemas woiman kautta kuolla

synnille. Anna meille armoa, oikeina opetuslapsina, ottaa risti päällemme ja seurata Sinua. O Jesus Kristus, anna meidän kaikessa sodassa ja waiwassa tuntea Sinun lohdutukses ja rauhas. Auta meitä, ettemme koskaan kadottaisi Sinua sydämestämme, saadaksemme, Sinun kanssas ijankaikkisesti yhdistettyinä, taiwaassas kiitosta weisata ynnä niitten kanssa, jotka owat woittaneet weres kautta. Amen.

5. b) Ehtoosaarnassa.

O Jesus Kristus, Sinä puhdas ja wiatoin Jumalan Karitsa, joka olet ristinpuussa teurastettu sowintouhriksi meidän ja koko mailman syntein tähden! Me kiitämme Sinua, joka kuolemas kautta olet woittanut kuoleman, ja antamalla itses hautaan, pyhittänyt meille hautamme lepokammioiksi. Sinun ruumiis ei pitänyt näkemän turmelusta, niin sopi Jumalan Pyhän, mutt'ei niin meidän syntisten: tämän katoowan pitää pukeman päällensä katoomattomuuden, tämän kuolewan pitää pukeman päällensä kuolemattomuuden. Lohduta siis meitä katoowaisuuden kauhuissa sillä, että jos eläessämme Herralle elämme ja kuollessamme Herralle kuolemme, niin sielumme owat Jumalan kädessä ja ei kuoleman waiwa lähesty heitä. Me rukoilemme siis Sinua: opeta meitä joka päiwä yhä enemmin kuolemaan pois synnistä, niin että wanha ihminen himoinensa ja haluinensa haudattaisiin ja me waeltaisimme uudessa elämässä ja sen alla yhä enemmin walmistuisimme taiwaalliselle menolle. Koska hetkemme tulee, anna meidän silloin nukkua Sinun rauhassas ja herätä Sinun kunniaas, kussa uusilla kielillä saamme kiitosta ja ylistystä weisata Sinulle, Karitsa, joka teuras-

tettu olet ja eläť ijankaikkisesta ijankaikkiseen, ja olet mahdollinen ottamaan woiman ja rikkauden ja wiisauden ja wäkewyyden ja kunnian ja kiitoksen ja siunauksen. Amen.

6. Rukous Pääsiäispäiwänä.

Kaikkiwaltias Jumala, taiwaallinen Isä! Kaikki kristinuskowaiset maan päällä riemuitsewat pyhäin taiwaan enkelein kanssa Sinun Poikas, Wapahtajamme Jesuksen Kristuksen woitollisesta ylösnousemisesta. Sentähden me kiitämme Sinua, ijankaikkinen Isä, kaikesta sydämestä, ettäs olet kunnias kautta jälleen eläwäksi tehnyt ja kuolleista herättänyt tämän rakkaan Poikas, joka Sinun aiwotusta neuwostas ja säännöstäs oli annettu kuolemaan. Anna isällisestä laupeudestas tämän armollisen hywän työs tulla meille hywäksi. O Jesus Kristus, Sinä elämän ruhtinas, joka olet ryöstänyt pimeyden wäkewyydet ja saanut heistä woittokunnian itse kauttas: tee Hengelläs tämä woittos eläwäksi sieluissammekin. Niinkuin Sinä meidän synteimme tähden olet annettu ulos ja meidän wanhurskauttamisemme tähden herätetty, niin anna myös meille armoa, kuolemas ja ylösnousemises woimassa kuolla synnille ja elää wanhurskaudelle. Wuodata meihin Sinun elämäs, ettemme eläisi itsellemme, waan Sinulle, joka meidän edestämme olet kuollut ja ylösnousnut. Anna meidän kaikessa hädässä ja heikkoudessa tuntea ylösnousemises woima. Kun risti painaa, kun synnit kantawat päällemme ja pimeys on meitä piirittämässä, niin tule, Herra Jesus, ja ilmoita itses meille taiwaallisessa walkeudessas, lohduta meitä kanssakäymiselläs ja anna meille Sinun rauhas. Pidä meitä

siinä rauhassa loppuun asti; ja anna meidän kuoleman hetkellä tuntea ettäs olet ylösnousemus ja elämä, ettäs olit kuollut ja olet eläwä ijankaikkisesta ijankaikkiseen, ja että Sinulla on helwetin ja kuoleman awaimet. Wihdoin suurena tulemises päiwänä tee ruumiimme Sinussa eläwiksi ja Sinun kirkastetun ruumiis kaltaisiksi. Ja anna meille silloin se ijankaikkinen pääsiäis-ilo, kussa kuolema on nielty woitossa, ja me Sinun edessäs, kaikkein walittuin pyhäis kanssa riemuitsewassa seurakunnassa, lakkaamatta weisaamme woittowirtä: kiitos olkoon Jumalan, joka meille woiton on antanut Herramme Jesuksen Kristuksen kautta! Amen.

7. Rukous Helatuorstaina.

Pyhä Wapahtaja, Herra Jesus Kristus! Täytetty on Sinun suuri lunastustyös maan päällä. Sinä olet mennyt ijankaikkiseen waltakuntaas ja istut Isäs oikialla kädellä. Taiwaan sotajoukot weisaawat kiitostas. Anna lunastetun kansaskin Sinua ylistää ja kumartaen rukoilla. Herra Jesus, me kiitämme Sinua kaikesta sydämestä rakkautes edestä, kaiken edestä mitä Sinä, maan päällä waeltaessas, olet tehnyt ja kärsinyt, awatakses meille tietä taiwaaseen. Sinä olet korotettu kaikkein taiwasten yli: katso armossa meidän puoleemme, jotka wielä olemme muukalaisina maan päällä. Sinä olet ylennetty kunnias istuimelle, wedä meitä kaikkia tykös, Sinun waltakuntaas. Sinä olet pantu seurakunnalle pääksi: anna hänelle Henkes kautta lahjas, kaikki kaikissa täyttääkses. Sinä olet luwannut olla uskollistes kanssa joka päiwä, maailman loppuun asti. Laupias armahtaja, täytä meissä tämä lupaukses. Ole kanssamme elämässä,

ole kanssamme kuolemassa. Ja koskas majesteetissäs tulet maan piiriä tuomitsemaan wanhurskaudella, anna meidän, Isäs siunattuin joukossa, tulla siihen ijankaikkiseen waltakuntaan, jonkas meille walmistit, siellä olemaan Sinun kanssas, iloitsemaan kunniastas ja weisaamaan kiitostas. Amen.

8. Rukous Helluntaipäiwänä.

O Jumala joka uskollistes sydämet niin armollisesti ja runsaasti kristikunnan ensimäisenä Helluntaipäiwänä Pyhällä Hengelläs täytit, ja sillä pyhän seurakuntas maan päällä asetit: wuodata tämä Henkes meidänkin päällemme, ja koko mailman päälle. Muista kansaas ja wirwoita perikuntaas. Tule, Pyhä Henki, ja aseta uskollisten seurakunta pyhässä kaunistuksessa Herransa eteen. Warusta häntä yhä edespäin moninaisilla lahjoillas, että mekin uusilla kielillä kiittäisimme ja julistaisimme niitä suuria ja jaloja Jumalan töitä, jotka Jesuksen Kristuksen kautta owat tehdyt. O Sinä armon Henki, joka hywän suosios jälkeen kaikki kaikissa waikutat: täytä sydämemme kaikella hengellisellä siunauksella. Kiinnitä meissä Isän armo, Jesuksen Kristuksen rakkaus, syntein anteeksi saaminen ja kaikki Jumalan lohdulliset lupaukset, jotka owat Kristuksessa niin ja amen, että ne sydämissämmekin niin ja amen olisiwat. Anna meidän sillä saada oikea lapsen mieli ja se ajatus, mikä Jesuksella Kristuksella oli, ja tulla täytetyiksi kaikella wanhurskauden hedelmällä. Yhdistä sydämemme rauhan siteillä, eläätsemme hiljaisuudessa ja sowinnossa keskenämme, kärsien toinen toistamme rakkaudessa. Anna meille kärsiwällisyyttä ristin

ja waiwan aikana ja pysywäisyyttä loppuun asti. Lohduta meitä kaikessa hädässä ja murheessa, ja muuta tuskamme iloksi. Herätä sydämemme totiseen rukoukseen ja awuksi huutamiseen, että me ilman mitään epäilystä nostamme pyhät käbet Jumalan puoleen; ja koska emme tiedä mitään rukoilla, niinkuin tulis, niin rukoile Sinä edestämme sanomattomilla huokauksilla. Wahwista heikkoja, ojenna langenneita, palauta eksyneet ja pidä meitä kaikkia woimassa wäkewällä awullas. Tule, Pyhä Henki, ole walomme pimeydessä, terweytemme elämässä, lohdutuksemme kuolemassa ja wie meitä wihdoin ijankaikkiseen kunniaan, kussa Sinua, ynnä Isän ja Hänen Poikansa, meidän Wapahtajamme kanssa taiwaallisilla kielillä ijankaikkisesti kiitämme ja ylistämme. Amen.

9. Rukous Pyhän Kolminaisuuden-sunnuntaina.

Pyhä kolmeyhteinen Jumala! Me ylistämme, kiitämme ja rukoilemme Sinua, Sinä joka armollisessa ilmestykseessäs olet itses tiettäwäksi tehnyt, sellaisena kuin Sinä ijankaikkisessa jumaluudessas olet, ja kasteen kautta kolmeyhteisessä nimessäs olet ottanut meidät armolapsikses ja antanut meidän uudesta syntyä ijankaikkiseen elämään. O Sinä meidän Herramme Jesuksen Kristuksen Isä, Sinä ijankaikkinen rakkaus ja laupeus! Ole Sinä korkiasti ylistetty ja siunattu ijankaikkisesti, joka kaikkein oikea Isä olet, joka taiwaissa ja maan päällä lapsiksi kutsutaan. O Sinä laupias Wapahtaja, Isän ainokainen Poika, Herra Jesus Kristus, Sinä meidän wiisautemme ja wanhurskautemme, pyhityksemme ja lunastuksemme: Sinulle olkoon

ylistys ja kunnia ja kiitos ijankaikkisesti, ettäs meidän tähtemme olet ihmiseksi tullut ja synteimme tähden annettu ulos ja wanhurskauttamisemme tähden herätetty. O Sinä Pyhä Henki, Isän ja Pojan Henki, totuuden, walittuin lasten ja rukouksen Henki, meidän lohdutuksemme ja rauhamme, ilomme ja wäkewyytemme: Sinua me ylistämme, kunnioitamme ja kiitämme kaiken sen armon edestä, jolla Sinä kristinuskowaisten sydämet uudesti luot, hallitset ja warjelet. Kolmeyhteinen Jumala, tule meidän tykömme ja tee itselles asuinsia sydämissämme. Waikuta meissä wahwa usko ja eläwä toiwo, että me Sinua rakastamme ylitse kaikkia, pysymme sanassas ja waellamme totuudessas. Anna meidän kerta saada täyttää ylistykses, ja pyhäin enkeleis ja kaikkein autuitten kanssa istuimes edessä yhtyä siihen ijankaikkiseen kiitoswirteen: Pyhä, Pyhä, Pyhä, Herra Jumala Zebaoth! Amen siunaus ja ylistys ja wiisaus ja kiitos ja kunnia ja woima ja wäkewyys olkoon meidän Jumalallemme ijankaikkisesta ijankaikkiseen. Amen.

10. Rukous Esiwallan edestä.

Sinua eläwää, kaikkiwaltiasta ja ijankaikkista Jumalaa, Herramme Jesuksen Kristuksen Isää, kaikkein Luojaa ja Holhoojaa, Poikas ja Pyhän Hengen kanssa, me awuksi huudamme. Armahda meitä Sinun Poikas Jesuksen Kristuksen tähden, jonkas ihmeellisestä neuwostas annoit uhriksi meidän edestämme ja asetit Hänen meille wälimieheksi ja puolustajaksi, sillä näyttääkses ankaraa wihaas mailman syntiä wastaan, ja sanomatointa laupeuttas meitä kohtaan. Pyhitä ja hallitse meitä Pyhällä Hengelläs. Kokoo, wahwista ja warjele kristikun-

taas sanan ja pyhäin sakramenttein kautta. Anna meille armoa sanas jälkeen waeltaa oikeassa uskossa ja pyhässä elämässä. Warjele ja siunaa rakasta Keisariamme ja koko Keisarillista huonekuntaa, kaikkia uskollisia wirkamiehiä, sotajoukkoa maalla ja merellä ja kaikkia waltakunnan muita asujamia, Sinun pyhän nimes kunniaksi ja meille kaikille warjeluksekst ja keskinäiseksi onneksi. Anna hywä maailmallinen hallitus, hywä ja tarpeellinen ilma: anna meille myös elatuksemme, rauha ja lepo; anna rehellisiä ja kristillisiä neuwoja kaikissa hankkeissamme, ja tämän elämän perästä ijankaikkinen autuus; Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta, joka totisessa Jumaluudessa Sinun ja Pyhän Hengen kanssa elää ja hallitsee ijankaikkisesti. Amen.

11. Rukous Maansäätyin yhteisen kokouksen ajalla.

Kaikkiwaltias, armollinen Jumala, jolta kaikki hywät aikeet, oikeat neuwot ja wanhurskaat työt tulewat; me rukoilemme sinua: anna siunaukses maamme Säädyille, jotka nyt owat waltiopäiwille kokoontuneet keskustelemaan isänmaan yhteisistä asioista. Suo, rakas taiwaallinen Isä, että kaikki asiat ymmärryksellä, suosiossa ja keskinäisessä rakkaudessa ajettaisiin, Sinulle ylistykseksi ja kunniaksi, Esiwallallemme ja isänmaallemme onneksi, rauhaksi ja menestykseksi, jotta ne neuwot ja päätökset, joihin nyt suostutaan, tuottaisiwat tulewillekin sukupolwille runsaita syitä iloon ja Sinun pyhän nimes ylistämiseen. O Jumala! kuule armollisesti seurakuntas rukous. Amen.

12. Kiitos päätetyn Maansäätyin yhteisen kokouksen jälkeen.

Ijankaikkinen Jumala, rakas taiwaallinen Isä, suuri neuwoissa ja wäkewä töissä! Sinua me kiitämme kaikesta sydämestä, Sinä kun olet armossa ja laupeudessa kaikkiwaltiaalla kädelläs warjellut Maansäätyjä nyt päätetyn kokouksen aikana. Kaikkein rehellisten aikomusten, hywäin neuwoin ja hyödyllisten päätösten edestä me Sinua ainoaa kunnioitamme ja ylistämme. Mitä ihmiset owat rikkoneet tahi laiminlyöneet, anna se armosta anteeksi ja ojenna se. Me rukoilemme Sinua: warjele kaikkia koossa olleita ja auta heitä rauhassa kotiinsa jälleen. Anna meidän kaikkein waeltaa Sinun pelwossas, saadaksemme tuta wäkewää apuas, ja anna maassamme kunnian asua, laupeuden ja totuuden toisiansa kohdata. Ole, Herra, meidän kanssamme, niinkuin Sinä isäimme kanssa olit, pyhän nimes ylistykseksi ja kunniaksi; Sinun Poikas, Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Amen.

13. Rukous kirkolliskokouksen aikana.

Laupias, uskollinen Jumala! joka sanallas ja hengelläs kokoot itselles pyhän, yhteisen seurakunnan maan päällä, me rukoilemme sinua nöyrästi: suojele siipeis warjossa seurakuntaas meidänki maassamme, että se järkähtämätönnä seisois wahwalla kallio-perustuksellansa. Pidä se alati totuuden tunnustuksessa, puhtaassa, autuaaksi tekewässä opissa ja pyhäin sakramenttein oikiassa nautinnossa. Warjele ja woimassa pidä se istutus, jonka oikia kätes on istuttanut, että se runsaan hedelmän kantais uskossa ja jumalisuudessa. Anna

siunaukses niille edusmiehille, jotka nyt owat koolla keskustelemaan seurakuntas asioista; täytä heitä wiisautes ja armos woimalla, rauhas ja rakkautes pyhällä hengellä, niin että ne neuwot ja päätökset, joihin tässä kokouksessa suostutaan, tulewat nimes kunniaksi ja seurakuntas totiseksi hywäksi. Sinun on waltakunta, woima ja kunnia. Kuule rukouksemme Jesuksen Kristuksen, Sinun rakkaan Poikas tähden. Amen.

14. Rukous pispan käräjissä.

Laupias, uskollinen Jumala, Sinä joka sanas ja Henkes kautta maan päällä itselles kokoot ja woimassa pidät yhden pyhän seurakunnan, ja sitä suuresta armostas niin suojelet ja warjelet, ettei helwetin portit sitä woita; me rukoilemme Sinua nöyrästi: suojele tätäkin seurakuntaa siipeis warjossa että se järkähtämätönnä seisois wahwalla kallio-perustuksellansa. Pidä se alati totuuden oikiassa tunnustuksessa, puhtaassa, autuaaksitekewässä opissa, ja pyhäin sakramenttein oikiassa nautinnossa. Warjele ja pidä woimassa se istutus, jonka Sinun oikia kätes on istuttanut, että se runsaan hedelmän kantais uskossa ja jumaluudessa. Anna pyhän sanas aina wäkewästi waikuttaa sydämissämme neuwoksi, walistukseksi, waroitukseksi, lohdutukseksi ja wäkewyydeksi. Anna senkin toimituksen, johon nyt ruwetaan, tulla nimes kunniaksi, sieluillemme totiseksi rakennukseksi ja seurakunnalle yhteisesti hywäksi: jumalisuuden edentämiseksi, pahuuden estämiseksi, hywän kurin ja järjestyksen kannattamiseksi. Sinä joka olet saattanut itselles seurakunnan että se olis pyhä ja laittamatoin, jolla ei saastaisuutta eikä ryppyä ole; ota

meistä pois kaikki mikä ei Sinulle kelpaa, ja tee meitä Pyhän Henkes kautta Sinulle otollisiksi. Sinuun, Herra, me turwaamme, ja annamme itsemme Sinun haltuus. Suojele ja warjele meitä kaikesta pahasta ja suo meille armoa kaikessa elämässämme noudattaa Sinun pyhää tahtoas. Kuule rukouksemme, Herra meidän Jumalamme, nimes tähden, ja kuule meitä Jesuksen Kristuksen, Sinun rakkaan Poikas tähden. Amen.

15. Rukous papinwaalissa.

Herra Jesus Kristus, Sinä ylipaimen, joka werelläs ansaitsit itselles seurakunnan ja sääsit sen wiran, jonka tulee saarnata sowinnon sanaa ja kutsua ihmisiä oikeassa uskon järjestyksessä etsimään osaa siinä autuudessa, jonka Sinä meille ansainnut olet: katso armossa tämän kristillisen seurakunnan puoleen, joka tänä päiwänä on astunut pyhäin kaswois eteen, kutsumaan itsellensä opettajaa ja johdattajaa autuuden tiellä. Suo meille paimen oman sydämes jälkeen, joka Henkes walaisemana, rakkaudesta Sinua ja lunastettujas kohtaan, rehellisessä kiiwaudessa Sinun kunnias, ja sieluimme autuuden puolesta, puhtaasti ja selkiästi julistaa Sinun autuaaksi tekewää oppias ja myös kaikessa elämässään käy sanankuuliainsa edellä totisen jumalisuuden esikuwana. Warjele kaikkia walitsewia kaikista häijyistä ja saastaisista tarkoituksista. Älä anna heidän kenenkään tulla uhkausten eli houkutusten kautta omantuntonsa welwollisuudesta pois wietellyksi paimenen wiran painoa unhottamaan ja sen kautta päällensä wetämään kowaa kostoa Sinun tuomios edessä. Ohjaa päätöksemme pyhän tahtos jälkeen, ja anna Sinun

kunnias ja sieluin autuuden olla walitsemisemme tarkoituksena. Kuule rukouksemme ijankaikkisen rakkautes tähden. Amen.

16. Rukous sodan aikana.

O Sinä rauhan päämies, Herra Jesus Kristus, joka meille hengellisen rauhan ansainnut olet, josta Sinulle Isän ja Pyhän Hengen kanssa olkoon kiitos ijankaikkisesti! Sinä olet myös tähän asti antanut meille ajallisen rauhan, jota emme aina ole niin suurena hywänä pitäneet, kuin se on, waan suruttomuudessamme sen usein wäärin käyttäneet. Nyt sinä wanhurskaudessas olet meitä rauhattomuudella ja sodalla etsinyt. Anna meille anteeksi, o Herra, kiittämättömyytemme ja kaikki syntimme. Torju meistä pois sodan kauhistus ja häwitys. Armahda meitä, ahdistettuja lapsias. Sinä olet auttajamme, auta meitä kaikesta hädästämme. Kuule rukouksemme ja katso laupiaasti puoleemme. Anna meille jälleen rauha, että me täällä estämättä palwelemme Sinua totisessa pelwossa, ja sitte tämän elämän perästä Sinua lakkaamata ylistämme ja kiitämme ijankaikkisen rauhan majoissa. Amen.

17. Rukous sodassa.

Herra Jesus Kristus, Sinä woittamatoin Kuningas ja woiton ruhtinas, joka et niitä hylkää, jotka Sinuun turwaawat! Sinä olet meidän kilpemme ja linnamme: wanhasta Sinä olet warjellut kansaas, sillä ei meidän miekkamme ja käsiwartemme meitä auta, waan Sinun oikia kätes pitää woiton, eikä yksikään woi seisoa Sinun woimaas wastaan. Sinuun ainoaan me toiwomme, Sinua me awuksi

huudamme ja rukoilemme: älä meitä rankaise niinkuin synneillämme olemme ansainneet, waan piiritä meitä jumalallisella warjelluksellas. Anna sydämillemme yksimielisyys, kuuliaisuus ja rohkeus, ja wahwista meitä Pyhällä Hengelläs. Jos Sinun tahtos niin on, että weremme on wuodatettawa, niin anna sitä kärsimään uskossa Sinuhun, joka wuodatit wiattoman weres meidän edestämme, ja anna meidän, Pyhän Henkes lohdutuksessa, olla Sinun omas joko elämme taikka kuolemme. Snojele ja warjele rakasta isänmaatamme, että jälleen saamme rauhassa ja lewossa Sinua palwella totisessa pelwossa, pyhyydessä ja wanhurskaudessa, sekä kiittää ja kunnioittaa pyhää nimeäs. Amen.

18. Rukous kalliina ja suuren näljän aikana.

Kaikkiwaltias ja armollinen Jumala, joka kaikki maasta kaswatat ihmisten ja eläinten rawinnoksi! Me olemme kiittämättömyydellämme sekä muilla synneillämme tuhlanneet Sinun siunaukses että näljän tähden näännymme; Herra meidän Jumalamme, katso meidän hätäämme. Katsahda sitä, että wähät wiattomat lapset, jopa järjettömät eläimetkin kärsiwät meidän kanssamme; huojenna, o Herra, armosta tämä rangaistus, ettemme näänny ja epäile. Anna meille kärsiwällisyyttä. Anna siunaus wähälle warallemme. Siunaa taas maa hedelmällisyydellä, anna sowelias ilma, suo meille tarpeellinen eine ja elatus, ja anna armoas tästä lähin nauttia lahjojas kiitollisesti, kohtuullisesti ja Sinua wihoittamatta, ja ettemme köyhiltä apuamme kiellä. Anna meille, ynnä jokapäiwäisen leipämme kanssa, sielun ruoka, että me täällä ja ijankaikkisesti Sinua kiitämme, Sinun

Poikas Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Amen.

19. Rukous tarttuwaisten tautein aikana.

Ijankaikkinen, wanhurskas Jumala ja Herra! Sinun etees me maahan lankeemme ja särjetyillä sydämillä tunnustamme syntimme. Me tunnustamme kyllin ansainneemme sen waiwan, jonkas nyt kowan ja tarttuwan kulkutaudin kautta annat meitä kohdata. Pahoilla teoillamme me tainkaltaisen rangaistuksen olemme wetäneet päällemme. Mutta me awuksi huudamme Sinun laupeuttas. Ole meille armollinen. Säästä meitä Herra! Älä rankaise meitä ansiomme jälkeen, ja älä kosta meille pahain tekoimme jälkeen. Päästä meitä siitä waiwasta, joka nyt meissä lewittää kauhistusta, kaipausta ja surua. Auta meitä laupeutes tähden. Sano surmaajalle, että hän pidättää kätensä, ja ei enää lyö kansaas, Mutta jos me tämän sairauden kautta otetaan pois suuremmasta onnettomuudesta, niin tapahtukoon, Herra, Sinun tahtos, ja anna meidän kantaa kuritusta kärsiwällisyydessä. Me annamme itsemme Sinun käsiis, sillä Sinun laupeutes on suuri. Sinä olet Isämme ja pelastajamme, ijäti on se Sinun nimes. Anna meille Pyhän Henkes armoa, ettei kuolema eikä elämä eroita meitä Sinun rakkaudestas, joka on Kristuksessa Jesuksessa, meidän Herrassamme. Amen.

---

20. Walwo meitä Herra, rakas taiwaallinen Isä, ja warjele meitä siltä kawalalta kiusaajalta, joka aina ympäri käy, etsien kenen hän nielis. Anna meille armoa että me häntä wahwalla us=

kolla miehullisesti wastustamme, ja tänä yönä Sinun warjelukses alla murheetoinna lepäämme, Sinun Poikas, Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Amen.

---

21. Herra siunatkoon meitä, ja warjelkoon meitä: Herra walistakoon kaswonsa meidän päällemme, ja olkoon meille armollinen: Herra kääntäköön kaswonsa meidän puoleemme, ja antakoon meille ijankaikkisen rauhan! Nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen. Amen.

---

3 Luku.

Yhteisestä Ripistä.

Ennenkuin yhteinen rippi pidetään owat rippikysymykset, kussa on tapana niitä pitää ja niin sopii, tawallisella ajalla ja tawallisessa järjestyksessä edellä toimitettawat.

Ripin edellä pidetään puhe, joka ynnä rukousten kanssa, kestäköön korkeintansa puolen tuntia, ja sitte pappi sowelliaalla tawalla rupee synnintunnustukseen taikka seuraawiin kehoitus- ja waroitussanoihin:

Rakkaat ystäwät! Kuinka meidän tulee oikein itsemme walmistaa Herramme Jesuksen Kristuksen pyhälle ehtoolliselle, sen meille Apostoli Paawali opettaa, sanoessaan (1 Kor. 11: 28): koetelkaan ihminen itseänsä, ja syökään tästä leiwästä ja juokaan tästä kalkista. Ja silloin olemme oikein itsemme koetelleet, kun tunnemme syntimme ja rikoksemme, isoomme ja janoomme wanhurskautta ja syntein anteeksi saamista, joka meille tässä sakramentissä taritaan, ja wakaasti päätämme tästä lähin parantaa itsemme, karttaa syntiä ja wiettää hurskasta elämää. Niinpä Herramme on käskenytkin pitää tämä sakramentti hänen muistoksensa, se on, että me tässä muistamme hänen kuolemaansa ja werensä wuodatusta, sekä ajattelemme ja uskomme, että se on synteimme anteeksi antamiseksi tapahtunut. Joka nyt kelwottomasti, se

on katumattomalla sydämellä ja uskomatta Jumalan lupauksiin syö tästä leiwästä ja juo Herran kalkista, se tulee wikapääksi Herran ruumiiseen ja wereen, ja syö ja juo itsellensä tuomion. Waan jos wilpittömällä sydämen katumuksella ja luottamuksella kalliiseen Wapahtajaamme, oikeassa uskossa niihin sanoihin, jotka tässä kuulemme, että Kristus on kuollut edestämme ja werensä wuodattanut synteimme tähden, syömme tästä leiwästä ja juomme tästä kalkista, niin saamme totisesti syntimme anteeksi ja sillä wältämme kuoleman, joka on synnin palkka, ja saamme ijankaikkisen elämän Kristuksen kanssa. Siihen Jumala, Isä ja Poika ja Pyhä Henki armollisesti auttakoon. Amen.

Tämän armon osallisuuteen tullaksenne nöyryyttäkäät itsenne Herran edessä, ja tunnustakaat itsekukin syntinne katumuksessa ja uskossa:

Minä waiwainen syntinen ihminen, joka olen synnissä siinnyt ja syntynyt, ja kaikkena elinaikanani pitänyt syntistä elämää, tunnustan kaikesta sydämestäni Sinun edessäs, kaikkiwaltias ijankaikkinen Jumala, rakas taiwaallinen Isäni, etten ole Sinua rakastanut yli kaikkein, enkä lähimmäistäni niinkuin itseäni. Minä olen, walitettawasti, isäini kanssa monella muotoa, ajatuksilla, sanoilla ja töillä rikkonut Sinua ja Sinun käskysanojas wastaan, ja tiedän sentähden ansainneeni ijankaikkisen kadotuksen, jos Sinä minua niin tuomitsisit, kuin Sinun pyhä oikeutes waatii ja minun syntini ansainneet owat. Mutta nyt Sinä, rakas taiwaallinen Isä, olet luwannut armos ja laupeutes kaikille waiwaisille syntisille, jotka tahtowat tehdä parannusta ja eläwällä uskolla paeta sinun käsittämättömän laupeutes ja Wapahtajan Jesuksen Kris-

tuksen ansion turwiin. Niitä Sinä armahdat, ehkä kuinka owat Sinua wastaan rikkoneet, ja et ikänä enää tahdo heidän syntejänsä soimata. Siihen minäkin waiwainen syntinen luotan, ja rukoilen turwallisesti: ole minulle saman lupaukses jälkeen armollinen ja laupias, ja anna kaikki syntini anteeksi, Sinun pyhän nimes kiitokseksi ja kunniaksi. Amen.

Eli:

O Sinä kaikkein armollisin, ristiinnaulittu Herra Jesus Kristus, armahda minua waiwaista syntistä ja katsahda minun puoleeni Sinun laupeutes silmillä, niinkuin Sinä katsoit Pietarin puoleen salissa, koska hän Sinun kieltänyt oli, ja niinkuin Sinä katsoit syntisen waimon puoleen pöydän tykönä fariseuksen huoneessa, ja ryöwärin puoleen ristin hirsipuussa, ja anna minulle Sinun kaikkein pyhimmän armos kautta, että minä ynnä Pietarin kanssa itkisin syntejäni, sen syntisen waimon kanssa Sinua sydämestäni rakastaisin, ja ryöwärin kanssa katselisin Sinun pyhiä kaswojas taiwaassa ijankaikkisesti. Amen.

Sitte pappi antaa synninpäästön näillä taikka muilla sopiwilla sanoilla:

(1 Joh. 8: 7, 9): Jesuksen Kristuksen weri puhdistaa meitä kaikesta synnistä. Jos me tunnustamme syntimme, niin hän on uskollinen ja hurskas, joka meille synnit anteeksi antaa, ja puhdistaa meitä kaikesta wäärydestä.

Sitte pappi lukee:

Isä meidän, joka olet taiwaissa! pyhitetty olkoon Sinun nimes: lähestyköön Sinun waltakuntas:

tapahtukoon Sinun tahtos niin maassa kuin taiwaassa: anna meille tänäpäiwänä meidän jokapäiwäinen leipämme: ja anna meille meidän syntimme anteeksi, niinkuin mekin anteeksi annamme meidän welwollistemme: ja älä johdata meitä kiusaukseen: waan päästä meitä pahasta; sillä Sinun on waltakunta, ja woima ja kunnia, ijankaikkisesti. Amen.

Pappi lukee seuraawan rukouksen taikka wirrenwärsyn:

Kaikkiwaltias Jumala, laupias Isä! Me kiitämme Sinua kaikesta sydämestä, että meitä waiwaisia syntisiä, ainokaisen Poikas Jesuksen Kristuksen tähden jälleen armoihin otat, kaikki syntimme anteeksi annat ja lupaat meille ijankaikkisen elämän. Me rukoilemme Sinua: pidä meitä aina tässä armossa pysywäisinä, anna siis Pyhä Henkes, että me armollisen anteeksi antamises wahwassa uskossa wastaanotamme, ja niin wahwistetaan aina edespäin kuolemaan synnille ja elämään wanhurskaudelle, Sinun Poikas, Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Amen.

Sen jälkeen pappi sanoo:

Nöyryttäkäät sydämenne Jumalan edessä ja ottakaat siunaus:

Herra siunatkoon teitä ja warjelkoon teitä: Herra walistakoon

kaswonsa teidän päällenne, ja olkoon teille armollinen: Herra kääntäköön kaswonsa teidän puoleenne, ja antakoon teille ijankaikkisen rauhan! Nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen. Amen.

---

4 Luku.

Kasteesta.

---

1. Lasten kasteesta.

Ensin pappi kysyy, jollei hän sitä muutoin tiedä, kenenkä lapsi on ja onko se ennen kastettu, wai eikö, sekä tahdotaanko että lapsi nyt kastetaan, sen jälkeen lapsen nimen ja kutka kummit owat, ja alkaa sitte näin:

Isän Jumalan ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen! Amen.

Rakkaat ystäwät Kristuksessa! Meille kristityille on Jumalan sanasta kyllä tiettäwä, että kaikki ihmiset, Adamista lähtein, sikiäwät ja syntywät synnissä; tiedämme myöskin, että ellei Jesus, Jumalan Poika meidän Wapahtajamme, olisi tullut meitä auttamaan, niin olisimme kaikki, wihan lapsina, kadotetuiksi tulleet. Koska nyt tämä lapsi, niinkuin me ja kaikki muutkin ihmiset, on luonnosta synnillä saastutettu eikä taida Jumalan waltakuntaan tulla, ennen kuin hän weden ja Hengen kautta uudesta syntyy *), niin tehkäämme mitä kristillinen rakkaus meiltä waatii, ja saattakaamme kasteen kautta tämä lapsi Herramme ja Wapah-

---

*) Löytölapsia kastaessa tähän lisätään: ja kun emme warmaan tiedä onko tämä lapsi kastettu, ...

tajamme Jesuksen Kristuksen tykö, rukoillen kaikesta sydämestä, että Hän armollisesti ottais hänen wastaan, antais hänelle synnin anteeksi, ja Pyhällä Hengellä hänen runsaasti lahjoittais, että hän, Kristuksen seurakunnan jäsenenä, tulis kaiken sen autuuden perimään jonka Kristus meille ja kaikille ihmisille, joko he owat nuoremmat taikka wanhemmat, on ansainnut ja tarjoo. Tähän Jumala suokoon siunauksensa, Jesuksen Kristuksen tähden. Amen.

Ylentäkäät sydämenne Jumalan tykö!

Meidän Herramme Jesus Kristus on pyhän kasteen itse asettanut, kun Hän sanoi opetuslapsillensa:

Minulle on annettu kaikki woima taiwaassa ja maan päällä. Menkäät siis ja tehkäät kaikki kansat opetuslapsiksi, kastaen heitä nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen, ja opettaen heitä pitämään kaikki kuin minä olen teidän käskenyt. Ja katso, minä olen teidän kanssanne joka päiwä mailman loppuun asti. (Matt. 28: 18, 19, 20.)

Herramme Jesus Kristus on myös lausunut lupauksen:

Joka uskoo ja kastetaan, se tulee autuaaksi; mutta joka ei usko, se kadotetaan. (Mark. 16: 16.)

Ja wielä opettanut:

Ellei joku synny wedestä ja Hengestä, ei hän taida Jumalan waltakuntaan sisälle tulla. (Joh. 3: 5.)

Sen jälkeen pappi tekee ristinmerkin lapsen kaswoihin ja rintaan ja sanoo:

Ota pyhän ristin merkki sekä kaswoihis että rintaas.

Wielä sanoo pappi:

Rukoilkaamme!

Kaikkiwaltias, ijankaikkinen Jumala, joka Poikas, meidän Herramme Jesuksen Kristuksen kasteella pyhitit ja sanallas wielä pyhität kasteen, jossa synnit Jesuksen nimeen pois pestään, katso armollisesti tämän lapsen puoleen, jonka olet waltakuntas osallisuuteen kutsunut; anna hänelle oikia usko ja uudista häntä Hengessä pyhän kasteen kautta, että hän erkanis jumalattomasta joukosta, ja tulis pyhään kristikuntaas, täytettäisiin siinä Pyhällä Hengellä, iloisesti Sinua palwelis, lisääntyis hywyydessä ja tulis ijankaikkiseen elämään, Jesuksen Kristuksen meidän Herramme kautta. Amen.

Että Jumala kuulee rukouksemme ja armollisesti ottaa lapset wastaan, siitä meitä wakuuttaa se pyhä lohdullinen ewangeliumi, joka luetaan Markuksen 10 luwussa:

He toiwat Jesuksen tykö lapsia, että Hän heihin rupeisi; niin opetuslapset nuhteliwat heitä, jotka niitä toiwat. Mutta koska Jesus sen näki, närkästyi Hän, ja sanoi

heille: sallikaat lasten tulla minun tyköni ja älkäät kieltäkö heitä: sillä senkaltaisten on Jumalan waltakunta. Totisesti sanon minä teille: jokainen kuin ei Jumalan waltakuntaa ota wastaan niinkuin lapsi, ei hän suinkaan siihen tule sisälle. Ja Hän otti heitä syliinsä, ja pani kätensä heidän päällensä ja siunasi heitä.

Sen jälkeen panee pappi kätensä lapsen pään päälle, ja rukoilee: *)

Isä meidän joka olet taiwaissa! pyhitetty olkoon Sinun nimes: lähestyköön Sinun waltakuntas: tapahtukoon Sinun tahtos niin maassa kuin taiwaassa: anna meille tänä päiwänä meidän jokapäiwäinen leipämme: ja anna meille meidän syntimme anteeksi, niinkuin mekin anteeksi annamme meidän welwollistemme: ja älä johdata meitä kiusaukseen: waan päästä meitä pahasta; sillä Sinun on waltakunta ja woima ja kunnia, ijankaikkisesti. Amen.

---

*) Jos useampia lapsia yhtähaawaa kastetaan, luetaan Herran rukous joka lapselle erittäin, käden päällepanemisella.

Pappi jatkaa, kääntyneenä lapsen puoleen:

Herra Jumala, joka yksinänsä kaikesta pahasta päästää, ottakoon sinun ulos pimeyden wallasta ja pitäköön sinun totuudessansa ja pelwossansa, jotta sinä, kuten pyhä kaste sinun sitoo, luopuen perkeleestä, ja kaikesta hänen menostansa, ja kaikista hänen teoistansa, yhä kuolisit synnille ja eläisit wanhurskaudelle, alati aina. Amen.

Kuulkaamme sitä kristillistä uskoa, johon tämä lapsi on kastettawa:

Minä uskon Jumalan päälle, Isän kaikkiwaltiaan, taiwaan ja maan Luojan;

Ja Jesuksen Kristuksen päälle, Hänen ainoan Poikansa, meidän Herramme, joka sikisi Pyhästä Hengestä: syntyi Neitseestä Mariasta, kärsei Pontius Pilatuksen wallan alla, ristiinnaulittiin, kuoletettiin ja haudattiin; astui alas helwettiin: kolmantena päiwänä nousi kuolleista: astui ylös taiwaaseen: istuu Isän Jumalan kaikkiwaltiaan oikialla kädellä: sieltä on tulewa tuomitsemaan eläwiä ja kuolleita;

Ja Pyhän Hengen päälle; yhden, pyhän, kristillisen seurakun-

nan, pyhäin ihmisten yhteyden, syntein anteeksi saamisen; ruumiin ylösnousemisen ja ijankaikkisen elämän.

Sitten pappi walaa lapsen pään kolme kertaa wedellä ja sanoo:

Minä kastan sinun N. N. nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen. Amen.

Jonka jälkeen pappi sanoo:

Meidän Herramme Jesuksen Kristuksen armo, Jumalan rakkaus ja Pyhän Hengen osallisuus olkoon sinun kanssas nyt ja ijankaikkisesti. Amen. (2 Kor. 13: 13).

Wielä sanoo pappi:

Kiittäen rukoilkaamme!

Kaikkiwaltias, ijankaikkinen Jumala, rakas taiwaallinen Isä! Me kiitämme Sinua kaikesta sydämestä, että kristillistä seurakuntaas aina woimassa pidät ja enennät, ja olet antanut tämänkin lapsen uudesta syntyä ijankaikkiseen elämään, ja rukoilemme Sinua: warjele hänet armollisesti laupeudessas ja anna hänen niin kaswaa wiisaudessa ja armossa, että hän aina on Sinulle kelwollinen; Sinun Poikas Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Amen.

Sitten lukee pappi lapsen yli siunauksen:

Herra siunatkoon sinua ja warjelkoon sinua: Herra walistakoon kaswonsa sinun pälles, ja olkoon

sinulle armollinen: Herra kääntäköön kaswonsa sinun puolees ja antakoon sinulle ijankaikkisen rauhan! Nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen. Amen.

Wiimein pappi waroittaa kummeja näin:

Rakkaat ystäwät Kristuksessa! koska tämä lapsi, uuden syntymän peson kautta, joka on tapahtunut weden ja Pyhän Hengen kautta, on tullut Jumalan lapseksi ja Jesuksen Kristuksen kanssaperilliseksi: niin minä muistutan teitä, jotka siihen todistajat olette, että autatte lasta kristillisessä rakkaudessa ja uskollisilla esirukouksilla *) sekä lähinnä lapsen wanhempia, ja erinomattain jos kuolewat lapsen alaikäisyydessä, otatte siitä tarkan waarin, että lapsi warhain oppii kristinopin kappaleet, ja kaswaa kurituksessa ja Herran nuhteessa, woidaksensa uskollisena pysyä kasteensa liitossa. Tähän kaikkeen antakoon Herra Jumala teille armonsa! Amen.

Warsinkin kun koommalta kansaa on, päättäköön pappi seuraawalla tawalla:

Kuulkaamme nyt apostoli Paawalin waroitus meille, jotka olemme saaneet kasteen armon!

Me kaikki, jotka olemme Jesukseen Kristukseen kastetut, me olemme Hänen kuolemaansa kastetut. Niin olemme siis Hänen kanssansa haudatut kasteen kautta kuolemahan, että niinkuin Kristus on kuolleista Isän kunnian kautta herätetty, niin pitää meidänkin uudessa elämässä waeltaman. (Rom. 6: 3, 4).

*) Löytölasten kasteessa jätetään sanat "sekä — — — — — alaikäisyydessä" pois.

Kunnia olkoon Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen, niinkuin ollut on alusta ja nyt ja aina, ijankaikkisesta ijankaikkiseen. Amen.

Sen jälkeen sanoo pappi kummeille:

Menkäät Herran rauhaan!

2. Hätäkasteesta ja sen wahwistuksesta.

Kun lapsen heikko tila ei salli pappia tuoda, saa joku muu Jumalaa pelkääwäinen ja ripillä käynyt, lutherilaista uskoa tunnustawa mies tahi waimo kastaa lapsen puhtaalla ja sekoittamattomalla wedellä, walaen sillä lapsen pään kolme kertaa, ja sanoen:

Minä kastan sinun N. N. nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen. Amen.

Sitte rukoillaan:

Isä meidän, joka olet taiwaissa! pyhitetty olkoon Sinun nimes: lähestyköön Sinun waltakuntas: tapahtukoon Sinun tahtos niin maassa kuin taiwaassa: anna meille tänä päiwänä meidän jokapäiwäinen leipämme: ja anna meille meidän syntimme anteeksi, niinkuin mekin anteeksi annamme meidän welwollistemme: ja älä johdata meitä kiusaukseen: waan päästä meitä pahasta; sillä Si-

nun on waltakunta ja woima ja kunnia, ijankaikkisesti. Amen.

Herra siunatkoon meitä, ja warjelkoon meitä: Herra walistakoon kaswonsa meidän päällemme, ja olkoon meille armollinen: Herra kääntäköön kaswonsa meidän puoleemme, ja antakoon meille ijankaikkisen rauhan! Nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen. Amen.

Jos hätäkasteen saanut lapsi on jäänyt henkiin, tiedustaa pappi tarkoin niiltä, jotka hätäkasteen tilassa läsnä oliwat, onko lapsi edellä mainitulla tawalla kastettu, ja kysyy:

1. Onko lapsi kastettu?

Wast. On.

2. Millä se on kastettu?

Wast. Puhtaalla ja sekoittamattomalla wedellä.

3. Mitä sanoja siinä käytettiin?

Wast. Kristuksen omat sanat: Nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen.

4. Pidettiinkö siinä kristillisiä rukouksia?

Wast. Luettiin Isä meidän ja Siunaus.

5. Kuka lapsen kastoi?

Wast. N. N.

6. Kutka muut siinä oliwat?

Wast. N. N. N. N.

7. Mikä nimi lapselle annettiin?

Wast. N. N. (Jos se on laiminlyöty, annetaan lapselle nimi, niinkuin alapuolella sanotaan).

8. Tiedättekö todella niin tehdyksi, kuin nyt sanottiin?

Wast. Tiedämme.

Jos pappi ymmärtää, ettei kaste ole ollut jumalisen, meidän uskoa tunnustawan ja ripillä käyneen ihmisen toimittama, tahi ettei siinä ole käytetty puhdasta ja sekoittamatointa wettä, taikka ettei kaste ole tehty pyhän Kolmeyhteyden nimeen, niin lapsi luettakoon kastamattomaksi ja kastettakoon sillä tapaa, kuin tässä luwussa lasten kasteesta säädetty on. Muutoin pappi wahwistaa kasteen seuraawalla tawalla:

Isän Jumalan ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen. Amen.

Rakkaat ystäwät Kristuksessa! Herramme Jesus Kristus on sanonut opetuslapsillensa: menkäät ja tehkäät kaikki kansat opetuslapsiksi, kastaen heitä nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen, ja opettaen heitä pitämään kaikki kuin minä olen teidän käskenyt. Tähän on hän myös yhdistänyt lupauksen: joka uskoo ja kastetaan, se tulee autuaaksi. Koska nyt tämä lapsi N. N. on, Jesuksen Kristuksen käskyn jälkeen, wedellä kastettu Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen, ja niinmuodoin olemme wakuutetut, että se on pelastettu pimeyden wallasta ja siirretty Jumalan Pojan waltakuntaan, sekä otettu Jumalan lapseksi ja ijankaikkisen elämän perilliseksi: niin minä, Kristuksen palweliana, tämän kasteen wahwistan, nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen. Amen.

Että Herra Jesus Kristus armollisesti ottaa lapsia wastaan, jotka tuodaan Hänen tykönsä, siitä meitä wakuuttaa se pyhä ja lohdullinen ewangeliumi, joka luetaan Markuksen 10 luwussa:

He toiwat Jesuksen tykö lapsia, että Hän heihin rupeis; niin opetuslapset nuhteliwat heitä, jotka

niitä toiwat. Mutta koska Jesus sen näki, närkästyi Hän ja sanoi heille: sallikaat lasten tulla minun tyköni, ja älkäät kieltäkö heitä: sillä senkaltaisten on Jumalan waltakunta. Totisesti sanon minä teille: Jokainen kuin ei Jumalan waltakuntaa ota wastaan niinkuin lapsi, ei hän suinkaan siihen tule sisälle. Ja Hän otti heitä syliinsä, ja pani kätensä heidän päällensä, ja siunasi heitä.

Sen jälkeen panee pappi kätensä lapsen pään päälle ja rukoilee:

Isä meidän, joka olet taiwaissa! pyhitetty olkoon Sinun nimes: lähestyköön Sinun waltakuntas: tapahtukoon Sinun tahtos niin maassa kuin taiwaassa: anna meille tänä päiwänä meidän jokapäiwäinen leipämme: ja anna meille meidän syntimme anteeksi, niinkuin mekin anteeksi annamme meidän welwollistemme: ja älä johdata meitä kiusaukseen: waan päästä meitä pahasta; sillä Sinun on

waltakunta, ja woima ja kunnia, ijankaikkisesti. Amen.

Kuulkaamme sitä kristillistä uskoa, johon tämä lapsi on kastettu:

Minä uskon Jumalan päälle, Isän kaikkiwaltiaan, taiwaan ja maan Luojan;

Ja Jesuksen Kristuksen päälle, Hänen ainoan Poikansa, meidän Herramme, joka sikisi Pyhästä Hengestä: syntyi Neitseestä Mariasta, kärsei Pontius Pilatuksen wallan alla, ristiinnaulittiin, kuoletettiin ja haudattiin: astui alas helwettiin: kolmantena päiwänä nousi kuolleista: astui ylös taiwaaseen: istuu Isän Jumalan kaikkiwaltiaan oikialla kädellä: sieltä on tulewa tuomitsemaan eläwiä ja kuolleita;

Ja Pyhän Hengen päälle; yhden, pyhän, kristillisen seurakunnan, pyhäin ihmisten yhteyden, syntein anteeksi saamisen; ruumiin ylösnousemisen ja ijankaikkisen elämän.

Tämän jälkeen pappi jatkaa:

Kiittäkäämme ja rukoilkaamme!

Kaikkiwaltias, ijankaikkinen Jumala, rakas taiwaallinen Isä! Me kiitämme Sinua kaikesta sydämestä, ettäs kristillistä seurakuntaas aina woimassa pidät ja enennät ja olet antanut tämänkin lapsen uudesta syntyä ijankaikkiseen elämään, ja rukoilemme Sinua: warjele hänet armollisesti lanpeudessas ja anna hänen niin kaswaa wiisaudessa ja armossa, että hän aina on Sinulle kelwollinen; Sinun Poikas, Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Amen.

Sitten lukee pappi lapsen yli siunauksen:

Herra siunatkoon sinua ja warjelkoon sinua: Herra walistakoon kaswonsa sinun päälles, ja olkoon sinulle armollinen: Herra kääntäköön kaswonsa sinun puolees ja antakoon sinulle ijankaikkisen rauhan! Nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen. Amen.

Wiimein pappi waroittaa kummeja näin:

Rakkaat ystäwät Kristuksessa! koska tämä lapsi, uuden syntymän peson kautta, joka on tapahtunut weden ja Pyhän Hengen kautta, on tullut Jumalan lapseksi ja Jesuksen Kristuksen kanssaperilliseksi: niin minä muistutan teitä, jotka siihen todistajat olette, että autatte lasta kristillisessä rakkaudessa ja uskollisilla esirukouksilla, sekä lähinnä lapsen wanhempia, ja erinomattain jos kuolewat lapsen alaikäisyydessä, otatte siitä tarkan

waarin, että lapsi warhain oppii kristin-opin kappaleet ja kaswaa kurituksessa ja Herran nuhteessa, woidaksensa uskollisena pysyä kasteensa liitossa. Tähän kaikkeen antakoon Herra Jumala teille armonsa! Amen.

Sen jälkeen sanoo pappi kummeille:

Menkäät Herran rauhaan!

3. Juudalaisten, Muhamedilaisten ja Pakanain Kasteesta.

Koska joku kirkkolain 46 §:ssä waadittuun ikään tullut juudalainen, muhamedilainen tahi pakana on kastettawa, tehdään seuraawaisella tawalla:

Asia ilmoitetaan asianomaiselle tuomiokapitulille ja kun tuomiokapituli on siitä käskyn antanut, tulee saarnawiran wisusti ja juurta jaksain neuwoa sellaista ihmistä kristinopissa, kunnes woipi luotettawasti päättää hänellä olewan wilpittömän ja wahwan aikomuksen siinä pysyä.

Kun tuomiokapituli on suostumuksen antanut, toimitetaan kaste seurakunnan kirkossa ja ilmoitetaan saarnastuolilta, minä päiwänä ja tuntina toimitus tapahtuu, sekä kehoitetaan seurakuntaa yksimielisesti rukoilemaan Jumalalta armoa ja siunausta tähän toimitukseen.

Koska kastettawa on tullut kuoriin, ynnä kummein kanssa, seisahtaa hän wastapäätä pappia, joka seisoen kastemaljan wieressä pitää kokoontuneille lyhyen puheen, eli tekee seuraawaisen muistutuksen:

Isän Jumalan ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen. Amen.

Rakkaat ystäwät Kristuksessa! Tämä muukalainen, jonka tässä näette, on Jumalan armon ja Hänen pyhän sanansa woiman kautta kääntynyt juudalaisten (muhamedilaisten, pakanain) pimeydestä ja erhetyksestä, jossa hän on tätä ennen waeltanut. Hän on oppinut tuntemaan Ju-

malan, Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen, niinkuin Hän pyhässä sanassansa on itsensä ilmoittanut, olemuksensa, tahtonsa, töittensä ja hywäin tekoinsa puolesta; hän tunnustaa myös Jesuksen olewan hänen ja koko mailman Wapahtajan. Ja koska on hawaittu hänen nyt todella ja wilpittömästi halajawan pyhää kastetta, niin tulee meidän kristillisessä rakkaudessa tätä hänen jumalista aikomustansa uskollisilla esirukouksilla auttaa.

Sitte sanoo pappi:

Rukoilkaamme!

O kaikkiwaltias Jumala, joka olet niitten wahwa turwa, jotka Sinua awuksi huutawat, uskowaisten elämä ja niitten ylösnousemus, jotka kuolleet owat: me huudamme Sinun apuas tälle palwelialles (piialles), joka anoo Sinun kastees lahjaa, saadaksensa ijankaikkista armoas, uuden syntymisen kautta, joka Hengessä tapahtuu. Ota hänet tykös, Herra, ja koskas olet sanonut: anokaa, niin teille annetaan, etsikää niin löydätte, kolkuttakaa niin teille awataan, niin awaa nyt owi hänelle, joka kolkuttaa, että hän sais ijankaikkisen sinnauksen ja perinnön siinä waltakunnassa, jonkas luwannut olet, Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Amen.

Sen jälkeen pappi puhuttelee kastettawaa näin:

Jumalan edessä, joka tutkii sydämes, ja Kristuksen seurakunnan edessä, jonka yhteyteen sinä halajat päästä, minä kysyn sinulta:

1. Luowutkos siitä opista, jonka jälkeen sinä tähän asti olet pimeydessä ja erhetyksessä waeltanut?

Wast. Luowun.

2. Omistatkos ja tunnustatkos ewangeliumin

opin, jossa sinä nyt olet neuwottu, oikiaksi ja autuaaksi tekewäksi?

Wast. Omistan ja tunnustan.

Ylentäkäät sydämenne Jumalan tykö!

Herramme Jesus Kristus on pyhän kasteen itse asettanut, kun Hän sanoi opetuslapsillensa:

Minulle on annettu kaikki woima taiwaassa ja maan päällä. Menkäät siis ja tehkäät kaikki kansat opetuslapsiksi, kastaen heitä nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen, ja opettaen heitä pitämään kaikki kuin minä olen teidän käskenyt. Ja katso, minä olen teidän kanssanne joka päiwä, maailman loppuun asti. (Matth. 28. 18, 19, 20.)

Herramme Jesus Kristus on myös pyhän Kasteen tarpeellisuudesta sanonut:

Joka uskoo ja kastetaan, se tulee autuaaksi; mutta joka ei usko, se kadotetaan. (Mark. 16: 16.)

Ja wielä opettanut:

Ellei joku synny wedestä ja Hengestä, ei hän taida Jumalan waltakuntaan sisälle tulla. (Joh. 3: 5.)

Sen jälkeen panee pappi kätensä hänen päänsä päälle ja rukoilee:

Isä meidän, joka olet taiwaissa! pyhitetty olkoon Sinun nimes:

lähestyköön Sinun waltakuntas: tapahtukoon Sinun tahtos niin maassa kuin taiwaassa: anna meille tänä päiwänä meidän jokapäiwäinen leipämme: ja anna meille meidän syntimme anteeksi, niinkuin mekin anteeksi annamme meidän welwollistemme: ja älä johdata meitä kiusaukseen: waan päästä meitä pahasta; sillä Sinun on waltakunta, ja woima ja kunnia ijankaikkisesti. Amen.

Pappi jatkaa:

Herra kätkeköön sisällekäymises ja uloskäymises nyt ja ijankaikkisesti!

Sen jälkeen pappi kysyy:

1. Luowutkos perkeleestä ja kaikista hänen teoistansa ja kaikesta hänen menostansa?

Wast. Luowun.

2. Uskotkos Jumalan, Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen päälle?

Wast. Uskon.

Tee siis Jumalan ja Hänen seurakuntansa edessä uskontunnustukses.

Sen jälkeen lukee kastettawa: *)

Minä uskon Jumalan päälle,

*) Jos kastettawa työläästi puhuu maan kieltä, esitetään uskontunnustus kysymysten tawoin, ja hän wastaa kuhunkin uskonkappaleeseen: Uskon.

Isän kaikkiwaltiaan, taiwaan ja maan Luojan;

Ja Jesuksen Kristuksen päälle, Hänen ainoan Poikansa, meidän Herramme, joka sikisi Pyhästä Hengestä: syntyi Neitseestä Mariasta; kärsei Pontius Pilatuksen wallan alla, ristiinnaulittiin, kuoletettiin ja haudattiin: astui alas helwettiin: kolmantena päiwänä nousi kuolleista: astui ylös taiwaaseen: istuu Isän Jumalan kaikkiwaltiaan oikialla kädellä: sieltä on tulewa tuomitsemaan eläwiä ja kuolleita;

Ja Pyhän Hengen päälle, yhden, pyhän, kristillisen seurakunnan, pyhäin ihmisten yhteyden, syntein anteeksi saamisen, ruumiin ylösnousemisen ja ijankaikkisen elämän.

Sitte pappi sanoo:

1. Tahdotkos tulla tähän uskoon kastetuksi?

Wast. Tahdon.

2. Tahdotkos myös siinä lujana pysyä?

Wast. Tahdon.

3. Minkä nimen sinä tahdot?

Wast. N. N.

Sen jälkeen kastettawa kallistaa päänsä kastemaljan yli, ja pappi walaa sen kolme kertaa wedellä ja sanoo:

Minä kastan sinun N. N. nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen. Amen.

Sen jälkeen sanoo pappi:

Meidän Herramme Jesuksen Kristuksen Isä antakoon sinulle woimaa kunniansa rikkauden jälkeen, että Hänen Henkensä kautta tulisit wäkewäksi sisällisessä ihmisessä ja täytettäisiin kaikella Jumalan täydellisyydellä. Amen.

Sitte pappi sanoo:

Kiittäkäämme ja rukoilkaamme!

Kaikkiwaltias, ijankaikkinen Jumala, rakas Isä! Me kiitämme Sinua kaikesta sydämestä, että pyhää kristillistä seurakuntaas aina woimassa pidät ja enennät, ja nyt olet antanut tämänkin palweliaas (piikas) kasteen kautta uudesta syntyä ijankaikkiseen elämään. Me rukoilemme Sinua: warjele hänet armossas, niin että hän aina on Sinulle kelwollinen. Sinun Poikas Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Amen.

Sen jälkeen pappi waroittaa kastettua:

Rakas weli (sisar) Kristuksessa! koskas olet julkisesti otettu Jumalan seurakuntaan, ja Jumalan ja meidän läsnä olewaisten edessä tehnyt uskontunnustukses, niin minä waroitan sinua Jumalan puolesta: pysy wahwana siinä mitä luwannut olet, ja kiitä Jumalaa, joka armosta on sinun kutsunut totiseen tuntemiseensa, ja pyhän kasteen kautta ottanut lapseksensa. Sinä olet Kristuksen kanssa haudattu kasteen kautta kuole-

maan. Niin pidä sinäkin itses siksi, ettäs olet kuollut synnille ja elät Jumalalle. Nouse ylös Kristuksen kanssa ja waella uudessa elämässä. Ja ettäs armossa pysyisit ja kaswaisit, niin walwo ja rukoile, wiljele ahkerasti Jumalan sanaa ja etsi uskollisesti Wapahtajaas Hänen pyhässä ehtoollisessansa. Herra wahwistakoon ja warjelkoon sinua, ja antakoon sinun wiimein periä ijankaikkisen ilon ja autuuden. Amen.

Kun kastettu on laskeunut polwillensa, jatkaa pappi:

Herra siunatkoon sinua ja warjelkoon sinua: Herra walistakoon kaswonsa sinun pälles, ja olkoon sinulle armollinen: Herra kääntäköön kaswonsa sinun puolees, ja antakoon sinulle ijankaikkisen rauhan! Nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen. Amen.

Kastettu nousee ylös ja pappi muistuttaa kummeja:

Rakkaat ystäwät! koska olette ottaneet todistaaksenne tämän kristi-weljemme (sisaremme) kääntymistä, uskon tunnustusta, lupauksia ja kastetta; waroitan minä siis teitä, wastakin häntä uskollisesti auttamaan esirukouksilla, neuwolla, opetuksella ja tarpeellisilla muistutuksilla, että hän alati pysyis siinä armossa, jonka kolmeyhteinen Jumala hänelle tehnyt on, karttais kaikkea erhetystä ja oikein wiljelis armon wälikappaleita, palwellen Jumalaa pyhyydessä ja wanhurskaudessa. Tähän kaikkeen antakoon Herra Jumala teille armonsa! Amen.

Pappi jatkaa seuraawalla kehoituksella:

Kuulkaamme Apostoli Paawalin kehoitus meille, jotka olemme saaneet kasteen armon!

Niinkuin siis Herran Jesuksen Kristuksen olette ottaneet wastaan niin waeltakaat Hänessä; ja olkaat Hänessä juuritetut ja raketut ja uskossa wahwistetut, niinkuin oppineet olette, ja olkaat siinä runsaasti kiitolliset. Riisukaat pois teistänne wanha ihminen tekoinensa, ja pukekaat päällenne uusi, joka Hänen tuntemiseensa uudistetaan, Hänen kuwansa jälkeen joka sen luonut on. Kussa ei ole Grekiläinen ja Judalainen, ympärileikkaus ja esinahka, Barbarus ja Skyta, orja ja wapaa, waan kaikki ja kaikissa Kristus.

Me kaikki, jotka olemme Jesukseen Kristukseen kastetut, me olemme Hänen kuolemaansa kastetut. Niin olemme siis Hänen kanssansa haudatut kasteen kautta kuolemahan, että niinkuin Kristus on kuolleista Isän kunnian kautta herätetty, niin pitää meidänkin uudessa elämässä waeltaman. (Rom. 6: 3, 4.)

Kunnia olkoon Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen, niinkuin ollut on alusta, nyt ja aina, ijankaikkisesta ijankaikkiseen. Amen.

Sen jälkeen pappi sanoo kummeille:

Menkäät Herran rauhaan!

---

5 Luku.

Miten tehtäköön, kun joku toisesta kristinuskon tunnustuksesta on otettawa lutherilaisen seurakunnan yhteyteen.

Kun ensin on täsfä suhteessa tarkoin noudatettu mitä kirkkolaki §§ 3 ja 53 asian walmistamiseksi säätää, tapahtuu toimitus seuraawalla tawalla:

Pappi sanoo:

Rakkaat kristityt! Koska tämä saapuwille tullut mies (waimo), joka omasta pyynnöstänsä on saanut opetusta seurakuntamme tunnustuksessa ja Jumalan armosta tullut puhtaan ewangeliumin tuntoon, on ilmoittanut haluawansa päästä seurakuntamme yhteyteen, ja koskei syytä ole tätä häneltä kieltää, on hän pyytänyt julkisesti tunnustaa uskonsa, saadaksensa seurakuntamme jäsenenä osallisuutta niistä armo wälikappaleista, jotka Herra seurakunnalle on armossa antanut.

Kuulkaamme Herran sanat (Rom. 10: 1—17):

Weljet, minun sydämeni halu ja rukous on Jumalan tykö Israelin edestä, että he autuaaksi tulisiwat.

Sillä minä annan heille todistuksen, että heillä on kiiwaus Jumalan puoleen, mutta ei taidon jälkeen.

Sillä eiwät he ymmärrä Jumalan wanhurskautta, waan pyytäwät omaa wanhurskauttansa wahwistaa eiwätkä ole Jumalan wanhurskaudelle kuuliaiset.

Sillä Kristus on lain loppu, jokaiselle uskowaiselle wanhurskaudeksi.

Sillä Moses kirjoittaa siitä wanhurskaudesta, kuin laista on, että kuka ihminen ne tekee, hänen pitää niissä elämän.

Mutta se wanhurskaus, kuin uskosta on, sanoo näin: älä sano sydämessäs: kuka tahtoo astua ylös taiwaaseen? se on: Kristusta tänne tuoda alas.

Eli kuka tahtoo astua alas sywyyteen? se on: Kristusta kuolleista jälleen tuoda?

Waan mitä hän sanoo? Se sana on juuri sinun tykönäs, nimittäin sinun suussas ja sydämessäs. Tämä on se sana uskosta, jota me saarnaamme.

Sillä, jos sinä suullas tunnustat Herran Jesuksen ja uskot sydämessäs, että Jumala on hänen kuolleista herättänyt, niin sinä tulet autuaaksi:

Sillä sydämen uskolla me wanhurskaaksi tulemme, ja suun tunnustuksella me autuaaksi tulemme.

Sillä raamattu sanoo: jokainen, kuin uskoo hänen päällensä, ei pidä häpiään tuleman.

Ei ole yhtään eroitusta Juutalaisen ja Grekiläisen wälillä; sillä yksi on kaikkein Herra, rikas kaikkein kohtaan, jotka häntä rukoilewat.

Sillä jokainen, kuin Herran nimeä awuksi huutaa, tulee autuaaksi.

Mutta kuinka he sitä awuksensa huutawat, jonka päälle eiwät he uskoneet? Ja kuinka he sen uskowat, josta eiwät he ole kuulleet? Mutta kuinka he kuulewat ilman saarnaajata?

Ja kuinka he saarnaawat, ellei heitä lähetetä? Niinkuin kirjoitettu on: o kuinka suloiset owat niitten jalat, kuin rauhaa julistawat, niitten, kuin hywää julistawat.

Mutta eiwät he ole kaikki ewangeliumille kuuliaiset; sillä Jesaias sanoo: Herra kuka uskoo meidän saarnamme?

Niin tulee siis usko kuulosta, mutta kuulo Jumalan sanan kautta.

Sitten jatkaa pappi:

Ylentäkäämme nyt sydämemme Jumalan tykö ja rukoilkaamme:

Herra meidän Jumalamme, me kiitämme Sinua, ettäs suuresta laupeudestas olet antanut meille puhtaan ewangeliumis, totuuden sanan, ja säilyttänyt sen tunnustusta seurakunnassamme; niinikäin kiitämme Sinua, ettäs Pyhällä Hengelläs olet tämänkin palwelias johdattanut totuuden tuntoon, ja rukoilemme Sinua, uskollinen Jumala: wahwista hänen sydämessänsä se usko, jonka hän nyt tässä tunnustaa, ja anna hänelle Pyhän Henkes woima loppuun asti alati pysyä uskollisena Sinun nimes ja totuutes tunnustuksessa, Jesuksen Kristuksen, Sinun rakkaan Poikas meidän Herramme kautta. Amen.

Koska olet ilmoittanut tahtowas tunnustaa uskos, kysyn sinulta Jumalan ja näiden seurakunnan jäsenten läsnä ollessa:

1. Onko lutherilaisen seurakuntamme oppi ja usko, niinkuin seurakuntamme tunnustus-kirjoissa on todistettu, Jumalan puhtaan sanan mukainen, ja onko tämä usko sinunkin uskos?

Wast. On.

2. Tahdotkos tässä tunnetussa ja nyt julkisesti tunnustetussa totuudessa uskollisesti pysyä?

Wast. Tahdon Jumalan armon awulla.

3. Tahdotkos myös osottaa tätä uskoa kristillisessä elämässä, ja wahwistuakses armossa, walwomisessa ja rukouksessa ahkerasti wiljellä Jumalan sanaa ja etsiä Häntä uskollisesti Ehtoollisessansa?

Wast. Tahdon sydämestäni.

Tämän tunnustukses nojalla ja sen oikeuden woimalla, joka minulle, sanan palwelialle lutherilaisessa seurakunnassa on uskottu, otan sinun tämän seurakunnan yhteyteen, ja sanon sinulle Jumalan nimessä osallisuuden kaikkiin seurakuntamme etuihin. Laupias, kolmeyhteinen Jumala, wahwistakoon tämän työn, nimensä kunniaksi, ja antakoon siunauksensa lewätä sinun pääl̈läs nyt ja alati aina. Amen.

Isä meidän, joka olet taiwaissa! pyhitetty olkoon Sinun nimes: lähestyköön Sinun waltakuntas: tapahtukoon Sinun tahtos niin maassa kuin taiwaassa: anna meille tänä päiwänä meidän jokapäiwäinen leipämme: ja anna meille meidän syntimme anteeksi, niinkuin mekin anteeksi annamme meidän welwollistemme: ja älä johdata meitä kiusaukseen: waan päästä meitä pahasta; sillä Sinun on waltakunta ja woima ja kunnia, ijankaikkisesti. Amen.

Kiitä Herraa, minun sieluni, ja kaikki mitä minussa on hänen pyhää nimeänsä!

Kiitä Herraa, minun sieluni, ja älä unhota mitä hywää hän sinulle tehnyt on.'

Me ylistämme ja kiitämme Sinua, rakas taiwaallinen Isä, Jesuksen Kristuksen Sinun Poikas nimessä, että olet armollas auttanut tätä palweliaas ewangeliumis totuuden tuntoon ja tunnustukseen, ja rukoilemme Sinua: anna armos hänessä lisääntyä, että hän tässä tunnustuksessa alati uskollisesti pysyis, ja osottais uskonsa wilpittömyyttä totisessa jumalisuudessa! hallitse ja wahwista häntä siinä, Pyhän Henkes woimalla, kaikkena hänen elinaikananſa, ja ota hänet wiimein walittuis yhteyteen, jotka Sinua kiittäwät ja ylistäwät istuimes edessä ijankaikkisesti ijankaikkiseen. Amen.

Ja siunatuksi päätökseksi:

Herra siunatkoon sinua, ja warjelkoon sinua: Herra walistakoon kaswonsa sinun päälles ja olkoon sinulle armollinen: Herra kääntäköön kaswonsa sinun puolees, ja antakoon sinulle ijankaikkisen rauhan! Nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen. Amen.

6 Luku.

Miten tehtäköön Rippilapsia laskettaissa Herran pyhälle ehtoolliselle.

Sillä ajalla, joka kunkin maanpaikan suhteen sowe-liaimmaksi katsotaan, kuuluttaa kirkkoherra saarnastuolilta, että kaikki ne wanhemmat, elatusisät ja isännät, joilla on sen ikäisiä lapsia ja palkollisia, että taitawat omistaa täydelli-sempää neuwoa ja johdatusta kristillisyydessä ja walmistua ensikerran käymään Herran pyhälle ehtoolliselle, pitäkööt huolta siitä, että lapset määrättyyn aikaan ilmoittawat itsensä seu-rakunnan kirkkoherralle. Ne lapset, jotka tämän laiminlyöwät, jääkööt seuraawaan rippikouluun.

Kun tämä ilmoitus on tehty, alkaa kohta opetus, jossa seurakunnan kaikki papit, niin myös lukkari, owat welwolliset, kirkkoherran antaman käskyn mukaan, osaa ottamaan, ja seu-rattakoon siinä sitä katekismusta ja bibliahistoriaa, jotka seu-rakunnassa yhteisesti owat tawallisekſi otetut, taikka wasta määrättänee. *)

Sittekuin tarpeeksi on opetusta annettu, koettelee kirkko-herra, yksissä neuwoin sen papin kanssa, joka opetuksessa on ollut osallinen, kutka rippilapsista owat näyttäneet sen taidon kristillisyyden päätotuuksissa, ja jumalisen siiwo-käytöksen, jotta saattawat siunauksella omistaa sen armon, joka pyhässä ehtoollisessa tarjotaan. Tämän keskustelun päätöksestä kirkko-herra kohta antaa tiedon kokoontuneille rippilapsille, sekä päi-wästä, jona juhlallinen ripille laskeminen on tapahtuwa. Niinikään ilmoitetaan seurakunnalle kuulutuksella saarnastuolilta,

*) Hätätilassa saa erityinen opetus ja Herran ehtoolliselle las-keminen tapahtua.

minä päiwänä ripille laskeminen toimitetaan, ja seurakunnan jäsenet ynnä kutsutaan saapuwillen, uskollisilla esirukouksilla auttamaan lapsia heidän tärkeässä aikomuksessaan, ja itsellensä ottamaan tästä kristillisestä toimituksesta sitä kehoitusta, jota tarkoitetaan ja siitä on saatawa.

Määrättynä päiwänä ja kun lapset owat kuoriin kokoontuneet alttarin ympärille, alkaa toimitus wirrellä N:o 329 taikka muulla soweliaalla wirrellä.

Kun wirsi on päätetty, tekee kirkkoherra tahi se seurakunnan pappi, jonka hän siihen määrää, alttarilta heille seuraawan muistutuksen, taikka pitää wapaan, kuitenkin yhtä tarkoittawan puheen.

Isän Jumalan ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen. Amen.

Rakkaat ystäwät Kristuksessa Jesuksessa! Kristityillä on se wahwa ja wakaa lohdutus, että heidän nuoret lapsensakin owat meidän Herramme Jesuksen Kristuksen waltakunnan omat, sillä Jumala antaa heille kasteessa Pyhän Hengen, joka tekee heidän Jumalan templiksi ja herättää heissä uskon, heidän mittansa mukaan. Mutta koska Herramme Jesus Kristus lapsille tämän tekee, niin on meidän opettajain, wanhempain, kummein, niinpä koko seurakunnan pyhä welwollisuus, holhota lapsia, niinkuin Kristus sanoo: Joka holhoo yhden lapsen minun nimeeni, hän holhoo minun; se on: että uskollisesti ja ahkerasti opetamme lapsillemme katekismuksen oppia, johdatamme heitä kaikkeen jumalisuuteen ja niin saatamme heitä sanan opilla ja kurituksella Herran Kristuksen tykö. Joka niin lapsia holhoo, hän holhoo itse Jesusta Kristusta, rakentaa Jesuksen Kristuksen waltakuntaa ja saattaa monta sielua Jumalan tykö. Ja että sitä uskollisemmin lapsiimme sowittaisimme tätä sanan opetusta ja kuritusta, emmekä mitään laiminlöisi, sentähden, rakkaat ystäwät, on se toimitus, joka tässä pidetään, tawallinen, ettei sal-

littaisi nuoren kansan ymmärtämättä, waaraksi ja pahennukseksi käydä pyhälle ehtoolliselle, waan wasta kun owat tutkitut kristinopin pääkappaleissa ja tehneet uskonsa tunnustuksen, ja koko seurakunnan kanssa on rukoiltu Jumalaa heidän edestänsä ja Hänen siunaustansa heille toiwotettu; niin he uskon opissa wahwistetaan ja saawat muistutuksen kasteestansa, lohdutukseksi perkelettä, mailmaa ja omaa lihaansa wastaan, ja kehoitukseksi elää Jumalan edessä, pyhyydessä ja wanhurskaudessa, joka on Jumalalle otollinen. Ja koska nyt nämä läsnä olewaiset lapset owat kristin opissa neuwotut ja walmistetut tunnustamaan uskonsa, niin tahdomme ensin kuulla heidän tunnustuksensa. Mutta te, rakkaat lapset, tietäkäät, ja me, opettajanne ja wanhempanne ja kumminne sen myös todistamme, että te wähää jälkeen syntymänne olette pyhän kasteen kautta saatetut meidän Herramme Jesuksen Kristuksen tykö. Siinä te siirrettiin pimeyden waltakunnasta Jesuksen waltakuntaan, tunteaksenne ja peljätäksenne Herraa Jumalaa ja Häntä palwellaksenne hengessä ja totuudessa. Mutta nyt olette sittemmin opetetut Jumalan sanassa ja myös saaneet siinä jonkun tiedon, josta teidän tulee Jumalaa kiittää ijankaikkisesti. Nyt olette siis walmiit, niinkuin kohtuullinen onkin, omalla suullanne julkisesti tämän Jumalan seurakunnan edessä tunnustamaan ja lupaamaan sitä, mihinkä kasteenne on teidät sitonut, ja niinmuodoin itsenäisesti antaumaan Kristuksen kuuliaisuuteen, sitte saadaksenne wapaasti käydä meidän Herramme Jesuksen Kristuksen pyhälle ehtoolliselle.

Sen jälkeen alkaa kyselmys, joka toimitetaan niin, että antuuden opin kaikkein pääasiallisimmat osat järjestyksessä läpikäydään.

Jälkeen kyselmyksen, joka älköön kestäkö yli tunnin *), puhutellaan lapsia alttarilta tällä, eli samallaisella tawalla:

Rakkaat lapset! Te olette nyt lyhyesti tehneet tilin siitä uskosta, jota meidän kristillinen seurakunta tunnustaa, ja jonka meidän Herramme Jesus Kristus itse sanassansa on meille antanut. Tämä onkin se usko, johon olette kastetut. Minä kehoitan nyt teitä tämän kristillisen seurakunnan edessä wastaamaan ja tunnustamaan:

1. Tunnustatteko kaikesta sydämestä, että kristillinen uskomme, jota teille on opetettu, on teidän uskonne?

Wast. Tunnustan.

2. **Uskotteko Jumalan päälle, Isän kaikkiwaltiaan, taiwaan ja maan Luojan?**

Wast. Uskon.

Uskotteko Jesuksen Kristuksen päälle, Hänen ainoan Poikansa, meidän Herramme, joka sikisi Pyhästä Hengestä, syntyi neitseestä Mariasta, kärsei Pontius Pilatuksen wallan alla, ristiinnaulittiin, kuoletettiin ja haudattiin: astui alas helwettiin: kolmantena päiwänä nousi kuolleista: astui ylös taiwaaseen: istuu Isän Jumalan

*) Kussa ripille laskemisen juhlallisuus arkipäiwänä tapahtuu, kestäköön kyselemys enemmän aikaa.

kaikkiwaltiaan oikialla kädellä: sieltä on tulewa tuomitsemaan eläwiä ja kuolleita?

Wast. Uskon.

Uskotteko Pyhän Hengen päälle; yhden, pyhän, kristillisen seurakunnan, pyhäin ihmisten yhteyden, syntein anteeksi saamisen; ruumiin ylösnousemisen ja ijankaikkisen elämän?

Wast. Uskon.

3. Lupaatteko Jumalan armon kautta tässä uskossa loppuun asti pysyä ja Kristuksen seuraajina waeltaa uudessa elämässä?

Wast. Lupaan.

4. Tahdotteko Jumalan awulla, walwomisessa ja rukouksessa, wahwistuksekfenne armossa, ahkerasti wiljellä Jumalan sanaa, ja uskollisesti etsiä Wapahtajaanne Hänen pyhässä ehtoollisessansa?

Wast. Tahdon.

Pappi sanoo:

Rauhan Jumala pyhittäköön teitä kokonansa, että koko henkenne, sielunne ja ruumiinne meidän Herramme Jesuksen Kristuksen tulemisessa nuhteetoinna löydettäisiin.

Rakkaat ystäwät Kristuksessa Jesuksessa! Te olette nyt kuulleet näitten lasten julkisen tunnustuksen, ja heidän lupauksensa. Jumala on heille osoittanut suuren armon; sentähden meidän tulee Häntä kiittää ja ylistää. Mutta koska ei ihmi-

nen ilman Jumalan armotta woi itseänsä warjella perkeleen, maailman ja oman lihansa moninaisilta kiusauksilta, niin on tarpeellinen ja kristillisyyden welwollisuus, että etsimme kaikkiwaltiaan Jumalan apua näitten lasten wahwistamiseksi oikeassa uskossa ja totisessa jumalisuudessa. Yhdistykäämme siis uskollisiin esirukouksiin Jumalan tykö näitten lasten edestä:

Kaikkiwaltias, laupias Jumala, taiwaallinen Isä, Sinä joka kaiken hywän meissä alat ja täytät! Me rukoilemme Sinua näitten lasten puolesta, jotkas olet pyhän kasteen kautta uudesti synnyttänyt ja sanallas niin walaisnut, että he nyt itse owat taitaneet seurakuntas edessä tunnustaa armos ja rakkautes Kristuksessa Jesuksessa, meidän Herrassamme: täytä se hywä työ, jonkas heissä alkanut olet. Wuodata Pyhä Henkes runsaasti heidän päällensä, ettei wäärä oppi, eikä lihallinen himo, eikä mailman petos eksyttäisi heitä pois totuudesta, waan että pysyisiwät totisessa uskossa ja ewangeliumin kuuliaisuudessa lujina loppuun asti. Walmista heitä saman Henkes kautta autuaalliseen pyhän ehtoollisen nautintoon, ja anna tämän kalliin armoaterias nyt ja aina wastakin wahwistaa ja wirwoittaa heidän sydämensä. Lohduta heitä kaikessa hädässä ja ahdistuksessa Henkes rauhalla ja ilolla, ja auta heitä lakkaamatta walwomaan ja rukoilemaan ja walmiina olemaan, että he kaikkein uskollisten kanssa turwallisesti odottaisiwat Sinun rakkaan Poikas tulemista, ja Sinua saman Sinun Poikas ja Pyhän Hengen kanssa enemmin tuntisiwat, rakastaisiwat ja kaiken maailman edessä sanoilla ja töillä tunnustaisiwat ja ylistäisiwät. Amen.

Sen jälkeen pappi puhuttelee seurakuntaa tällä eli samallaisella tawalla:

Rakastetut Herrassa! Emme epäile kaikkitietäwän Jumalan, joka on kuullut näitten lasten hywän tunnustuksen, armonsa rikkauden jälkeen kuulewan uskolliset rukouksemme ja esirukouksemme heidän edestänsä, ja tekewän, mitä rukoiltu on. Mutta meidän tulee wielä tarkoin muistaa, ettemme saa estää, waan edentää Hänen työtänsä heissä. Sentähden minä pyydän ei ainoastaan näitten lasten wanhempia, kummeja ja omaisia, waan meitä kaikkia, koko seurakuntaa, pitämään heitä meille uskottuina ja haltuumme annettuina weljinämme ja sisarinamme Kristuksessa, käymään heidän edellänsä kristillisellä elämällä, ettemme anna heille mitään pahennusta, wielä wähemmin wiettelemme ja haukuttelemme heitä, waan paljoa enemmin neuwomme, johdatamme, tyrkytämme heitä kaikkeen hywään, että he kätkettäisiin kaikessa wanhurskaudessa. Ja että kaikki tämä hywin menestyis, tahdomme heidän sisällisen ihmisensä wahwistamiseksi, ja itsellemme rakkauden kehoitukseksi heitä kohtaan, antaa heille, niinkuin nyt annammekin, luwan käydä Herran pyhälle ehtoolliselle, joka on Jesuksen ruumiin ja weren osallisuus. *)

Sen jälkeen pappi sanoo:

Kuinka teidän, rakkaat lapset tulee walmistaa itsenne Herramme Jesuksen Kristuksen pyhälle ehtoolliselle, sen meille apostoli Paawali opettaa, sanoessaan (Kor. 11: 28): Koetelkaan ihminen itseänsä, ja syökään tästä leiwästä ja juokaan

---

*) Jos lapset wasta seuraawana pyhäpäiwänä käywät Herran p. ehtoolliselle, päätetään edellisellä muistutuksella seurakunnalle.

Sen jälkeen pappi käskee lapset laskemaan polwillensa ja sanoo: Rukoilkaamme! Isä meidän, j. n. e. Nöyryyttäkäät sydämenne Jumalan edessä ja ottakaat siunaus! Herra siunatkoon teitä, j. n. e.

tästä kalkista. Ja silloin olemme oikein itsemme koetelleet, kun tunnemme syntimme ja rikoksemme, isoomme ja janoomme wanhurskautta ja syntein anteeksi saamista, joka meille tässä sakramentissä taritaan, ja wakaasti päätämme tästä lähin parantaa itsemme, karttaa syntiä ja wiettää hurskasta elämää. Niinpä Herramme on käskenytkin pitää tämän sakramentin hänen muistoksensa, se on, että me tässä muistamme hänen kuolemaansa ja werensä wuodatusta, ja ajattelemme ja uskomme, että se on synteimme anteeksi antamiseksi tapahtunut. Joka nyt kelwottomasti, se on katumattomalla sydämellä, ja uskomatta Jumalan lupauksiin syö tästä leiwästä ja juo Herran kalkista, se tulee wikapääksi Herran ruumiiseen ja wereen, ja syö ja juo itsellensä tuomion. Mutta jos me wilpittömällä sydämen katumuksella ja luottamuksella kalliiseen Wapahtajaamme, oikiassa uskossa niihin sanoihin, jotka tässä kuulemme, että Kristus on kuollut edestämme ja werensä wuodattanut synteimme tähden, syömme tästä leiwästä ja juomme tästä kalkista, niin saamme totisesti syntimme anteeksi ja sillä wältämme kuoleman, joka on synnin palkka, ja saamme ijankaikkisen elämän Kristuksen kanssa. Siihen Jumala, Isä ja Poika ja Pyhä Henki armollisesti auttakoon. Amen.

Tämän armon osallisuuteen tullaksenne nöyryttäkäät itsenne Herran edessä, ja tunnustakaat itsekukin syntinne katumuksessa ja uskossa:

O Sinä kaikkein armollisin, ristiinnaulittu Herra Jesus Kristus, katso siw. 58.

Taikka:

Laupias Jumala, rakas taiwaallinen Isä, katso siw. 10.

Sitte pappi antaa synnin päästön seuraawilla taikka muilla sopiwilla sanoilla:

(1 Joh. 8: 7, 9): Jesuksen Kristuksen weri puhdistaa meitä kaikesta synnistä. Jos me tunnustamme syntimme, niin hän on uskollinen ja hurskas, joka meille synnit anteeksi antaa, ja puhdistaa meitä kaikesta wäärydestä.

Isä meidän, joka olet taiwaissa! pyhitetty olkoon Sinun nimes: lähestyköön Sinun waltakuntas: tapahtukoon Sinun tahtos niin maassa kuin taiwaassa: anna meille tänäpäiwänä meidän jokapäiwäinen leipämme: ja anna meille meidän syntimme anteeksi, niinkuin mekin anteeksi annamme meidän welwollistemme: ja älä johdata meitä kiusaukseen: waan päästä meitä pahasta; sillä Sinun on waltakunta, ja woima ja kunnia, ijankaikkisesti. Amen.

Pappi lukee jonkun wirrenwärsyn taikka seuraawan rukouksen:

Kaikkiwaltias Jumala, laupias Isä! Me kiitämme Sinua kaikesta sydämestä, ettäs meitä waiwaisia syntisiä, ainokaisen Poikas Jesuksen Kristuksen tähden, jälleen armoihin otat, kaikki syntimme anteeksi annat ja lupaat meille ijankaikkisen elämän. Me rukoilemme Sinua: pidä meitä aina tässä armossa pysywäisinä, anna siis Pyhä Hen-

kes, että me wahwassa uskossa wastaanotamme armollisen anteeksi antamises, ja sen kautta wahwistetaan aina edespäin kuolemaan synnille ja elämään wanhurskaudelle, Sinun Poikas Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Amen.

Sen jälkeen pappi sanoo:

Nöyryttäkäät sydämenne Jumalan edessä ja ottakaat siunaus:

Herra siunatkoon teitä ja warjelkoon teitä: Herra walistakoon kaswonsa teidän päällenne, ja olkoon teille armollinen: Herra kääntäköön kaswonsa teidän puoleenne, ja antakoon teille ijankaikkisen rauhan! Nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen. Amen.

Kun lapset owat nousneet ylös, päätetään toimitus wirrellä N:o 245, 252 eli muulla soweliaalla wirrellä.

Sinä pyhäpäiwänä, jolloin lapset yhdessä käywät Herran ehtoollisella, pidetään saarnastuolilta tähän kohtaan sowitettu lyhyt puhe, jonka jälkeen tawalliset rukoukset luetaan määrätyssä järjestyksessä.

---

7 Luku.

Vihkimisestä avioliittoon.

Ensin pappi lausuu tämän kehoituksen:

Isän Jumalan ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen. Amen.

Rakkaat ystäwät! Awiosääty on itse Jumalan asettama, koska Hän alussa loi miehen ja waimon ja yhdisti heidän, ja antoi heille sen siunauksen, että heidän piti awiopuolisoina yhdessä elämän toinen toisensa awuksi, ja sukumme woimassa pitämiseksi ja enentämiseksi. Tämän pyhän säädyn esikuwa on suuressa hengellisessä salaisuudessa, meidän Herramme Jesuksen Kristuksen yhdistyksessä seurakuntansa kanssa. Tätä Apostoli Paawali opettaa, koska hän sanoo, että mies on waimon pää, ja koska hän neuwoo waimoja olemaan miehillensä alammaiset, niinkuin Herralle, ja miehiä rakastamaan waimojansa niinkuin Kristus rakasti seurakuntaa ja antoi itsensä sen edestä. Miehen tulee siis rakastaa waimoansa ja pitää häntä kunniassa, ei olla tyly häntä wastaan, waan kärsiä hänen heikkouttansa ja käyttää waltaansa hänelle awuksi, eikä sortamiseksi. Hänen pitää niin käyttämän itsensä waimoa kohtaan, kuin sitä, joka on saapa yhdenkaltaisen perimisen hänen

kanssansa Jumalan waltakunnassa; sillä Kristus on niin kalliisti waimon ostanut kuin miehen, ja waimo on niin hywin Kristuksen jäsen kuin mies.

Samalla muotoa pitää waimon rakastaman ja kunnioittaman miestänsä, eikä pyytämän häntä wallita. Hänen pitää niin itsensä käyttämän, että hän miehellensä kelpais, jolle hän on apulaiseksi annettu. Waimo on miehen kunnia, sanoo Paawali; ja sentähden hänen tuleekin sowittaa itsensä tämän mukaan. Miehen ja waimon tulee siis rakastaa toinen toistansa, ja wielä enemmin kuin isää ja äitiä; sillä Raamattu sanoo, että miehen pitää luopuman isästänsä ja äidistänsä ja waimoonsa sidottu oleman. Muistakoot myöskin, ettei ihmiset awioliittoa mieliwaltansa mukaan saa rikkoa. Sentähden on tarpeellinen, että he molemmin puolin rukoilewat Jumalalta senkaltaista puolisoa, jonka kanssa eläisiwät sowinnossa, rakkaudessa ja Jumalan pelwossa: niin että heidän awiosäätynsä Jumalassa aljetaan ja että he siinä Hänen tahtoansa alati noudattawat, niin heidän awioliittonsa on olewa onnellinen ja autuaallinen, johon tällekin parikunnalle Jumalalta rukoilemme armoa ja siunausta. Amen.

Sitte pappi kysyy heiltä, ensin yljältä:

Kolmeyhteisen Jumalan nimeen, ja tämän seurakunnan läsnäollessa, minä kysyn sinulta N. N., tahdotkos ottaa tämän N. N. awiowaimokses, ja rakastaa häntä myötä- ja wastoinkäymisessä? *)

Wastaus: Tahdon.

Sen perästä morsiamelta:

Kolmeyhteisen Jumalan nimeen, ja tämän seurakunnan läsnäollessa, minä kysyn sinulta N.

*) Tällä ja seuraawalla siwulla tähdellä merkityt kappaleet kerrotaan erittäin kullekin parikunnalle, kun usiampia yhdellä kertaa wihitään.

N., tahdotkos ottaa tämän N. N. awiomiehekses, ja rakastaa häntä myötä- ja wastoinkäymisessä? *)

Wastaus: Tahdon.

Sitten ottaa pappi sormuksen yljältä ja sanoo:

Rukoilkaamme!

Kaikkiwaltias Isä, ijankaikkinen Jumala, Sinä joka itse olet rakkaus ja sunnaat kaikkia niitä, jotka Sinua pelkääwät! Me rukoilemme Sinua: katso armollisesti sen liiton puoleen, joka näitten palweliais wälillä on kihlasormuksella kiinitettäwä. Anna heille armoa pyhän tahtos ja säätys jälkeen yhteen tulla ja niin tässä pyhässä säädyssä nuhteettomasti elää, että se olis Sinulle ylistykseksi ja kunniaksi ja heille hyödytykseksi ja ijankaikkiseksi autuudeksi; Sinun rakkaan Poikas, Jesuksen Kristuksen meidän Herramme kautta. Amen.

Sen jälkeen ottaa ylkä sormuksen ja sanoo ynnä morsiamen kanssa sitä pitäessänsä:

Minä N. N. otan sinun N. N. nyt minun awiowaimokseni, rakastaakseni sinua myötä- ja wastoinkäymisessä, ja merkiksi annan minä sinulle tämän sormuksen. *)

Morsian wastaa:

Minä N. N. otan sinun N. N. nyt minun awiomiehekseni, rakastaakseni sinua myötä- ja wastoinkäymisessä, ja merkiksi otan minä sinulta tämän sormuksen. *)

Sitte ylkä tahi pappi panee sormuksen morsiamen wasemman käden nimettömään sormeen, ja pappi sanoo:

Koska nyt olette toinen toisenne awioksi ottaneet, ja sen tässä julkisesti Jumalan ja tämän kristillisen seurakunnan edessä tunnustatte, ja sen merkiksi on kihlasormus annettu, niin minä Kris-

tuksen palweliana, tämän teidän awioliittonne wahwistan Isän Jumalan ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen. Amen.

Sitte luetaan:

Isä meidän, joka olet taiwaissa! pyhitetty olkoon Sinun nimes: lähestyköön Sinun waltakuntas: tapahtukoon Sinun tahtos niin maassa kuin taiwaassa: anna meille tänä päiwänä meidän jokapäiwäinen leipämme: ja anna meille meidän syntimme anteeksi, niinkuin mekin anteeksi annamme meidän welwollistemme: ja älä johdata meitä kiusaukseen: waan päästä meitä pahasta; sillä Sinun on waltakunta, ja woima ja kunnia, ijankaikkisesti. Amen.

Pappi jatkaa:

Kuulkaamme sitä pyhää ewangeliumia, jonka Matteus kirjoittaa 19 luwussa:

Fariseukset tuliwat Jesuksen tykö, kiusasiwat Häntä ja sanoiwat Hänelle: saako mies eritä waimostansa kaikkinaisen syyn tähden? Niin Hän wastais ja sanoi heille: ettekö ole lukeneet: joka alusta ih-

misen teki, miehexi ja waimoxi Hän heidän teki? ja sanoi: sentähden pitää ihmisen luopuman isästänsä ja äidistänsä, ja waimoonsa sidottu oleman; ja ne kaksi tulewat yhdexi lihaxi. Niin ei he ole enää kaksi waan yxi liha: jonka siis Jumala yhteen sowitti, ei pidä ihmisen sitä eroittaman.

Sitte sanoo pappi parikunnalle:

Uskokaat nämät Herran Kristuksen sanat! Älkäät koskaan unhottako, että awioliittonne on eroittamatoin, ja ottakaat kärsiwällisyydellä ja kiitoksella kaikki wastaan, mitä teille tässä pyhässä säädyssä woipi tapahtua, niinkuin Jumalan kädestä, joka teidän on yhteen sowittanut.

Pappi sanoo wielä:

Herra olkoon teidän kanssanne, ja kätkeköön sisälle- ja uloskäymisenne nyt ja ijankaikkisesti! Amen. *)

Parikunta laskee polwillensa (tellan alla, jos sitä pidetään) ja pappi sanoo:

Rukoilkaamme!

O Herra Jumala! katso armollisesti rukoustemme puoleen, ja koskas olet asettanut awiosäädyn ihmisille siunauksexi, niin warjele se, jon-

*) Kun morsiusmessua ei weisata, lukekoon pappi sen, poisjättämällä wastaukset, mutta jos ei messua ollenkaan sowi käyttää, weisataan sopiwa wirsi, jonka alla parikunta laskee polwillensa; sen jälkeen luetaan alipuolella olewa rukous: O Abrahamin Jumala j. n. e. ja Siunaus.

kas itse yhdistänyt olet, Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Amen.

Sitte weisataan seuraawaiset sanat, niitten nuottein jälkeen, joita morsius-messuun tawallisesti käytetään.

Pappi weisaa:

Herra olkoon teidän kanssanne!

Seurakunta wastaa:

Niin myös sinun henkes kanssa!

Pappi:

Ylentäkäät sydämenne Jumalan tykö!

Seurakunta:

Me ylennämme sydämemme.

Pappi:

Kiittäkäämme Jumalaa, meidän Herraamme!

Seurakunta:

Se on oikeus ja kohtuus.

Pappi:

Totisesti on se kohtuullinen, oikein ja autuaasti, että me aina ja joka paikassa kiitämme Sinua, pyhä Herra, kaikkiwaltias Isä, ijankaikkinen Jumala, joka woimassas kaikki tyhjästä luonut olet. Sinä joka myös, kun kaikki luodut olit, yhdistit miehen ja waimon, ja heidän yhdistykseensä annoit siunaukses: katso nyt laupiaasti näitten palweliais puoleen, jotka owat toinen toisensa awioksi ottaneet ja pyytäwät Sinun warjelustas. Anna Pyhä Henkes heidän sydämiinsä, että he täytettäisiin rakkaudella ja rauhalla, eläisiwät awiosäädyssänsä Kristuksen mielen jälkeen, ja kaikessa menossansa noudattaisiwat Sinun pyhää tahtoas. Anna heidän, neuwos jälkeen, hywään ikään tulla (että näkisiwät lapsensa kolman-

teen ja neljänteen polween, Sinun pelwossas kaswawan). Ja anna heille wiimein ijankaikkinen ilo; (tässä lopetetaan weisu ja telta otetaan pois, jonka jälkeen luetaan) meidän Herramme Jesuksen Kristuksen, Sinun Poikas kautta, joka yhdessä jumaluudessa Sinun ja Pyhän Hengen kanssa. elää ja hallitsee ijankaikkisesti. Amen.

Jos morsiuswirttä tahdotaan, niin weisataan joku sowelias wirsi, jonka päätettyä pappi rukoilee:

O Abrahamin Jumala, Isakin Jumala ja Jakobin Jumala, wuodata pyhä Henkes näitten palweliais sydämiin, ja täytä heitä kaikkinaisella hengellisellä siunauksella siinä awioliitossa, johonka nyt ruwenneet owat, etteiwät millään tawalla Sinua wihoittaisi, joka awiosäädyn asettanut olet, waan että he siinä kunniallisesti ja hywästi eläisiwät, Sinulle kunniaksi ja ylistykseksi ja itsellensä ajalliseksi menestykseksi ja ijankaikkiseksi autuudeksi; Jesuksen Kristuksen meidän Herramme kautta. Amen.

Lopuksi pappi lukee parikunnalle siunauksen.

Herra siunatkoon teitä ja warjelkoon teitä: Herra walistakoon kaswonsa teidän päällenne, ja olkoon teille armollinen: Herra kääntäköön kaswonsa teidän puoleenne, ja antakoon teille ijankaikkisen rauhan! Nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen. Amen.

8 Luku.

Waimoin kirkkoonottamisesta. *)

Awiowaimot, jotka lapsen synnyttämisen jälkeen owat terweiksi tulleet, otetaan kirkkoon seuraawalla tawalla:

Lapsen-synnyttäjä laskee polwillensa kirkossa alttarin edessä, taikka sakaristossa, taikka kotona, ja pappi lukee seuraawaisen rukouksen:

Kaikkiwaltias, ijankaikkinen Jumala, joka sen siunauksen annoit ihmiselle, koskas hänen luonut olit, että hänen piti lisääntymän ja maata täyttämän! Me kiitämme Sinua sen laupeuden edestä, jonkas tälle piialles osottanut olet. Ja niinkuin Sinä olet hänelle ruumiillisen siunauksen suonut, ja hänen ajallisen elonsa suojellut ja warjellut; niin anna hänen saada hengellinenkin siunaus, että hän waeltais Sinun pelwossas, ja aina kaswais tuntemisessas, eläis pyhäin käskyis jälkeen ja tulis Sinun autuutees; Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Amen.

Sen jälkeen waimo nousee ylös, ja pappi rupee hänen käteensä ja sanoo:

Herra kätkeköön sisällekäymises ja uloskäymises, nyt ja ijankaikkisesti! Amen.

*) Nekin, jotka synnyttäwät kuolleen, täysiaikaisen lapsen, otetaan kirkkoon, mutt'ei niitä, jotka kesken synnyttäwät.

Koska kihlattu, eli awioliiton lupauksissa raskaaksi tullut, ja synnyttämisen edellä wihkimätöin lapsensynnyttäjä on kirkkoon otettawa, toimitetaan se tällä rukouksella:

Kaikkiwaltias, ijankaikkinen Jumala, joka awiosäädyn olet asettanut, että se puhtaana ja kunniallisesti ihmisissä pidettäisiin! Katso armollisesti tämän waimon puoleen, joka on rikkonut Sinun järjestykses ja Sinun sillä wihoittanut, sekä seurakunnassas pahennuksen tehnyt. Anna hänelle tämä synti anteeksi, warjele häntä enää rikkomasta, ja anna hänelle armoa, aina kaswaa Sinun tuntemisessas, elää pyhäin käskyjanais jälkeen, ja tulla Sinun autuutees, Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Amen.

Sen jälkeen waimo nousee ylös, ja pappi sanoo:

Herra kätkeköön sisällekäymises ja uloskäymises, nyt ja ijankaikkisesti. Amen.

Äiti, joka wahingossa on lapsensa tukahuttanut, otettakoon kirkkoon seuraawalla tawalla: *)

Kaikkiwaltias Jumala, rakas taiwaallinen Isä! Koska tämä waimo parka on siihen suureen onnettomuuteen joutunut, että hän epähuomiosta on tukahuttanut lapsensa, ja hänelle nyt siitä on sydämen suru: niin me rukoilemme Sinua, rakas taiwaallinen Isä, armahda häntä rakkaudessas; älä sitä onnetonta tapausta hänelle lue, waan anna se hänelle anteeksi. Osoita, o Herra, hänelle pitkämielisyytes ja laupeutes, että hän Sinua pyhyydessä ja wanhurskaudessa palwelee kaikkena elinaikananse; Sinun Poikas, meidän Herramme

*) Samaa rukoustapaa sopii myös käyttää imettäjille, jotka epähuomiosta owat lapsen tukahuttaneet, ainoastaan sillä muutoksella että "lapsensa" siaan sanotaan "lapsen".

ja Wapahtajamme, Jesuksen Kristuksen kautta. Amen.

Äidille, joka ennen kirkoon ottamistansa on tukahuttanut lapsensa, luetaan ainoastaan ylipuolella olewa rukous, ei kirkkoonottamista warten määrättyä. Sen äidin taas, joka on synnyttänyt äpärälapsen ja ennen ripillä käytyänsä sen tukahuttanut, tulee ainoastansa ripitettäwäksi 9 luw. mukaan. Mutta äidille, joka jälkeen kirkkoonottamisen tahi ripittämisen on tukahuttanut lapsensa, luettakoon ylipuolella olewa rukous erittäin.

9 Luku.

Rikosalaisten ripittämisestä.

Kun pappi on rikosalaista neuwonut ja parannukseen waroittanut, meneteltäköön seuraawalla tawalla:

Kun hän on polwillensa laskenut lattialle, sanoo pappi:

Koska sinä niitä waroituksia wastaan, joita meille kaikille Jumalan sanassa annetaan, olet langennut syntiin N. N. käskyä wastaan, ja sillä wihoittanut Jumalan ja Hänen seurakunnassansa tehnyt pahennuksen, niin todella olisit Jumalan ja hänen seurakuntansa hyljättäwä. Mutta koskas olet ilmoittanut tahtowas tästä lähin elämäs parantaa ja Jumalan armolla tätä ja muuta syntiä wälttää, sekä rikostas anteeksi anoa, niin wastaa nyt näihin kysymyksiin.

1. Tunnustatkos, että sinä rikoksellas N. N. käskyä wastaan olet suuresti syntiä tehnyt Jumalaa wastaan, ja Hänen seurakunnassansa tehnyt suuren pahennuksen?

Wast.: Tunnustan.

2. Kadutkos sitä sydämestäs ja rukoiletkos rikostas anteeksi Kristuksen tähden?

Wast.: Kadun ja rukoilen.

3. Lupaatkos tästäedes, Jumalan armon kautta, sekä tätä että muita rikoksia karttaa ja ahkeroida kristillistä elämää?

Wast.: Lupaan. *)

Sitte sanoo pappi:

Jumala kaikkiwaltias sinua siihen auttakoon. Amen.

Rukoilkaamme!

Kaikkiwaltias, ijankaikkinen Jumala! Koska tämä sywästi langennut syntinen nyt on siihen tullut, että hän syntinsä tunnustaa, sitä katuu ja Kristuksen tähden anteeksi anoo: niin me Sinua rukoilemme, o Herra, älä häntä hylkää, niinkuin hän ansainnut on, waan ota hänet armoos, saman Sinun rakkaan Poikas, Jesuksen Kristuksen tähden, suuren laupeutes kautta. Anna hänelle Pyhä Henkes, joka waikuttaa hänen sydämessänsä ja elämässänsä oikian parannuksen, walaisee ja hallitsee häntä; että hän tästä edes wälttäis kaikkia syntiä, kawahtais suruttomuutta ja synnin tilaa, sotis perkeleen wäijytyksiä, lihan yllytyksiä ja maailman wietellyksiä wastaan, ja ne woittais, ja niin eläis nuhteetoinna Sinun edessäs kaikkena elinaikanansa, ja sitte kaikkein uskowaisten kanssa ijankaikkisesti tulis Sinun lapsekses ja perillisekses; saman Sinun Poikas Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Amen.

Sitte pappi, etenki jos rikosalainen sitä pyytää, jatkaa näin:

Koska sinä olet rikokses tunnustanut ja anteeksi anonut, ja luwannut parannuksen; niin minä

*) Kun usiampia yhtä haawaa ripitetään, kerrotaan kysymykset kullekin erittäin.

Jumalan, meidän Wapahtajamme ja Hänen seurakuntansa puolesta sanon sinulle sen anteeksi, Isän Jumalan ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen. Amen.

Mene rauhaan ja älä tästedes syntiä tee; siihen Jumala Pyhän Henkensä armon sinulle antakoon. Amen.

---

10 Luku.

Erinäisestä sekä sairasten ja kuolemawankien Ripistä.

Koska joku sillä oikeudella, jonka kirkkolaki antaa, taikka henkensä rikkonut ja kuolemaan walmistettu wanki, tahtoo erinäistä rippiä, pitää papin, erinäisessä kanssapuheessa tarkoin tiedusteltuansa kysymyksessä olewan ihmisen sieluntilaa, ja hawaittuansa, ettei häneltä sowi eikä taida sakramenttiä kieltää, puhuman hänelle soweliaita kehoitus- ja waroitussanoja, jotka asianhaarain jälkeen saa päättää toisella taikka toisella alapuolella olewista rukouksista eli muulla sopiwalla rukouksella, ja senjälkeen lukeman hänen eteensä, taikka mieluimmin antaman hänen itse tehdä synnintunnustuksen:

Minä waiwainen syntinen ihminen, joka olen synnissä siinnyt ja syntynyt, ja kaikkena elinaikanani pitänyt syntistä elämää, tunnustan kaikesta sydämestäni Sinun edessäs, kaikkiwaltias ijankaikkinen Jumala, rakas, taiwaallinen Isäni, etten ole Sinua rakastanut yli kaikkein enkä lähimmäistäni niinkuin itseäni. Minä olen, walitettawasti, isäini kanssa monella muotoa, ajatuksilla, sanoilla ja töillä, rikkonut Sinua ja Sinun käskysanojas wastaan, ja tiedän sentähden ansainneeni ijankaikkisen kadotuksen, jos Sinä minua niin tuomitsisit, kuin Sinun pyhä oikeutes waatii ja minun syntini ansainneet owat. Mutta nyt Sinä, rakas taiwaallinen Isä, olet luwannut armos ja laupeutes kaikille waiwaisille syntisille, jotka tah-

towat tehdä parannusta ja elämällä uskolla paeta sinun käsittämättömän laupeutesi ja Wapahtajan Jesuksen Kristuksen ansion turwiin. Niitä Sinä armahdat, ehkä kuinka owat Sinua wastaan rikkoneet, ja et ikänä enää tahdo heidän syntejänsä soimata. Siihen minäkin waiwainen syntinen luotan, ja rukoilen turwallisesti: ole minulle, saman lupaukses jälkeen, armollinen ja laupias, ja anna kaikki minun syntini anteeksi, Sinun pyhän nimes kiitokseksi ja kunniaksi. Amen.

Taikka:

O Sinä kaikkein armollisin ristiinnaulittu Herra Jesus Kristus, armahda minua waiwaista syntistä ja katsahda minun puoleeni Sinun laupeutes silmillä, niinkuin Sinä katsoit Pietarin puoleen salissa, koska hän Sinun kieltänyt oli, ja niinkuin Sinä katsoit syntisen waimon puoleen pöydän tykönä fariseuksen huoneessa, ja ryöwärin puoleen ristin hirsipuussa; ja anna minulle Sinun kaikkein pyhimmän armos kautta, että minä ynnä Pietarin kanssa itkisin syntejäni, sen syntisen waimon kanssa Sinua sydämestäni rakastaisin, ja ryöwärin kanssa katselisin Sinun pyhiä kaswojas taiwaassa ijankaikkisesti. Amen.

Taikka:

Laupias Jumala, rakas taiwaallinen Isä, jonka laupeudella ei loppua ole! Sinä joka olet kärsiwällinen, pitkämielinen ja suuresta armosta anteeksi annat pahat teot, rikokset ja synnit. Me olemme, walitettawasti, tehneet syntiä isäimme kanssa: me olemme wäärin tehneet, olleet jumalattomat ja Sinun mieles rikkoneet; Sinua wastaan me olemme syntiä tehneet ja Sinun edessäs pahoin tehneet; mutta älä ajattele entisiä pahoja tekojamme. Armahda meitä nopiasti, sillä me

…me sangen wiheliäisiksi tulleet. Auta meitä, Jumala, meidän Wapahtajamme, Sinun nimes kunnian tähden. Wapahda meitä ja anna kaikki syntimme anteeksi; anna meille Pyhän Henkes armoa parantaaksemme syntistä elämäämme ja saadaksemme Sinun kanssas ijankaikkisen elämän, Sinun Poikas, Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Amen.

Taikka:

Kaikkiwaltias Jumala, laupias Isä! minä waiwainen, wiheliäinen ihminen tunnustan Sinun edessäs kaikki syntini ja pahat tekoni, joilla minä Sinun olen wihoittanut sekä ansainnut ajallisen ja ijankaikkisen rangaistukses. Ne owat kaikki minulle sangen kauheiksi tulleet ja tuottaneet minulle sydämen kiwun; sentähden minä rukoilen Sinua käsittämättömän laupeutes ja rakkaan Poikas Jesuksen Kristuksen katkeran kärsimisen ja kuoleman tähden: ole minulle armollinen ja laupias, anna kaikki syntini anteeksi ja wahwista minua Hengelläs, parantaakseni syntistä elämääni. Herra minun Jumalani, Sinun armoos minä toiwon; armahda minua ja anna minulle Sinun rauhas. Amen.

Taikka:

Laupias Jumala ja Isä, Sinä joka olet meissä sowintosaarnan säännyt, waikuta minussa Pyhän Henkes kautta wilpitöin katumus sekä sydämen halu wanhurskautees löytääkseni armon Sinun kaswois edessä ja saadakseni laupeuden, Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Amen. *)

*) Koska ripitettäwä on kowin sairas, tutkikoon pappi, millä tapaa ja millä sanoilla synnintunnustus sopiwimmin on tehtäwä, kun waan todella sellainen tehdään, jossa ynnä on rukous syntein anteeksi saamisesta Kristuksen tähden. Erinäisessä ripissä älköön pappi liioin ehdottomasti olko sidottu tässä annettuun päästö-kaawaan, waan saakoon myös käyttää sitä yhteisessä ripissä määrättyä.

Sen jälkeen sanoo pappi:

Uskotkos että Jumala Jesuksen Kristuksen tähden antaa sinulle syntis anteeksi?

Wast. Uskon.

Pappi sanoo:

Tapahtukoon sinulle niinkuin sinä uskot; ja minä Jesuksen Kristuksen palweliana, sanon sinulle että Jumala on armossa, Kristuksen tähden, antanut kaikki syntis anteeksi. Ja tämän synteis anteeksi antamuksen minä sinulle julistan Isän Jumalan ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen. Amen.

Rukoilkaamme!

Kaikkiwaltias, ijankaikkinen Jumala, meidän Herramme Jesuksen Kristuksen Isä, Sinä joka parhain tunnet ihmisen heikkouden, Sinä joka yksinäsi wäen ja woiman antaa taidat: me rukoilemme Sinua yksimielisesti: wuodata Pyhä Henkes tämän palwelias (piikas) sydämeen ja anna hänelle armo niin nautita pyhää sakramenttiäs, että hän saa sen hengellisen hywän, jonka se tuottaa ja että hän uskossa wahwana pysyy; Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Amen.

Sen jälkeen sanoo pappi:

Ylennä sydämes Jumalan tykö!

Meidän Herramme Jesus Kristus, sinä yönä, jona Hän petettiin, otti leiwän, kiitti, mursi ja antoi opetuslapsillensa ja sanoi: ottakaat ja syökäät! Tämä on minun ruumiini, joka teidän edes-

..ne annetaan. Se tehkäät minun muistokseni.

Samalla muotoa otti Hän myös kalkin, kiitti ja antoi opetuslapsillensa ja sanoi: ottakaat ja juokaat tästä kaikki! Tämä kalkki on se uusi Testamentti minun weressäni, joka teidän ja monen tähden wuodatetaan syntein anteeksi antamiseksi. Niin usein kuin te sen teette, niin tehkäät se minun muistokseni.

Isä meidän, joka olet taiwaissa! pyhitetty olkoon Sinun nimes: lähestyköön Sinun waltakuntas: tapahtukoon Sinun tahtos niin maassa kuin taiwaassa: anna meille tänä päiwänä meidän jokapäiwäinen leipämme: ja anna meille meidän syntimme anteeksi, niinkuin mekin anteeksi annamme meidän welwollistemme: ja älä johdata meitä kiusaukseen: waan päästä meitä pahasta; sillä Sinun on waltakunta ja woima ja kunnia, ijankaikkisesti. Amen.

Herran rauha olkoon sinun kanssas!

Sitte annetaan pyhä ehtoollinen sillä tapaa ja niillä sanoilla, jotka määrätyt owat.

Sen jälkeen pappi sanoo:

Kiittäen rukoilkaamme:

O Herra, kaikkiwaltias Jumala, joka tämän palwelias (piikas) osalliseksi teit sakramentistäs! Me kiitämme sinua tästä armosta, ja rukoilemme Sinua: tee hänet myös Sinun ja kaikkein walittuin pyhäis kanssa osalliseksi ijankaikkisesta kunniastas ja herraudestas; meidän Herramme Jesuksen Kristuksen kautta, joka elää ja hallitsee Sinun ja Pyhän Hengen kanssa yhdessä jumaluudessa, ijankaikkisesta ijankaikkiseen. Amen.

Wiimein lukee pappi siunauksen:

Herra siunatkoon sinua ja warjelkoon sinua: Herra walistakoon kaswonsa sinun pääälles, ja olkoon sinulle armollinen: Herra kääntäköön kaswonsa sinun puolees ja antakoon sinulle ijankaikkisen rauhan! Nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen. Amen.

Rukous tautiwuoteen ääressä.

Kaikkiwaltias, laupias Jumala, niitten lohdutus, jotka murheelliset owat, ja heikkoin wäkewyys! Anna tulla kaswois eteen kaikkein niitten rukous, jotka murheessansa huokaawat ja huuta-

Sinua, että saisiwat tuntea Sinun armos ja ...us tuskansa ja murheensa aikana; Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Amen.

Rukous heikko-uskoisten ja kiusattuin edestä.

Rakas Herra Jesus Kristus, kaikkiwaltiaan Jumalan Poika, joka kaikkein meidän Wapahtajamme ja lunastajamme olet! Me rukoilemme hartaasti ja kaikesta sydämestä tämän köyhän, kiusatun ihmisen puolesta, joka on uskossansa sangen heikko ja surullinen. Anna hänen tuskansa ja meidän rukouksemme käydä sydämelles. Käännä wiheliäisyytensä hänelle hywäksi. Tue, wahwista ja lohduta häntä tässä raskaassa kiusauksessa, ja älä hänestä luowu tuskassa. Opeta ja neuwo häntä suuressa surkeudessansa: warjele häntä wahwassa uskossa: kannata häntä tässä kiusauksessa, ja korjaa häntä, ettei hän siihen sywemmälle lankee. Anna hänelle oikia parannus pyhän sanas kautta, ja auta kärsiwällisesti kantamaan tätä ristiä, jonkas olet hänen päällensä pannut, että hän tulis siitä armollisesti kirwoitetuksi ja autetuksi, Sinulle niin myös Isälle ja Pyhälle Hengelle ylistykseksi, kunniaksi ja kiitokseksi, nyt ja ijankaikkisesti. Amen.

Rukous kuolemawankia walmistettaissa.

Kaikkiwaltias, ijankaikkinen Jumala, meidän Herramme Jesuksen Kristuksen Isä, joka annat laupeutes paistaa kaikkein luotuin päälle; katso nyt armollisesti tämän köyhän wangin puoleen, jonkas tänäpäiwänä tahdot kutsua tästä waiwaisesta, surkeasta ja syntisestä elämästä; anna hä-

nelle Pyhän Heugen armo sydämeensä, että hän uskossa wahwana pysyis ja kuolis autuaallisella kuolemalla. Anna rakkaan Poikas Jesuksen Kristuksen sanoa hänelle, niinkuin Hän sanoi ryöwärille ristinpuussa: tänäpänä sinä olet minun kanssani paradisissa. Älä katso hänen suurta syntiänsä, waan Sinun suurta laupeuttas, ja sitä katkeraa ja kowaa kuolemaa, jonka Sinun Poikas hänen edestänsä on kärsinyt. Anna hänen tänäpänä niin eritä tästä mailmasta, että hän wiimeisellä tuomiolla nousis wanhurskasten ylösnousemisessa, ja niin pysyis Sinun kanssas ijankaikkisesti; saman Sinun Poikas Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Amen.

11 Luku.

Miten ruumis haudataan.

Kun kuollut on haudattawa, heittää pappi lapiolla kolmasti multaa ruumiin päälle ja sanoo:

Maasta olet sinä tullut. Maaksi pitää sinun jälleen tuleman. Jesus Kristus, Wapahtajamme, on sinun wiimeisenä päiwänä herättäwä.

Rukoilkaamme!

Kaikkiwaltias, laupias ja ijankaikkinen Jumala! Sinä joka synnin tähden olet ihmiselle määrännyt, että hänen kuoleman pitää: Sinä joka myös, ettemme ijankaikkisesti jäisi kuoleman wallan alle, olet pannut kuoleman ainokaisen Poikas Jesuksen Kristuksen päälle, jolla ei yhtään syntiä ollut, ja olet niin Hänen kuolemansa kautta meidän kuolemamme muuttanut, ettei se saa meitä wahingoittaa! Käännä nyt isälliset kaswos meidän, Sinun köyhäin lastes puoleen, ja anna meille pyhä armos niin käyttääksemme tämän hautaamisen, että aina muistaisimme kuinka meidänkin, koskas meitä tahdot täältä kutsua, pitää maaksi jälleen tuleman, ja sen wisusti mielessämme pitäisimme, ettei meillä tässä wiheliäisessä elämässä yhtään wahwaa asuinsiaa ole. Anna meille, lau-

pias Isä, armoa sitä etsiä, joka ijankaikkinen on, ja niin elää pyhän tahtos jälkeen tässä surkeudessa, että me, kaikkein kristinuskowaisten kanssa, wiimeisenä päiwänä nousisimme ijankaikkiseen elämään; Sinun Poikas Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Amen.

Sen jälkeen pappi lukee jotkut Raamatun sanat. *)

1. Thess. 4: 13, 14. Emme tahdo teiltä salata, rakkaat weljet, niistä, jotka nukkuneet owat, ettette murehtisi, niinkuin muut, joilla ei toiwoa ole. Sillä jos uskomme, että Jesus on kuollut ja nousnut ylös, niin on Jumala myös ne, jotka nukkuneet owat, Jesuksen kautta tuopa edes Hänen kanssansa.

Job. 14: 1, 2, 5. Ihminen, waimosta syntynyt, elää wähän aikaa, ja on täynnä lewottomuutta; kaswaa kuin kukkainen ja lankee; pakenee kuin warjo, ja ei pysy. Hänellä on määrätty aika, hänen kuukautensa luku on Sinun tykönäs; Sinä olet määrän asettanut hänen eteensä, jota ei hän taida käydä ylitse.

Saarn. 12: 7. Multa pitää jälleen maahan tuleman, niinkuin se ollut on: ja henki pitää jälleen tuleman Jumalan tykö, joka sen antanut on.

Hebr. 13: 14. Ei meillä ole täällä pysywäistä kaupunkia, waan tulewaista me etsimme.

Rom. 5: 12. Yhden ihmisen kautta on synti mailmaan tullut, ja synnin kautta kuolema, niin on kuolema tullut kaikkein ihmisten päälle, että kaikki owat syntiä tehneet.

Ps. 90: 1—6. Herra, Sinä olet meidän turwamme, suwusta sukuun. Ennen kuin wuoret

*) Saa tähän walita sopiwia wärsyjä Wirsikirjastakin.

oliwat, eli maa ja mailma luotiin, olet Sinä, Jumala ijankaikkisesta ijankaikkiseen. Sinä joka annat ihmiset kuolla ja sanot: tulkaat jälleen, te ihmisten lapset. Sillä tuhat ajastaikaa owat Sinun edessäs niinkuin eilinen päiwä, joka meni ohitse, ja niinkuin wartia yöllä. Sinä wuodatat heitä niinkuin kosken, ja he owat niinkuin uni; niinkuin ruoho aamulla, joka kohta lakastuu, joka aamulla kukoistaa ja nopiasti kuiwuu, ja ehtoolla leikataan ja kuiwettuu.

w. 7—9. Sen tekee Sinun wihas, että me niin hukumme; ja Sinun hirmuisuutes, että me niin äkisti täältä temmataan. Sillä meidän pahat tekomme Sinä asetat etees, meidän tuntemattomat syntimme walkeuteen Sinun kaswois eteen. Sentähden kuluwat kaikki meidän päiwämme Sinun wihastas: meidän wuotemme loppuwat pikemmin kuin juttu.

w. 10—12. Meidän elinaikamme on seitsemänkymmentä wuotta, ja kuin se paras on ollut, niin on se tuska ja työ ollut; sillä se leikataan pois, niinkuin me lentäisimme pois. Mutta kuka uskoo Sinun niin raskaasti wihastuwan? Ja kuka pelkää senkaltaista Sinun hirmuisuuttas? Opeta meitä ajattelemaan, että meidän pitää kuoleman, että me ymmärtäwäisiksi tulisimme.

Es. 38: 1. Niin sanoo Herra: Toimita talos, sillä sinun pitää kuoleman, ja ei elämän.

Ps. 39: 5—9. Herra, opeta minua ajattelemaan loppuani, ja mikä mitta minun elämälläni on, tietääksени, että minä erkanen täältä. Katso minun päiwäni owat kämmenen leweys ty-

könäs, ja minun elämäni on niinkuin ei mitään Sinun edessäs. Kuinka aiwan turhat owat kaikki ihmiset, jotka kuitenkin niin suruttomasti eläwät. Waan he menewät pois niinkuin warjo, ja tekewät heillensä hukkaan suuren murheen; he kokoowat, ja ei tiedä, kuka sen saa. Ja nyt, Herra, mihinkä minä itseni luotan? Sinuun minä toiwon. Wapahda minua kaikista synneistäni.

Mark. 13: 35, 36. Walwokaat; sillä ette tiedä, koska huoneen Herra tulewa on, ehtoona, taikka puoli-yönä taikka kukon laulaessa, taikka aamulla.

Gal. 6: 7. Älkäät eksykö, ei Jumala anna itseänsä pilkata; sillä mitä ihminen kylwää, sitä hän myös niittää.

2 Kor. 5: 10. Meidän kaikkein pitää ilmestymän Kristuksen tuomioistuimen eteen, että jokainen sais sen jälkeen, kuin hän ruumiissansa on tehnyt, olkoon se hywä taikka paha.

Hebr. 9: 27. Kaikkein ihmisten pitää kerran kuoleman, mutta sen jälkeen tuomio.

Hebr. 10: 31. Hirmuinen on langeta eläwän Jumalan käsiin.

Rom. 6: 23. Kuolema on synnin palkka, mutta ijankaikkinen elämä on Jumalan lahja Jesuksessa Kristuksessa meidän Herrassamme.

Joh. 11: 25, 26. Jesus sanoo: Minä olen ylösnousemus ja elämä: joka uskoo minun päälleni, hän elää, ehkä hän olis kuollut; ja jokainen, joka elää ja uskoo minun päälleni, ei häuen pidä kuoleman ijankaikkisesti.

Joh. 5: 28, 29. Hetki tulee, jona kaikki ne, jotka haudoissa owat, saawat kuulla Hänen äänensä. Ja pitää tuleman edes, ne, jotka hywää tehneet owat, elämän ylösnousemiseen; mutta jotka pahaa tehneet owat, tuomion ylösnousemiseen.

Rom. 8: 10, 11. Jos Kristus on teissä, on tosin ruumis kuollut synnin tähden, mutta henki on elämä wanhurskauden tähden. Jos nyt sen Henki, joka Jesuksen kuolleista herätti, asuu teissä, niin on se, joka Kristuksen kuolleista herätti, teidänki kuolewaiset ruumiinne eläwiksi tekewä, sen teissä asuwaisen Hengen kautta.

w. 17, 18. Jos olemme lapset, niin olemme myös perilliset, nimittäin Jumalan perilliset, ja Kristuksen kanssaperilliset: jos muutoin ynnä kärsimme, että ynnä Hänen kanssansa kunniaan tulisimme. Sillä siksi minä sen pidän, ettei tämän nykyisen ajan waiwat ole sen kunnian werta, kuin meille ilmotetaan.

Rom. 14: 7—9. Ei yksikään meistä itsellensä elä, eikä yksikään itsellensä kuole. Sillä jos elämme, niin me Herralle elämme, jos kuolemme, niin me Herralle kuolemme: sentähden joko elämme eli kuolemme, niin me Herran omat olemme. Sillä sentähden on myös Kristus kuollut ja nousnut ylös, ja jälleen eläwäksi tullut, että Hän olis kuolleitten ja eläwäin Herra.

1 Piet. 1: 3, 4. Kiitetty olkoon Jumala ja meidän Herran Jesuksen Kristuksen Isä, joka meitä suuresta laupeudestansa on synnyttänyt jälleen eläwään toiwohon, Jesuksen Kristuksen ylösnousemisen kautta kuolleista, katoomattomaan ja saastuttamattomaan ja turmelemattomaan perintöön, joka taiwahassa on tähdelle pantu teitä warten.

1 Kor. 15: 19—23. Jos meillä ainoastaan tässä elämässä on toiwo Kristukseen, niin me olemme wiheliäisemmät kaikkia muita ihmisiä. Mutta nyt on Kristus kuolleista nousnut ylös, ja on tullut uutiseksi nukkuneista. Sillä että ihmisen kautta kuolema on, niin on myös ihmisen kautta kuolleitten ylösnousemus. Sillä niinkuin kaikki Adamissa kuolewat, niin myös kaikki pitää Kristuksessa eläwiksi tehtämän. Mutta kukin järjestyksessänsä: uutinen Kristus, sitte ne, jotka Kristuksen omat owat, Hänen tulemisessansa.

w. 50, 53—57. Minä sanon, rakkaat weljet, ei liha ja weri taida Jumalan waltakuntaa periä, eikä turmeltu pidä turmelematointa perimän. Sillä tämän katoowan pitää pukeman päällensä katoomattomuuden, ja kuolewa pukee päällensä kuolemattomuuden. Mutta koska katoowa pukee päällensä katoomattomuuden, ja kuolewa pukee päällensä kuolemattomuuden, silloin täytetään se sana, joka kirjoitettu on: kuolema on nielty woitossa. Kuolema, kussa on sinun otas? Helwetti, kussa on sinun woittos? Mutta kuoleman ota on synti, ja synnin woima on laki. Mutta kiitos olkoon Jumalan, joka meille woiton antanut on meidän Herran Jesuksen Kristuksen kautta.

Joh. Ilm. 14: 13. Autuaat owat ne kuolleet, jotka Herrassa kuolewat tästälähin. Niin, Henki sanoo: heidän pitää töistänsä lepäämän; sillä heidän tekonsa noudattawat heitä.

Joh. Ilm. 21: 4. Ja Jumala on pyyhkiwä pois kaikki kyyneleet heidän silmistänsä, ja ei kuolemata pidä silleen oleman, eikä itkua, eikä parkua, eikä kipua pidä silleen oleman, sillä ne entiset menivät pois.

Sen jälkeen luetaan:

Isä meidän, joka olet taiwaissa! pyhitetty olkoon Sinun nimes: lähestyköön Sinun waltakuntas: tapahtukoon Sinun tahtos niin maassa kuin taiwaassa: anna meille tänä päiwänä meidän jokapäiwäinen leipämme: ja anna meille meidän syntimme anteeksi, niinkuin mekin anteeksi annamme meidän welwollistemme: ja älä johdata meitä kiusaukseen: waan päästä meitä pahasta; sillä Sinun on waltakunta, ja woima ja kunnia ijankaikkisesti. Amen.

Ja wiimein siunaus:

Herra siunatkoon meitä, ja warjelkoon meitä: Herra walistakoon kaswonsa meidän päällemme, ja olkoon meille armollinen: Herra kääntäköön kaswonsa meidän puoleemme, ja antakoon meille ijankaikkisen rauhan! Nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen. Amen.

Kun **ruumissaarnaa** tahdotaan, pidetään se, samate kuin niin kutsutut elämäkerratkin, ilman liikanaista pituutta ja turhaa kehumista — joko pyhäpäiwänä, täydesti päätetyn jumalanpalwelutsen jälkeen, taikka arkipäiwänä. Silloin weisataan ensin wirsi saarnastuoliin ja saarnan jälkeen luetaan rukous: **Laupias Jumala**, rukous **Ennwallan edestä**, edellinen alapuolella olewista rukouksista, **Isä meidän** ja **Siunaus**. Tämä toimitus käy hautauksen edellä, jota sopii päättää alttaripalwelutsella, niinkuin säädetty on alttaripalwelutsesta puolipäiwä-jumalanpalwelutsessa kun Herran ehtoollista ei pidetä, jossa huomataan käyttää jompikumpi alapuolella olewista rukouksista. Hautauksen perästä sopii myös alttarilta weisata tahi lukea ainoastansa **Herra olkoon teidän kanssanne**, ja äsken mainittu rukous ja **Siunaus**. Mutta jollei ruumissaarnaa pidetä, waan ainoastaan alttaripalwelus, niin weisataan: **Herra olkoon teidän kanssanne**, sekä luetaan jompikumpi alempana olewista rukouksista ja **Siunaus**. Kun hautaus kirkossa päätetään alttaripalwelutsella, luetaan **Siunaus** ainoastaan alttarilta.

Rukous.

O Herra Jumala, joka synnin tähden annat ihmisten kuolla ja maaksi jälleen tulla! Opeta meitä oikein ajattelemaan, että meidän kuoleman pitää, että me ymmärtäwäisiksi tulisimme. Anna meille totinen usko Sinun Poikas Jesuksen Kristuksen päälle, joka meidän syntimme tähden on kuoletettu, meidän wanhurskauttamisemme tähden herätetty, ja elää ijankaikkisesti. Anna meille armoa, jokapäiwä kuolla synnille, ja elää Sinun pyhän tahtos jälkeen, että kun kuolemamme hetki tulee, me olisimme kristillisesti walmiit autuaasti täältä eriämään. Ota silloin sielumme tykös, ja anna ruumiimme, lewättyänsä haudassa, wiimeisenä päiwänä nousta ijankaikkiseen elämään. Amen.

Taikka:

O Herra Jumala, taiwaallinen Isä! Sinä joka et ainokaista Poikaas säästänyt, waan an-

noit Hänen kaikkein meidän edestämme: me kiitämme Sinua kaikesta sydämestä, ettäs Hänen hautaamisensa kautta olet pyhittänyt meidän hautamme lepokammioiksi: ja rukoilemme Sinua: anna Pyhän Henkes kautta Hänen saada leposia sydämissämme, että Hän meissä pysyy ja me Hänessä, ja että me, ristin ja waiwan perästä tulisimme lepoon haudoissamme, ja odottaisimme autuasta ylösnousentoa, saman Sinun Poikas Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Amen.

Haudatessa sellaisia kuolleita, jotka owat hiljaisuudessa haudattawat, sanoo pappi, heittäessänsä kolme kertaa lapiolla multaa ruumiin päälle:

Maasta olet sinä tullut. Maaksi pitää sinun jälleen tuleman. Jesus Kristus, Wapahtajamme, on sinun wiimeisenä päiwänä herättäwä.

Sen jälkeen luetaan **Isä meidän** ja **Siunaus.**

---

12 Luku.

Miten uudesta rakennettu Kirkko on wihittäwä.

Kun piispa, tahi se, jonka piispa on määrännyt kirkon wihkimystä toimittamaan, edellä on antanut kuuluttaa päiwän, jona tämä toimitus on tapahtuwa, kutsutaan muutamia lähinnä asuwia pappeja apumiehiksi.

Toimitus aljetaan wirrellä, jota weisattaessa papit menewät alttarin eteen: ensin piispa ja sitte apumiehet. Piispa astuu alttaripiirin sisäpuolelle, ja apumiehet seisahtawat molemmin puolin häntä. Sen jälkeen piispa ja apumiesten kanssa laskewat polwillensa hiljaiseen rukoukseen.

Kun wirsi on päätetty, kääntyy piispa, ynnä apumiesten kanssa, seurakunnan puoleen ja alkaa:

Pyhä, Pyhä, Pyhä, Herra Jumala Zebaoth! Täydet owat taiwaat ja maa Sinun herrauttas! Täytä nyt kunniallas ja herraudellas tämäkin huonees ja kaikkein kristinuskowaisten sydämet, Sinun pyhän nimes tähden!

Sen jälkeen piispa pitää puheen, ja kun se on päätetty, sanoo hän:

Armossa Herra kuuli Salomonin rukouksen Jerusalemin temppelin edestä. Anokaamme mekin yksimielisillä rukouksilla ylhäältä siunausta tälle Herran huoneelle!

Piispa rukoilee:

Ole kiitetty, ijankaikkinen, kaikkiwaltias Herra, isäin ja lasten Jumala! Sinä joka meitä olet walinnut kansakses ja perinnökses Pojassas Jesuksessa Kristuksessa, joka on seurakunnan pää, ja suonut meidän nimes kunniaksi tähän rakentaa huoneen, jossa saamme kokoontua Sinua palwelemaan: katso, taiwas ja taiwasten taiwaat ei woi Sinua käsittää; kuinka siis tämä huone sen tekis, jonka rakentaneet olemme? Mutta kuitenki Sinä tahdot waeltaa ja asua meidän keskellämme; ja Sinun Poikas on luwannut: kussa kaksi taikka kolme kokoontuwat minun nimeeni, siinä minä olen heidän keskellänsä. Käänny siis kansas rukouksen puoleen, Herra, meidän Jumalamme, ja kuule se kiitos ja rukous, jonka Sinulle tänä päiwänä tuomme. Anna silmäs olla awoinna tämän huonees puoleen yöllä ja päiwällä; siinä paikassa, jostas olet sanonut: minun nimeni on siellä olewa. Me pyhitämme Sinulle tämän huoneen, niin pyhitä Sinäkin täällä meidän sydämemme temppelikses, ja anna kaikki, mitä täällä toimitamme, tulla Sinulle mielisuosioksi ja meille autuudeksi. Ota armollisesti wastaan huultemme uhrit, koska me täällä ylistystäs weisaamme. Wuodata Henkes opettajain ja sanankuuliain päälle, että jumalallinen sanas tässä paikassa aina puhtaasti ja selkiästi julistettaisiin, ilolla otettaisiin wastaan ja uskollisiin sydämihin kätkettäisiin. Anna yhä useampia lisääntyä, jotka autuiksi tulewat. Herätä täällä ihmeellisen armos woimalla suruttomat, tee hengellisesti sokiat näkewiksi ja kuurot kuulewiksi, paranna särjetyt sydämet, pelasta synnissä wangitut, puhdista saastutetut, wahwista heikot, ja anna ahdistetuille se rauha, jota ei ma-

ilma antaa taida. Pidä, laupias Jumala, ne lapset autuaassa yhteydessäs, jotka Sinulle täällä kasteessa pyhitetään, ruoki ja wahwista heitä ewangeliumin puhtaalla rieskalla; ja koska he, Sinun ja seurakuntas edessä, uskonsa tunnustawat, niin kiinnitä Sinä heitä Pyhällä Hengelläs, ja kätke heidät pelwossas ijankaikkiseen elämään. Ken tätä alttaria lähestyy, polwiansa notkistamaan armopöydän ääressä, hänelle anna nöyrä ja uskowainen sydän, joka ikäwöitsee syntein anteeksi saamista, ja anna häneu Jesuksen Kristuksen kuolemassa löytää elämän. Yhdistä Sinun rakkaudessas kaikkein niitten sydämet, jotka täällä Sinun kaswois edessä awioliittoon wihitään, ja warjele heitä ja kaikkia heidän omiansa rauhan tiellä. Anna kaikki, jotka omainsa haudoilta tänne tulewat, sanastas saada lohdutusta, mennä täältä wahwistettuina ja rauhoitettuina. Joka täällä Sinua rukoilee, joko itsensä taikka muitten edestä, häntä Sinä taiwaassa kuule, ja anna armollisesti, mitä kansas Sinun tahtos jälkeen anoo. Käänny myös armossa esirukoustemme puoleen Ruhtinaamme ja isänmaamme edestä, esiwallan ja alammaisten edestä, opettajain ja opetettawain edestä, köyhäin ja wäärytyttä kärsiwäisten, leskein ja orpoin, sairasten ja kuolewaisten edestä, ystäwäin ja wihamiesten edestä. Anna kaswos paistaa niitten päälle, jotka täällä sisälle- ja uloskäywät, ja saata meitä tämän elämän waiheitten kautta taiwaalliseen kaupunkiis, täydellisten seurakuntaan, ja Sinun tykös, meidän Jumalamme ja Wapahtajamme, jolle olkoon ylistys ja kunnia ijankaikkisesta ijankaikkiseen! Amen.

Sitte piispa sanoo:

Kuulkaamme nyt Jumalan sanan lupausta ja neuwoa!

Apumiehet lukewat seuraawat eli muut raamatun sanat:

2 Mos. 20: 24. Mihinkä paikkaan ikänänsä minä säädän nimeni muiston, sinne minä tulen sinun tykös ja siunaan sinua.

1 Mos. 28: 18. Kuinka peljättäwä on tämä paikka! ei tässä muu ole kuin Jumalan huone ja taiwaan owi.

Ps. 5: 8. Minä menen huoneesees suuressa laupeudessas, ja kumarran pyhään templiis päin Sinun pelwossas.

Ps. 24: 3—5. Kuka astuu Herran wuorelle? ja kuka taitaa seisoa hänen pyhässä siassansa? Jolla wiattomat kädet owat, ja on puhdas sydämestä, joka ei halaja turhuutta, eikä wanno wäärin, se saa siunauksen Herralta, ja wanhurskauden autuutensa Jumalalta.

Ps. 43: 3, 4. Lähetä walkeutes ja totuutes minua saattamaan, ja tuomaan pyhälle wuorelles ja Sinun asuntohos, että tulisin Jumalan alttarin ääreen, sen Jumalan tykö, joka minun iloni ja riemuni on.

Ps. 63: 3, 5. Minä katsoin Sinua pyhässä, nähdäkseni woimaas ja kunniaas. Sentähden minä tahdon kunnioittaa Sinua elinaikani, ja nostaa käteni Sinun nimees.

Ps. 84: 2—6. Kuinka ihanat owat Sinun asuinsias, Herra Zebaot! Minun sieluni ikäwöitsee ja halajaa Herran esikartanoihin: minun ruumiini ja sieluni iloitsee eläwässä Jumalassa: sillä lintu on huoneen löytänyt, ja pääskyinen pesänsä, johonka he poikansa laskewat: Sinun alttaris Herra Zebaot, minun Kuninkaani ja minun Jumalani: autuaat owat, jotka Sinun huoneessas asuwat: he kiittäwät Sinua ijankaikkisesti.

Es. 2: 3. Tulkaat, astukaamme ylös Herran wuorelle, Jakobin Jumalan huoneeseen, että Hän opettais meille hänen teitänsä, ja waeltaisimme hänen polnillansa, sillä Sionista on laki tulewa, ja Herran sana Jerusalemista.

Es. 57: 15. Näin sanoo korkea ja ylistetty, joka asuu ijankaikkisuudessa, ja jonka nimi on pyhä: Minä asun korkeudessa ja pyhyydessä, ja niitten tykönä, joilla särjetty ja nöyrä henki on, että minä wirwoittaisin nöyryytetyn hengen ja saattaisin särjetyn sydämen eläwäiseksi.

Saarn. 4: 17. Warjele jalkas, koskas menet Jumalan huoneeseen, ja tule kuulemaan.

Luuk. 19: 46. Kirjoitettu on: minun huoneeni on rukoushuone.

Joh. 4: 23. Jesus sanoi: hetki tulee, ja on nyt jo, että totiset rukoiliat rukoilewat Isää hengessä ja totuudessa; sillä Isä tahtoo senkaltaisia, jotka Häntä rukoilewat.

Hebr. 10: 23—25. Pitäkäämme horjumatoin toiwon tunnustus, sillä Hän on uskollinen joka ne lupais. Ja ottakaamme waari toinen toisestamme, että ahkeroitsemme rakkaudesta ja hywistä töistä. Ei antain ylön yhteistä seurakuntaa, niinkuin muutamain tapa on, waan neuwokaat teitänne keskenänne, ja sitä enemmin kuin näette sen päiwän lähestywän.

Apumiesten päätettyä sanoo pispa:

Suokoon Herra meille armon uskollisesti kätkeä nämä sanat sydämihimme! Ja nyt olkoon tämä templi Herralle pyhitetty, Hänen palwelukseensa! Pyhitetty se paikka, josta Kristuksen ewangeliumi täällä on saarnattawa! Pyhitetty se paikka, jossa Herra kasteen peson kautta on ottawa uusia

jäseniä waltakuntaansa! Pyhitetty se alttari, jonka ääressä rukouksen uhria tuodaan Herralle, ja Jesuksen Kristuksen meidän edestämme uhrattu ruumis ja weri jaetaan Hänen kansallensa! Herralle pyhitetty olkoon koko tämä huone, että maailman pauhu ja saastaisuus olis tästä kaukana, ja pyhäin seurakunta täällä löytäis turwan Jumalan siipein warjossa! Amen.

Rauha olkoon tälle huoneelle!

Isän Jumalan ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen. Amen.

Piispa astuu alas alttaripiirin eteen, notkistaa polwensa apumiesten kanssa ja rukoilee:

Isä meidän, joka olet taiwaissa! pyhitetty olkoon Sinun nimes: lähestyköön Sinun waltakuntas: tapahtukoon Sinun tahtos niin maassa kuin taiwaassa: anna meille tänä päiwänä meidän jokapäiwäinen leipämme: ja anna meille meidän syntimme anteeksi, niinkuin mekin anteeksi annamme meidän welwollistemme: ja älä johdata meitä kiusaukseen: waan päästä meitä pahasta; sillä Sinun on waltakunta ja woima ja kunnia, ijankaikkisesti. Amen.

Kun piispa ja apumiehet owat nousneet ylös, sanoo piispa:

Kiittäkäät nyt Jumalaa hänen pyhässänsä! Kaikki, joissa henki on, kiittäkööt Herraa! Halleluja!

Seurakunta weisaa jonkun wirsistä N:o 7, 75 eli 77.

Weisun päätettyä piispa tekee seurakunnalle kirkkolain 297 ja 299 §§:ssä käsketyn kehoituksen.

Wiimein sanoo piispa:

Nöyryttäkäät sydämenne Jumalan edessä, ja ottakaat siunaus!

Herra siunatkoon teitä ja warjelkoon teitä: Herra walistakoon kaswonsa teidän päällenne, ja olkoon teille armollinen: Herra kääntäköön kaswonsa teidän puoleenne, ja antakoon teille ijankaikkisen rauhan! Nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen. Amen.

Lopuksi weisataan sopiwa wirsi, jonka perästä tawallinen jumalanpalwelus aljetaan.

Rukouksia, pidettäwiä kirkon wihkiäisissä. *)

Rukous saarnastuolilta.

Ole kiitetty Sinä laupias Wapahtaja, Herra Jesus Kristus, Sinä seurakunnan pää ja sieluimme paimen, ettäs tänäpäiwänä meitä niin armollisesti olet rawinnut pyhällä sanallas, ja sillä antanut meille ensimäisen todistuksen, ettäs tässä paikassa, johonka Sinä olet säätänyt nimes muis-

*) Jos kirkon wihkimys tapahtuu sellaisena juhlapäiwänä, jolle eri rukous on käsikirjassa määrätty, luetaan tässä olewa rukous kohta juhlarukouksen jälkeen. Muutoin tämä rukous luetaan kohta jälkeen saarnan, rukouksen: Laupias Jumala, j. n. e. siaan.

ton, tahdot tulla meidän tykömme ja siunata meitä. Anna sanas aina wastakin runsaasti asua meissä, ja sen saarnan tulla wäkewäksi sydämissämme. Me olemme monella muotoa rikkoneet Sinun pyhät käskys, sekä katsoneet ylön ja wäärin käyttäneet armollisen ewangeliumis. Sinua wastaan me olemme syntiä tehneet ja Sinun edessäs pahoin tehneet. Mutta älä siirrä kynttiläjalkaas meiltä pois, waan anna meille armoa, uudessa templissäs uusilla sydämillä riemuita sanas kirkkaassa walossa, niin että itse tulisimme walkeudeksi Sinussa, alati waeltaisimme walkeuden lapsina ja wihdoin taiwaallisessa kunniassa Sinun kauttas ijankaikkisesti autuaiksi tulisimme. Amen.

Rukous alttarilla saarnan jälkeen. *)

Me kiitämme Sinua, kaikkiwaltias, ijankaikkinen Jumala, rakas taiwaallinen Isä, sen juhlariemun edestä, jollas tänä päiwänä olet wirwoittanut sydämemme, ja rukoilemme Sinua: ota laupeutes jälkeen tämä templi armolliseen suojaas, että se jälkeentulewaisillemmekin olis taiwaan owi, Sinun kunnias ylistykseksi. Anna meidän, niin kauwan kuin wielä maan päällä waellamme, yhä paremmin oppia, että joka päiwä Sinun esikartanoissas on parempi, kuin tuhannen muualla. Ylennä täällä Pyhän Henkes woimalla meidän sydämemme yli maallisen ilon ja waiwan ijankaikkiseen kotoomme, Sinun tykös, meidän ainoa autuutemme. Ja koska päiwämme maan päällä loppuwat, anna meidän silloin, Jesuksen Kristuksen tähden, tulla Sinun tykös ja asua taiwaallisessa

*) Ei lueta kun Herran ehtoollista pidetään.

Jerusalemissa, kussa ei enää yhtään templiä nähdä, sillä templi olet Sinä itse siellä, o Herra, kaikkiwaltias Jumala, ja Karitsa. Siellä Sinua sabbatti-lewossas ylistämme ijankaikkisesti. Amen.

Kun jatketussa eli laajemmalta korjatussa kirkossa ensikerran korjauksen jälkeen jumalanpalwelusta pidetään, luetaan sowelias rukous saarnastuolilta, johon edellä olewa rukous tarpeellisilla lisäyksillä käytettäköön.

Uuden alttarin saa wihkiä ennen jumalanpalweluksen alkua puheella, joka pidetään alttarilta, jossa toimitus aljetaan ja päätetään wirrellä.

Kun uutta kastemaljaa ensi kerran käytetään saa pappi sitä warten toimituksen edellä pitää lyhyen puheen ja rukouksen.

Sinä päiwänä kun uutta saarnastuolia ensikerran käytetään, saa pappi saarnassa sitä tarkoittaa. Niinikään jos hän tahtoo, kun uusia urkuja tahi uutta kirkonkelloa ensikerran käytetään.

---

13 Luku.

Miten uusi Hautausmaa on wihittäwä.

Toimitus tehdään, edellä tapahtuneen kuulutuksen jälkeen, sunnuntai- eli juhlapäiwänä, seuraawassa järjestyksessä.

Piispa eli se, jonka hän siihen määrännyt on, seisahtaa apumiesten kanssa yletylle paikalle hautausmaalla, ja pitää, kun wirsi on weisattu, lyhyen puheen, jonka päätettyä hän sanoo:

Kuulkaamme nyt mitä pyhä raamattu sanoo kuolewaisten osasta ja kristittyin toiwosta.

Apumiehet lukewat:

Ps. 39: 5—9. Herra, opeta minua ajattelemaan loppuani, ja mikä mitta elämälläni on, tietääkseni, että minä erkanen täältä. Katso, minun päiwäni owat kämmenen leweys tykönäs, ja minun elämäni on niinkuin ei mitään Sinun edessäs. Kuinka aiwan turhat owat kaikki ihmiset, jotka kuitenkin niin suruttomasti eläwät. Waan he menewät pois niinkuin warjo, ja tekewät heillensä hukkaan suuren murheen; he kokoowat, ja ei tiedä kuka sen saa. Ja nyt, Herra, mihinkä minä itseni luotan? Sinuun minä toiwon. Wapahda minua kaikista synneistä.

Ps. 90: 1—4. Herra, Sinä olet meidän turwamme, suwusta sukuun. Ennen kuin wuoret oliwat, eli maa ja mailma luotiin, olet Sinä, Ju-

mala, ijankaikkisesta ijankaikkiseen. Sinä joka annat ihmiset kuolla, ja sanot: tulkaat jälleen, te ihmisten lapset. Sillä tuhat ajastaikaa owat Sinun edessäs niinkuin eilinen päiwä, joka meni ohitse, ja niinkuin wartia yöllä.

w. 10, 12. Meidän elinaikamme on seitsemänkymmentä wuotta, taikka enimmäkin kahdeksankymmentä wuotta, ja kun se paras on ollut, niin on se tuska ja työ ollut; sillä se leikataan pois, niinkuin me lentäisimme pois. Opeta meitä ajattelemaan, että meidän pitää kuoleman, että me ymmärtäwäisiksi tulisimme.

Ps. 103: 15—17. Ihminen on eläissänsä niinkuin ruoho: hän kukoistaa niinkuin kukkainen kedolla. Koska tuuli käy sen päällitse, niin ei hän enää kestä, eikä hänen siansa tunne häntä ensinkään. Mutta Herran armo pysyy ijankaikkisesta ijankaikkiseen, Hänen pelkääwäistensä päälle, ja Hänen wanhurskautensa lasten lapsiin.

Es. 26: 19—21. Sinun kuollees eläwät, ja minun kuolleet ruumiini nousewat jälleen kuolleista. Herätkäät ja kerskatkaat te, jotka makaatte maan alla; sillä Sinun kastees on wiheriäisen kedon kaste, ja maa on kuolleet hänestänsä antawa. Mene minun kansani, ja käy sisälle sinun kammioos, ja sulje owes jälkees; lymytä sinus silmänräpäykseksi, niinkauwan kuin wiha käy ylitse. Sillä katso, Herra on käypä ulos siastansa etsimään maan asuwaisten pahuutta heidän päällensä, niin että maa ilmoittaa heidän werensä, ja ei niitä silleen peitä, jotka hänessä tapetut owat.

Es. 57: 1, 2. Wanhurskas hukkuu, ja ei ajattele kenkään sitä sydämessänsä; pyhät miehet temmataan pois, ja ei sitä kenkään pidä waaria; sillä wanhurskaat otetaan pois onnettomuudesta.

Ja jotka toimellisesti waeltaneet owat, tulewat rauhaan, ja lepääwät kammioissansa.

Saarn. 12: 7. Multa pitää jälleen maahan tuleman, niinkuin se ollut on: ja henki pitää jälleen tuleman Jumalan tykö, joka sen antanut on.

Wiis. 3: 1—4. Wanhurskasten sielut owat Jumalan kädessä, ja ei kuoleman waiwa lähesty heitä. Taitamattomain mielestä näkywät he kuolewan, ja heidän lähdentönsä luetaan kiwuksi, ja heidän loppunsa kadotukseksi, mutta he owat rauhassa. Jos he wielä ihmisten silmäin edessä paljo kärsiwät, niin on heillä kuitenkin wahwa toiwo, ettei heidän ikänä kuoleman pidä.

Syr. 14: 18—21. Kaikki liha kuluu pois niinkuin waate, sillä se on wanha liitto: Sinun pitää kuoleman. Niinkuin tapahtuu wiheriäisen lehden kanssa kauniissa puussa, muutamat putoowat pois, muutamat kaswawat jälleen; niin myös se tapahtuu ihmisten kanssa, muutamat kuolewat, ja muutamat syntywät jälleen. Kaikki turmellut kappaleet saawat lopun, ja ne, jotka niissä owat, myös hukkuwat ynnä.

1 Kor. 15: 35, 36, 42, 43. Waan joku taitais sanoa: kuinkasta kuolleet nousewat? Ja minkäkaltaisilla ruumiilla he tulewat? Sinä tomppeli, se, kuin sinä kylwät, ei tule eläwäksi, ellei hän ensin kuole. Niin myös kuolleitten ylösnousemus. Se kylwetään turmeluksessa, ja nousee ylös turmelematoinna. Se kylwetään huonona, ja nousee ylös kunniassa; se kylwetään heikkoudessa, ja nousee ylös wäkewyydessä.

2 Kor. 5: 1. Me tiedämme, jos tämän majan meidän maallinen huone purjetaan, meillämme olewan rakennuksen Jumalalta, huoneen, ei käsillä tehdyn, joka on ijankaikkinen taiwahissa.

2 Piet. 3: 13, 14. Me odotamme uusia taiwaita ja uutta maata hänen lupauksensa jälkeen, joissa wanhurskaus asuu. Sentähden, minun rakkaani, että te näitä odotatte, niin ahkeroitkaat, että te Hänen edessänsä puhtaiksi ja nuhteettomiksi rauhassa löyttäisiin.

Joh. Ilm. 14: 13. Autuaat owat ne kuolleet, jotka Herrassa kuolewat tästälähin. Niin, Henki sanoo: heidän pitää töistänsä lepäämän; sillä heidän tekonsa noudattawat heitä.

Kun apumiehet owat päättäneet, sanoo piispa:

Herra antakoon meille armon uskollisesti kätkeä nämä sanat sydämihimme!

Rukoilkaamme!

Kiitetty olkoon Jumala ja meidän Herramme Jesuksen Kristuksen Isä, joka meitä suuresta laupeudestansa on uudesta synnyttänyt eläwään toiwoon, Jesuksen Kristuksen ylösnousemisen kautta kuolleista, katoomattomaan ja saastuttamattomaan, ja turmelemattomaan perintöön, joka taiwahassa teitä warten tähdelle pantu on, jotka Jumalan wäellä uskon kautta autuuteen kätketään. Amen.

Herra, Sinä olet meidän turwamme suwusta sukuun. Ennenkuin wuoret oliwat, eli maa ja maailma luotiin, olet Sinä, Jumala, ijankaikkisesta ijankaikkiseen. Mutta me wuodatetaan niinkuin koski, ja kaikki kunniamme on niinkuin ruohon kukkainen: ruoho kuiwettuu ja kukkainen lakastuu. Sinua, elämän Herraa, me nöyryydessä kumarramme tässä hautausmaaksi määrätyssä paikassa, jossa äänes meille huutaa: sinä olet maa, ja maaksi, jostas otettu olet, pitää sinun jälleen tuleman. Mutta sielumme kiittää pyhää nimeäs, ettäs

meille waiwaisille syntisille olet Henkes antanut taiwaallisen perintömme pantiksi, ja Hänen kauttansa tahdot meitä walmistaa tulewaiseen kunniaamme.

Tässä eläwässä toiwossa Sinuun, Sinä kaikkein ihmisten ijankaikkinen Isä, me pyhitämme ja wihimme tämän paikan hautauspelloksi maallisille matkamiehilles, jotka tähän jättäwät matkasauwansa ja ristinsä. Niinkuin Sinä Poikas hautamisella pyhitit kaikkein niitten haudat, jotka Hänessä kuolewat; niin pyhitä tämäkin kuoleman kenttä wiimeiseksi leposiaksi lapsilles, jotka tässä pannaan alas maahan, joka on meidän kaikkein äitimme. Anna heidän rauhassa lewätä kammioissansa, ja anna niitten, jotka haudoilla itkewät, Sinussa, laupeuden Isä, löytää sielunsa lewon! Suo heille, uskossa Hänen päällensä, joka kuolemalta-wallan riisti, lohdutukses, ja autuas toiwo omaisiansa jälleen saada nähdä Sinun asunnoissas.

Tässä seisomme omilla haudoillamme, kussa me kyyneleillä kylwämme ja meitä kylwetään. Anna meidän täältä wiedä eläwä ijankaikkisuuden muisto, että samoaisimme sen perään, mikä ylhäällä on. Anna meidän uskossa woittaa ja mennä kotia Sinun rauhassas. Mutta suo ruumiimme päätetyn päiwätyön perästä lewollisesti lewätä maassa, kunnes se suuri pääsiäisaamu tällekin kuoleman kentälle koittaa. Aukaise silloin meidänkin hautamme, ja anna meidän, Jesuksen Kristuksen kautta, joka on eläwäin ja kuolleitten Herra, herätä ijankaikkiseen elämään ja Hänen kanssansa tulla Hänen kunniaansa. Amen.

Isä meidän, joka olet taiwaissa! pyhitetty olkoon Sinun nimes: lähestyköön Sinun waltakuntas:

tapahtukoon Sinun tahtos niin maassa kuin taiwaassa: anna meille tänäpäiwänä meidän jokapäiwäinen leipämme: ja anna meille meidän syntimme anteeksi, niinkuin mekin anteeksi annamme meidän welwollistemme: ja älä johdata meitä kiusaukseen: waan päästä meitä pahasta; sillä Sinun on waltakunta, ja woima ja kunnia, ijankaikkisesti. Amen.

Jumalan rauha, joka käy kaiken ymmärryksen yli, warjelkoon sydämenne ja taitonne Kristuksessa Jesuksessa, ijankaikkiseen elämään. Amen.

Wiimein sanoo piispa:

Nöyryyttäkäät sydämenne Jumalan edessä ja ottakaat siunaus:

Herra siunatkoon teitä ja warjelkoon teitä: Herra walistakoon kaswonsa teidän päällenne, ja olkoon teille armollinen: Herra kääntäköön kaswonsa teidän puoleenne, ja antakoon teille ijankaikkisen rauhan! Nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen. Amen.

Lopuksi weisataan wirsi.

Laajennetun hautausmaan wihkii seurakunnan kirkkoherra, tässä määrätyllä tawalla.

---

14 Luku.

Miten Piispa wirkaansa asetetaan.

Tämän pitää, edelläkäyneen kuulutuksen jälkeen, tapahtuman tuomiokirkossa jumalanpalweluksen päätettyä, joka pidettäköön niinkuin puolipäiwäsaarnasta säädetty on.

Jumalanpalweluksen päätettyä, aljetaan toimitus wirrellä, jonka alla astuu alttaria kohden ensin pappeja, sitte wirkaan asetettawa piispa, ja sen jälkeen arkkipiispa *) ja hänen apumiehensä. Arkkipiispa astuu alttarille ja apumiehet seisahtawat molemmin puolin häntä, wihittäwä piispa seisahtaa kuoriin, alttaria wastapäätä. Alttaripiirillä olkoon Raamattu ja piispan wirkaristi edellä pantuina.

Kun wirsi on weisattu, sanoo arkkipiispa:

Isän Jumalan ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen. Amen.

Sen jälkeen arkkipiispa pitää puheen, ja kun se on päätetty, sanoo hän:

Rukoilkaamme!

Kaikkiwaltias, ijankaikkinen Jumala, meidän Herramme Jesuksen Kristuksen Isä, joka itse olet käskenyt meidän työwäkeä eloos rukoilemaan. Me rukoilemme Sinua: lähetä käsittämättömästä laupeudestas meille rehellisiä opettajia ja anna pyhä

---

*) Kun on arkkipiispa wihittäwä, tahi arkkipiispa ei woi piispan wihkimystä toimittaa, on joku muu piispa tahi hallituksen määrämä pappi toimitusmiehenä.

ja terweellinen sanas heidän sydämeensä ja suuhunsa, niin että he kaiketta erhetyksettä oikein opettawat, ja kaikki käskys uskollisesti toimittawat, että me, pyhän sanas kautta opetettuina, neuwottuina, lohdutettuina ja wahwistettuina, sitä tekisimme, joka Sinulle otollista ja meille hyödyllistä on. Anna meille, Herra, Pyhä Henkes, että sanas aina pysyis meissä, kaswais ja hedelmän tekis, ja että palwelias, kaikella rohkeudella, niinkuin tulee, sanaa puhuwat, niin että pyhä kristillinen seurakuntas siitä rakennetuksi tulis, ja Sinua palwelis wahwassa uskossa, ja pysyis lujana Sinun tuntemisessas; Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Amen.

Sen jälkeen notarius arkkipispan käskystä lukee Keisarin wahwistuskirjan siihen wirkaan, jonka pispa saanut on, ja antaa sen sitten arkkipispalle, joka sanoo:

Saadun kutsumuksen jälkeen olet tänäpänä astunut Herran alttarin eteen, asetettaakses pispan wirkaan N. N. hiippakunnassa; ja että sinä, rakas weljeni, meidän kanssamme, ja me sinun kanssas oikein ajattelisimme kutsumukses pyhyyttä, niin kuulkaamme nyt Jumalan sanan lupausta ja neuwoa!

Sen jälkeen apumiehet lukewat seuraawaiset raamatun sanat:

Joh. 20: 21—23. Jesus sanoi opetuslapsillensa: rauha olkoon teille; niinkuin Isä minun lähetti, niin minäkin lähetän teidän. Ja nämä sanottuansa, puhalsi Hän heidän päällensä ja sanoi heille: ottakaat Pyhä Henki; joille te synnit anteeksi annatte, niille ne anteeksi annetaan, ja joille te ne pidätte, niille ne owat pidetyt.

Matt. 28: 18—20. Jesus sanoi: Minulle on annettu kaikki woima taiwaassa ja maan päällä.

Menkäät siis ja tehkäät kaikki kansat opetuslapsiksi, kastaen heitä nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen, ja opettaen heitä pitämään kaikki, kun minä olen teidän käskenyt: ja katso, minä olen teidän kanssanne joka päiwä maailman loppuun asti.

Joh. 21: 15—17. Jesus sanoi Simon Pietarille: Simon Jonaan poika, rakastatkos minua enämpi kuin nämä? Hän sanoi: niin Herra, Sinä tiedät, että minä Sinua rakastan. Hän sanoi hänelle: ruoki minun karitsojani. Ja sanoi taas toisen kerran hänelle: Simon Jonaan poika, rakastatkos minua? Hän wastais: niin Herra, Sinä tiedät, että minä Sinua rakastan. Sanoi Hän hänelle: kaitse minun lampaitani. Hän sanoi kolmannen kerran hänelle: Simon Jonaan poika, rakastatkos minua? Pietari tuli murheelliseksi, että Hän kolmannen kerran sanoi hänelle: rakastatkos minua? ja sanoi Hänelle: Herra, sinä tiedät kaikki; Sinä tiedät, että minä rakastan Sinua. Jesus sanoi: ruoki minun lampaitani.

Ap. Tek. 20: 28. Niin ottakaat siis itsestänne waari, ja kaikesta laumasta, johon Pyhä Henki on teidän pispoiksi pannut, kaitsemaan Jumalan seurakuntaa, jonka Hän omalla werellänsä ansainnut on.

1 Tim. 3: 1—7. Se on totinen sana: jos joku pispanwirkaa pyytää, hän hywää työtä halajaa. Sentähden tulee pispan olla nuhteetoin, yhden waimon mies, walpas, raitis, siwiä, wierasten holhoja, opettawainen; ei juomari, ei tappelia, ei ilkiän woiton pyytäjä; waan armelias, ei riitainen, eikä ahne: joka oman perheensä hywin hallitsee, jolla kuuliaiset lapset owat, kaikella

kunniallisuudella; mutta jos joku ei taida hallita omaa perhettänsä, kuinka hän Jumalan seurakuntaa taitaa hallita? Ei äskenkristitty, ettei hän paisuneena lankeisi laittajan tuomiohon. Mutta hänellä tulee myös olla hywä todistus ulkona olewilta, ettei hän lankeisi laittajan pilkkaan ja paulaan.

1 Tim. 5: 21, 22. Minä rukoilen Jumalan, ja Herran Jesuksen Kristuksen, ja walittuin engelein edessä, ettäs nämä pidät ilman walitsematta, ja älä mitään tee toisen puolta pitäen. Älä pikaisesti jonkun päälle käsiäs pane, ja älä ole muitten synneistä osallinen.

1 Piet. 5: 2—4. Kaitkaat Kristuksen laumaa, joka hallussanne on, ja pitäkäät siitä waari, ei waadittuina, waan hywällä mielellä, ei turhan woiton tähden, waan hywästä tahdosta, ei myös niinkuin herrat kansansa päälle, waan olkaat laumalle esikuwaksi. Niin te, Ylimmäisen Paimenen ilmestyessä, katoomattoman kunnian kruunun saatte.

Lukk. 12: 42—44. Jesus sanoi: kuka on uskollinen ja toimellinen perheenhaltia, jonka Herra asettaa perheensä päälle, oikialla ajalla määrättyä osaa antamaan? Autuas on se palwelia, jonka Herra tultuansa niin löytää tekewäksi. Totisesti sanon minä teille: hän asettaa hänen kaiken tawaransa päälle.

w. 48. Kenelle paljo annettu on, siltä paljo etsitään, ja jonka haltuun paljo on annettu, siltä enämpi anotaan.

Sen jälkeen sanoo arkkipiispa:

Herra suokoon sinulle armon uskollisesti käsittää nämä sanat sydämees! Olkoot ne ojennus-

nuorana waellukselles, muistutuksena tilinteostas! Lisätkööt ne walppauttas, kehoittakoot kiiwauttas, pyhittämään itseäs Ylipaimenen palwelukseen, sen hiippakunnan holhoukseen, joka sinulle on uskottu.

Jesuksen Kristuksen seurakunta toiwoo sinusta, ettäs, wakuutettuna pispan wiran tärkeydestä, jo itse olet tutkinut niitä kalliita welwollisuuksia, joihin tämä wirka sinut sitoo, ettäs uskollisilla rukouksilla Jesuksen nimeen olet Jumalalta anonut armoa ja woimaa, sitä kelwollisesti toimittaakses, ettäs kilwoittelet hywän uskon kilwoituksen, käsität ijankaikkisen elämän, ja tunnustat hywän tunnustuksen. Tee nyt Jumalan ja tämän kristillisen seurakunnan edessä uskontunnustukses:

Pispa tekee uskontunnustuksensa:

Minä uskon Jumalan päälle, Isän kaikkiwaltiaan, taiwaan ja maan Luojan;

Ja Jesuksen Kristuksen päälle, Hänen ainoan Poikansa, meidän Herramme, joka sikisi Pyhästä Hengestä: syntyi Neitseestä Mariasta, kärsei Pontius Pilatuksen wallan alla, ristiinnaulittiin, kuoletettiin ja haudattiin: astui alas helwettiin: kolmantena päiwänä nousi kuolleista: astui ylös taiwaaseen: istuu Isän Jumalan kaikkiwaltiaan oikialla kädellä: sieltä on

tulewa tuomitsemaan eläwiä ja kuolleita;

Ja Pyhän Hengen päälle, yhden, pyhän, kristillisen seurakunnan, pyhäin ihmisten yhteyden, syntein anteeksi saamisen, ruumiin ylösnousemisen ja ijankaikkisen elämän. Amen.

Kuin uskontunnustus on tehty, sanoo arkkipispa:

Herra Jumala antakoon sinulle armoa, pysyä tässä uskossa lujana loppuun asti, ja siinä wahwistaa niitä, jotka weljiäs owat uskossa!

Sen jälkeen arkkipispa tekee seuraawat kysymykset:

1. Tahdotkos ruweta pispan wirkaan N. N. hiippakunnassa?

Wast. Tahdon.

2. Tahdotkos ahkeroita tätä wirkaa kaikissa oikein ja kelwollisesti toimittaa, Jumalalle kunniaksi ja sieluille autuudeksi?

Wast. Tahdon.

3. Tahdotkos niin muodoin aina pysyä Jumalan puhtaassa sanassa ja siinä itseäs kartuttaa, kaikkea wäärää ja williuskoista oppia karttaa, ja tarkoin katsoa, että Jesusta Kristusta Jumalan sanan jälkeen oikein saarnataan, ja pyhät sakramentit Hänen asetuksensa mukaan jaetaan?

Wast. Tahdon.

4. Tahdotkos myöskin niin asettaa elämäs, että se tulee uskowaisille esikuwaksi, ja ei ketään pahenna?

Wast. Tahdon.

5. Tahdotkos niinikään walwoa sitä, että kaikki seurakunnassa säännöllisesti ja soweliaasti tapahtuu, ja kehoittaa kaikkeen siihen, josta Kristuksen waltakunta karttuu?

Wast. Tahdon.

Wielä sanoo arkkipispa:

Sinä tunnustat niinmuodoin welwollisuutes. Sinä olet ilmoittanut wakaan aikomukses niitä täyttää. Wahwista nyt tämä wirkawalallas.

Pispa tekee, käsi Biblian päällä, kaawan mukaan, wirkawalansa.

Kun se on tehty, sanoo arkkipispa:

Jumala kaikkiwaltias wahwistakoon ja auttakoon sinua kaikkea tätä pitämään! Ja sen woiman mukaan, jonka minulle Jumalan puolesta, Hänen seurakuntansa tässä asiassa on uskonut, annan minä sinulle pispan wiran N. N. hiippakunnassa, Isän Jumalan ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen. Amen.

Laulajakuori koulunuorukaisia, hiljaa johdatettuna uruilta, yhtyy weisaamaan wirttä N:o 177: **O Pyhä Henki tule!** Weisun alla arkkipispa antaa sille, joka wihitään, Keisarin wahwistuskirjan. Sen jälkeen arkkipispa ripustaa pispan ristin hänen rintaansa. Weisun päätettyä, ja kun pispa on laskenut polwillensa, panewat arkkipispa ja apumiehet kätensä pispan pään päälle, ja arkkipispa rukoilee:

Isä meidän, joka olet taiwaissa! pyhitetty olkoon Sinun nimes: lähestyköön Sinun waltakuntas: tapahtukoon Sinun tahtos niin maassa kuin taiwaassa: anna meille tänä päiwänä meidän jokapäiwäinen leipämme: ja anna meille mei-

dän syntimme anteeksi, niinkuin mekin anteeksi annamme meidän welwollistemme: ja älä johdata meitä kiusaukseen: waan päästä meitä pahasta; sillä Sinun on waltakunta, ja woima ja kunnia, ijankaikkisesti. Amen.

Arkkipiispa astuu jälleen ylös alttarin eteen ja lukee seuraawaisen rukouksen:

Rukoilkaamme!

Me kiitämme Sinua, kaikkiwaltias Jumala, laupias Isä, että äärettömästä rakkaudestas olet meille antanut ainokaisen Poikas Jesuksen Kristuksen Wapahtajaksi, joka, sittekun Hän meidät kuolemallansa lunasti ja astui ylös taiwaaseen, on runsaasti wuodattanut lahjojansa ihmisten päälle, ja rakentaaksensa seurakuntaansa pannut muutamat apostoleiksi, muutamat profetaiksi, muutamat ewangelistaiksi, muutamat paimeniksi ja opettajiksi; ja rukoilemme Sinua: anna tälle palwelialles, joka nyt on pantu walwomaan seurakuntaa, Pyhä Henkes, että hän aina on walmis rauhan ewangeliumiin ja sitä wirkaa, joka hänelle annettu on, niin toimittamaan, ettei hän särje, waan rakentaa, ei wahingoitse, waan auttaa. Älä anna hänen unhottaa sitä lahjaa, joka hänessä on, waan ahkerasti rukoilla, tutkistella Sinun sanaas ja lukea, neuwoa, opettaa. Anna hänen, kunnian kautta ja pilkan, panetuksen ja kiitoksen kautta, kaikissa osoittaa itsensä Sinun paweliakses, suuressa kärsiwällisyydessä, töissä, walwomisissa, paas-

toissa, puhtaassa elämässä, taidossa, pitkämielisyydessä, suloisuudessa, Pyhässä Hengessä, wilpittömässä rakkaudessa, totuuden sanassa, Jumalan wäessä, wanhurskauden sota-aseitten kautta oikialla ja wasemmalla puolella; että hän uskollisena ja toimellisena perheenhaltiana, joka oikialla ajalla on ruokkinut perhettäs, wiimein sais ijankaikkisen ilon; Jesuksen Kristuksen meidän Herramme kautta, joka Sinun ja Pyhän Hengen kanssa elää ja hallitsee yhdessä jumaluudessa ijankaikkisesta ijankaikkiseen. Amen.

Sen jälkeen arkkipispa sanoo wirkaan asetetulle:

Nöyrytä sydämes Jumalan edessä, ja ota siunaus:

Herra siunatkoon sinua, ja warjelkoon sinua: Herra walistakoon kaswonsa sinun päälles, ja olkoon sinulle armollinen: Herra kääntäköön kaswonsa sinun puolees ja antakoon sinulle ijankaikkisen rauhan! Nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen. Amen.

Kun pispa on nousnut ylös, weisataan wirsi, jonka jälkeen pispa, arkkipispa ja apumiehet palaawat sakaristoon.

Kuulutus ja rukous, joka saarnan jälkeen, Isä meidän edellä, luetaan saarnastuolilla sinä päiwänä, kun pispa wirkaan asetetaan:

Jumalanpalweluksen päätettyä tulee N. N. asetettawaksi pispaksi N. N. hiippakuntaan. Anokoon siis tämä kristillinen seurakunta yksimielisillä

rukouksilla Herralta Jumalalta hänelle armoa ja siunausta!

Laupias Jumala, rakas Isä! Me kiitämme Sinua kaikesta sydämestä, että Poikas Jesuksen Kristuksen kautta maan päällä olet asettanut saarnawiran, sen aina tähän asti armollisesti woimassa pitänyt, ja sen ohessa, Sinä kun olet järjestyksen Jumala, säätänyt niitä, joitten tulee katsoa, että kaikki seurakunnassa säännöllisesti ja toimellisesti tapahtuu. Me rukoilemme Sinua: hallitse Pyhällä Hengelläs ja warjele kaikkia uskollisia opettajia seurakunnassas, että sanas puhdas totuus aina julistetaan. Anna wiisautta, woimaa ja armoa sille palwelialles, joka nyt on piispan wirkaan asetettawa, että, hänen palweluksensa kautta, Sinun pyhä nimes oikein kunnioitettaisiin, ja Wapahtajamme Jesus Kristus seurakunnassansa yhä enemmin aina ylistyksen ja kiitoksen saisi. Amen.

---

15 Luku.

Wihkimyksestä Saarnawirkaan.

Tämä on, tapahtuneen kuulutuksen ja rukouksen jälkeen saarnastuolilta, toimitettawa tuomiokirkossa, jollei laillisia esteitä ole.

Päätetyn jumalanpalwelukſen (eli julkisen rukoushetken) jälkeen weisataan wirsi, jonka alla wihittäwät astuwat ulkopuolelle alttaripiiriä, piispa ja apumiehet alttarin eteen. Bibliat owat edellä alttaripiirille pantawat.

Sitte kun wirsi on weisattu, sanoo piispa:

Isän Jumalan ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen. Amen.

Sen jälkeen hän pitää puheen, jonka päätettyä hän sanoo:

Rukoilkaamme!

Kaikkiwaltias, ijankaikkinen Jumala, meidän Herramme Jesuksen Kristuksen Isä, joka meidän itse olet käskenyt työmiehiä eloos rukoilemaan. Me rukoilemme Sinua: lähetä käsittämättömästä laupeudestas meille rehellisiä opettajia, ja anna pyhän ja terweellisen sanas heidän sydämeensä ja suuhunsa, niin että he, kaiketa erhetyksettä, oikein opettawat ja kaikki käskys uskollisesti toimittawat, että me, pyhän sanas kautta opetettuina, neuwottuina ja wahwistettuina sitä tekisimme, mikä Si-

nulle otollista ja meille hyödyllistä on. Anna meille, Herra, Pyhä Henkes, että sanas aina pysyis meissä, kaswais ja hedelmän tekis, ja että palwelias kaikella rohkeudella, niinkuin tulee, sanaa puhuwat, niin että pyhä kristillinen seurakuntas siitä rakennetuksi tulis, ja Sinua palwelis wahwassa uskossa ja pysyis lujana Sinun tunteemisessas; Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Amen.

Notarius lukee sen jälkeen, pispan käskystä, wihittäwäin nimet, ja wirat, joihin owat kutsutut.

Jonka jälkeen pispa jatkaa:

Koska te olette kutsutut pyhään saarnawirkaan, ja että te meidän kanssamme ja me teidän kanssanne oikein ajattelisimme tämän kutsumuksen pyhyyttä, niin kuulkaamme nyt Jumalan sanan lupauksia ja neuwoja.

Sen jälkeen apumiehet lukewat seuraawaiset eli muut sopiwat raamatun sanat:

Joh. 20: 21—23. Jesus sanoi opetuslapsillensa: rauha olkoon teille; niinkuin Isä minun lähetti, niin minäkin lähetän teidän. Ja nämä sanottuansa, puhalsi Hän heidän päällensä ja sanoi heille: ottakaat Pyhä Henki; joille te synnit anteeksi annatte, niille ne anteeksi annetaan, ja joille te ne pidätte, niille ne owat pidetyt.

Matt. 28: 18—20. Jesus sanoi: Minulle on annettu kaikki woima taiwaassa ja maan päällä. Menkäät siis ja tehkäät kaikki kansat opetuslapsiksi kastaen heitä nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen, ja opettaen heitä pitämään kaikki, kuin minä olen teidän käskenyt: ja katso minä olen teidän kanssanne joka päiwä, maailman loppuun asti.

Matt. 18: 18. Totisesti sanon minä teille: Kaikki, mitä te maan päällä sidotte, pitää myös oleman sidotut taiwaassa: ja kaikki, mitä te päästätte maan päällä, pitää myös oleman päästetyt taiwaassa.

Joh. 21: 15—17. Jesus sanoi Simon Pietarille: Simon Jonaan poika, rakastatkos minua enämpi kuin nämä? Hän sanoi: niin Herra, Sinä tiedät, että minä Sinua rakastan. Hän sanoi hänelle: ruoki minun karitsojani. Ja sanoi taas toisen kerran hänelle: Simon Jonaan poika, rakastatkos minua? Hän wastais: niin Herra, sinä tiedät, että minä Sinua rakastan. Sanoi Hän hänelle: kaitse minun lampaitani. Hän sanoi kolmannen kerran hänelle: Simon Jonaan poika, rakastatkos minua? Pietari tuli murheelliseksi, että Hän kolmannen kerran sanoi hänelle: rakastatkos minua? ja sanoi Hänelle: Herra, Sinä tiedät kaikki; Sinä tiedät, että minä rakastan Sinua. Jesus sanoi hänelle: ruoki minun lampaitani.

Matt. 10: 32, 33. Jesus sanoi: jokainen, kuin minun tunnustaa ihmisten edessä, sen tunnustan minäkin Isäni edessä, joka on taiwaissa; mutta joka minun kieltää ihmisten edessä, hänen minäkin kiellän Isäni edessä, joka on taiwaissa.

2 Kor. 5: 17—20. Jos joku on Kristuksessa, niin hän on uusi luontokappale; sillä wanhat owat kadonneet, katso, kaikki owat uusiksi tulleet. Mutta ne kaikki owat Jumalasta, joka meitä on itse kanssansa sowittanut Jesuksen Kristuksen kautta, ja antoi meille wiran sowinnosta saarnata. Sillä Jumala oli Kristuksessa, ja sowitti maailman itse kanssansa, ja ei lukenut heille heidän syntiänsä, ja on meissä sowintosaarnan säätänyt. Niin

me olemme Kristuksen puolesta käskyläiset, sillä Jumala neuwoo meidän kauttamme. Me rukoilemme siis Kristuksen puolesta, että sopisitte Jumalan kanssa.

Jer. 15: 19. Näin sanoo Herra: jos sinä käännät itses minun tyköni, niin minä tahdon kääntää sinun, ja sinun pitää seisoman minun edessäni; ja jos sinä eroitat hywän pahasta, niin sinun pitää oleman niinkuin minun suuni. Heidän pitää kääntymän sinun tykös, ja et sinä käänny heidän tykönsä.

Matt. 5: 13—16. Te olette maan suola: jos siis suola tulee mauttomaksi, millä sitte suolataan? Ei se enää kelpaa mihinkään, waan heitettää pois, ja ihmisiltä tallattaa. Te olette mailman walkeus. Ei sitä kaupunkia taideta peittää, joka wuorella on. Eikä kynttilää sytytetä, ja panna wakan ala, waan kynttiläjalkaan, walaisemaan kaikkia, jotka huoneessa owat. Näin walistakoon teidän walkeutenne ihmisten edessä, että he näkisiwät teidän hywät työnne, ja kunnioittaisiwat Isäänne, joka on taiwaissa.

1 Tim. 4: 7, 8. Harjoita itseäs jumalisuuteen, sillä ruumiillinen harjoitus wähän kelpaa: mutta jumalisuus on hywäksi kaikissa; jolla on sekä nykyisen että tulewaisen elämän lupaus.

w. 12, 13. Älköön kenkään sinun nuoruuttas katsoko ylön, waan ole sinä uskowaisille esikuwa sanassa, kanssakäymisessä, rakkaudessa, hengessä, uskossa, puhtaudessa. Ota lukemisesta, neuwosta ja opista waari.

w. 16. Ota itsestäs waari, ja opista; pysy alati näissä; sillä jos sinä sen teet, niin sinä itses autuaaksi saatat, ja ne, jotka sinua kuulewat.

2 Tim. 2: 15, 16. 22—25. Pyydä itses osoittaa Jumalalle koetelluksi, laittamattomaksi työntekiäksi, joka oikein totuuden sanan jakaa. Mutta siiwottomat ja kelwottomat sanat hylkää, sillä ne paljon jumalatointa menoa saattawat. Nuoruuden himot wältä, mutta noudata wanhurskautta, uskoa, rakkautta ja rauhaa, kaikkein niitten kanssa, jotka puhtaasta sydämestä Herraa rukoilewat. Hullut ja turhat kysymykset hylkää, tietäen, että ne waan riitoja synnyttäwät. Mutta ei Herran palwelian tule riitaisen olla, waan siwiän jokaista kohtaan, opettawaisen, pahoja kärsiwäisen, hiljaisuudessa nuhtelewaisen wastahakoisia, jos Jumala joskus antais heille parannuksen totuutta ymmärtämään.

Hesek. 33: 7—9. Ja sinä, ihmisen poika, minä olen pannut sinun Israelin huoneen wartiaksi; koska sinä jotakin minun suustani kuulet, että sinun pitäis heitä minun puolestani waroamaan. Koska minä sanon jumalattomalle: sinä jumalatoin, sinun pitää totisesti kuoleman, ja et sinä hänelle sitä sano, että jumalatoin ottais waarin menostansa; niin pitää jumalattoman syntinsä tähden kuoleman, mutta hänen werensä tahdon minä sinun kädestäs waatia. Mutta jos sinä jumalatonta warot hänen tiestänsä, että hän siitä kääntyis, ja hän ei palaja tiestänsä; niin pitää hänen syntinsä tähden kuoleman, ja sinä olet pelastanut sielus.

Sen jälkeen sanoo piispa:

Herra suokoon teille armon uskollisesti kätkeä nämä sanat sydämiinne! Olkoot ne ojennusnuorana waelluksellenne, muistutuksena tilinteostanne! Lisätkööt ne walppauttanne, kehoittakoot

kiiwauttanne, nyt ja aina pyhittämään itsiänne Ylipaimenen palwelukseen!

Jesuksen Kristuksen seurakunta toiwoo teistä, että te, wakuutettuina papinwiran tärkeydestä, jo itse olette tutkineet niitä kalliita welwollisuuksia, joihin tämä wirka teidät sitoo; että te uskollisilla rukouksilla Jesuksen nimeen olette Jumalalta anoneet armoa ja woimaa, sitä kelwollisesti toimittaaksenne; että kilwoittelette hywän uskon kilwoituksen, käsitätte ijankaikkisen elämän, ja tunnustatte hywän tunnustuksen. Tehkäät nyt Jumalan ja tämän kristillisen seurakunnan edessä uskon tunnustuksenne.

Wihittäwät tekewät uskontunnustuksensa:

Minä uskon Jumalan päälle, Isän kaikkiwaltiaan, taiwaan ja maan Luojan;

Ja Jesuksen Kristuksen päälle, Hänen ainoan Poikansa, meidän Herramme, joka sikisi Pyhästä Hengestä: syntyi Neitseestä Mariasta, kärsei Pontius Pilatuksen wallan alla, ristiinnaulittiin, kuoletettiin ja haudattiin; astui alas helwettiin: kolmantena päiwänä nousi kuolleista: astui ylös taiwaaseen: istuu Isän Jumalan kaikkiwaltiaan oikialla kädellä: sieltä

on tulewa tuomitsemaan eläwiä ja kuolleita;

Ja Pyhän Hengen päälle; yhden, pyhän, kristillisen seurakunnan, pyhäin ihmisten yhteyden, syntein anteeksi saamisen; ruumiin ylösnousemisen ja ijankaikkisen elämän. Amen.

Kun uskontunnustus on tehty, sanoo pispa:

Herra Jumala antakoon teille armoa, pysyä tässä uskossa lujina loppuun asti, ja siinä wahwistaa niitä, jotka weljiänne owat uskossa!

Sen jälkeen pispa tekee seuraawaiset kysymykset:

1. Tahdotteko, Pyhän Kolmeyhteyden nimeen, ruweta kalliiseen saarnawirkaan?

Wast. Tahdon.

2. Tahdotteko ahkeroita tätä wirkaa kaikissa oikein ja kelwollisesti toimittaa, Jumalalle kunniaksi ja sieluille autuudeksi?

Wast. Tahdon.

3. Tahdotteko niinmuodoin alati pysyä Jumalan puhtaassa sanassa, ja siinä itsiänne kartuttaa, kaikkea wäärää ja willinskoista oppia karttaa, oikein saarnata Jesusta Kristusta Jumalan sanan jälkeen, ja pyhiä sakramenttejä jakaa Hänen asetuksensa mukaan?

Wast. Tahdon.

4. Tahdotteko myöskin niin asettaa elämänne, että se tulee uskowaisille esikuwaksi ja ei ketään pahenna?

Wast. Tahdon.

Wielä sanoo piispa:

Te tunnustatte niinmuodoin welwollisuutenne. Te olette ilmoittaneet wakaan aikomuksenne niitä täyttää. Wahwistakaat nyt tämä wirkawalallanne!

Notarius luettaa walan; sitte kun se on tehty, sanoo piispa:

Jumala kaikkiwaltias wahwistakoon ja auttakoon teitä kaikkea tätä pitämään! Ja sen woiman mukaan, jonka minulle, Jumalan puolesta, Hänen seurakuntansa tässä asiassa on uskonut, annan minä teille tämän kautta saarnawiran, Isän Jumalan ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen. Amen.

Laulaja-kuori, hiljaa johdatettuna uruilta, yhtyy weisaamaan wirttä N:o 177: **O Pyhä Henki tule.** Kun weisu on päätetty ja wihittäwät owat laskeuneet polwillensa, piispa apumiesten kanssa panee kätensä heidän päänsä päälle ja rukoilee kunkin edestä erittäin.

Isä meidän, joka olet taiwaissa! pyhitetty olkoon Sinun nimes: lähestyköön Sinun waltakuntas: tapahtukoon Sinun tahtos niin maassa kuin taiwaassa: anna meille tänä päiwänä meidän jokapäiwäinen leipämme: ja anna meille meidän syntimme anteeksi, niinkuin mekin anteeksi annamme meidän welwollistemme: ja älä johdata meitä kiusaukseen: waan päästä meitä pahasta; sillä Si-

nun on waltakunta ja woima ja kunnia, ijankaikkisesti. Amen.

Sen jälkeen astuu pispa taas alttarin eteen, ja lukee seuraawaisen rukouksen:

Ijankaikkinen laupias Jumala, rakas taiwaallinen Isä, joka rakkaan Poikas, meidän Herramme Jesuksen Kristuksen kautta, olet meille sanonut: eloa on paljo, mutta työwäkeä wähä, rukoilkaat sentähden elon Herraa, että Hän työwäkeä lähettäis eloonsa: ja näillä sanoilla olet antanut meidän ymmärtää, ettemme taida rehellisiä ja uskollisia opettajia muutoin saada, kuin Sinun laupeaasta kädestäs! Me rukoilemme Sinua kaikesta sydämestä: katso armollisesti näitten palweliais puoleen, jotka nyt owat wihityt Sinun palwelukseeš ja pyhään saarnawirkaan, ja anna heille Pyhä Henkes, niin että he alati walwomisessa ja rukouksessa wahwistetaan sanas kautta, ja sodassa waltakuntas puolesta pysywät lujina, uskollisesti ja woimallisesti toimittawat Sinun työtäs, neuwowat ja nuhtelewat kaikella siweydellä ja opetuksella, että pyhä ewangeliumis meidän seassamme pysyis puhtaana ja sekoittamattomana, ja tuottais meille autuuden ja ijankaikkisen elämän hedelmän; Sinun Poikas Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Amen.

Pispa jatkaa:

Nöyryttäkäät sydämenne Jumalan edessä ja ottakaat siunaus!

Herra siunatkoon teitä, ja warjelkoon teitä: Herra walistakoon kaswonsa teidän päällenne, ja ol-

koon teille armollinen: Herra kääntäköön kaswonsa teidän puoleenne, ja antakoon teille ijankaikkisen rauhan! Nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen. Amen.

Lopuksi weisataan wirsi, jonka jälkeen piispa, apumiehet ja wihittäwät palaawat sakaristoon.

Kuulutus ja rukous, joka saarnan jälkeen ja Isä meidän edellä luetaan saarnastuolilla sinä päiwänä, kuin pappein-wihkimys tapahtuu:

Jumalanpalweluksen päätettyä tulee wihkimys pyhään saarnawirkaan toimitettawaksi tässä Herran huoneessa. Anokoon siis tämä kristillinen seurakunta yksimielisillä rukouksilla Herralta Jumalalta armoa ja siunausta niille, jotka nyt siihen wirkaan rupeewat.

Laupias Jumala, rakas Isä! Me kiitämme Sinua kaikesta sydämestä, että Poikas Jesuksen Kristuksen kautta maan päällä olet asettanut saarnawiran, ja sen aina tähän asti armollisesti woimassa pitänyt. Me rukoilemme Sinua: hallitse, Pyhällä Hengelläs ja warjele kaikkia uskollisia opettajia seurakunnassas, että sanas puhdas totuus aina julistettaisiin. Katso armossa niitten miesten puoleen, jotka nyt saawat tämän wiran ja kiinnitä itse taiwaasta se wihkimys, joka heille annetaan maan päällä, että heidän palweluksensa kautta Sinun pyhä nimes oikein ylistettäisiin, ja Wapahtajamme Jesus Kristus seurakunnassansa yhä edelleen kunnioitettaisiin. Amen.

---

16 Luku.

Miten Kirkkoherra wirkaansa asetetaan.

Tämän toimituksen tekee joko pispa, taikka se kirkkoherra, jonka hän siihen määrää, sunnuntaina eli juhlapäiwänä, ja kohta kirkkoherran wiran wastaanotettua, ellei laillisia esteitä ole. Seurakunnalle annetaan siitä tieto kuulutuksen kautta kahdeksaa eli neljätoistakymmentä päiwää ennen. Pispa, eli joka hänen siassansa on, niinmyös muutamia likeisimpiä pappeja, kokoontuu ynnä wihittäwän kanssa, määrättynä päiwänä, sakaristoon. Yhteisen jumalanpalweluksen edellä aljetaan toimitus wirrellä, jonka alla wihittäwä astuu alttaripiirin eteen; sen jälkeen toimitusmies ja apumiehet alttarin eteen. Kun wirsi on weisattu, sanoo toimitusmies:

Isän Jumalan ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen. Amen.

Pitää sitte puheen, ja sen päätettyä, sanoo:

Rukoilkaamme!

Kaikkiwaltias, ijankaikkinen Jumala, meidän Herramme Jesuksen Kristuksen Isä, joka meidän itse olet käskenyt työwäkeä eloos rukoilemaan! Me rukoilemme Sinua: lähetä käsittämättömästä laupeudestas meille rehellisiä opettajia, ja anna pyhä ja terweellinen sanas heidän sydämeensä ja suuhunsa, niin että he kaiketa erhetyksettä oikein opettawat, ja kaikki käskys uskollisesti toimittawat, että me, pyhän sanas kautta opetettuina, neuwot-

tuina, lohdutettuina ja wahwistettuina, sitä tekisimme, mikä Sinulle otollista ja meille hyödyllistä on. Anna meille, Herra, Pyhä Henkes, että sanas aina pysyis meissä, kaswais ja hedelmän tekis, ja että palwelias kaikella rohkeudella, niinkuin tulee, sanaa puhuwat, niin että pyhä kristillinen seurakuntas siitä tulis rakennetuksi ja Sinua palwelis wahwassa uskossa, ja pysyis lujana Sinun tuntemisessas; Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Amen.

Sitte lukee notarius, eli joku apumiehistä toimitusmiehen käskystä, wahwistuskirjan, ja antaa sen sitte toimitusmiehelle, joka sanoo:

Saadun kutsumuksen jälkeen olet tänäpänä astunut Herran alttarin eteen, asetettawaksi kirkkoherran wirkaan tässä N. N. seurakunnassa (näissä N. N. seurakunnissa); ja että sinä, rakas weljeni, meidän kanssamme, ja me sinun kanssas oikein ajattelisimme pyhää kutsumustas, niin kuulkaamme nyt Jumalan sanan lupausta ja neuwoa!

Sen jälkeen apumiehet lukewat seuraawaiset eli muut soweliaat raamatun sanat:

Joh. 21: 15—17. Jesus sanoi Simon Pietarille: Simon Jonaan poika, rakastatkos minua enämpi kuin nämä? Hän sanoi: niin, Herra, Sinä tiedät että minä Sinua rakastan. Hän sanoi hänelle: ruoki minun karitsojani. Ja sanoi taas toisen kerran hänelle: Simon Jonaan poika, rakastatkos minua? Hän wastais: niin, Herra, Sinä tiedät, että minä Sinua rakastan. Sanoi Hän hänelle: kaitse minun lampaitani. Hän sanoi kolmannen kerran hänelle: Simon Jonaan poika, rakastatkos minua? Pietari tuli murheelliseksi, että Hän kolmannen kerran sanoi hänelle: rakastatkos

minua? ja sanoi Hänelle: Herra, Sinä tiedät kaikki: Sinä tiedät, että minä rakastan Sinua. Jesus sanoi: ruoki minun lampaitani.

Matt. 28: 18—20. Jesus sanoi: Minulle on annettu kaikki woima taiwaassa ja maan päällä. Menkäät siis ja tehkäät kaikki kansat opetuslapsiksi, kastaen heitä nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen, ja opettaen heitä pitämän kaikki, kun minä olen teidän käskenyt: ja katso minä olen teidän kanssanne joka päiwä, mailman loppuun asti.

Ef. 4: 10—12. Joka on astunut alas, Hän on myös se, joka kaikkein taiwasten päälle astui ylös, että Hän kaikki täyttäis. Ja Hän on pannut muutamat apostoleiksi, muutamat profetaiksi, muutamat ewangelistaiksi, muutamat paimeniksi ja opettajiksi, pyhäin täydellisyyttä warten palwelutsen työhön, Kristuksen ruumiin rakennukseen.

Jer. 15: 19. Näin sanoo Herra: Jos sinä käännät itses minun tyköni, niin minä tahdon kääntää sinun, ja sinun pitää seisoman minun edessäni, ja jos sinä eroitat hywän pahasta, niin sinun pitää oleman niinkuin minun suuni. Heidän pitää kääntymän sinun tykös, ja et sinä käänny heidän tykönsä.

2 Tim. 4: 1—5. Niin minä siis todistan Jumalan ja Herran Jesuksen Kristuksen edessä, joka on tulewa tuomitsemaan eläwiä ja kuolleita, Hänen ilmestyksessänsä ja waltakunnassansa: saarnaa sanaa, pidä päälle sekä hywällä että sopimattomalla ajalla: rankaise, nuhtele, neuwo kaikella siweydellä ja opetuksella. Sillä aika tulee, jona ei he 'woi terweellistä oppia kärsiä, waan omain himoinsa jälkeen kokoowat itsellensä opettajat, että

heidän korwansa syhywät; ja kääntäwät korwansa pois totuudesta, ja turhiin juttuihin poikkeewat. Mutta walwo sinä kaikissa, kärsi ja kestä waiwoissa, tee ewangeliumin saarnaajan työ, ja toimita wirkas täydellisesti.

2 Tim. 2: 15, 16, 22—25. Pyydä itses osoittaa Jumalalle koetelluksi, laittamattomaksi työntekiäksi, joka oikein totuuden sanan jakaa. Mutta siiwottomat ja kelwottomat sanat hylkää, sillä ne paljon jumalatointa menoa saattawat. Nuoruuden himot wältä; mutta noudata wanhurskautta, uskoa, rakkautta ja rauhaa kaikkein niitten kanssa, jotka puhtaasta sydämestä Herraa rukoilewat. Hullut ja turhat kysymykset hylkää, tietäen että me waan riitoja synnyttäwät. Mutta ei Herran palwelian tule riitaisen olla, waan siwiän jokaista kohtaan, opettawaisen, pahoja kärsiwäisen, hiljaisuudessa nuhtelewaisen wastahakoisia, jos Jumala joskus antais heille parannuksen totuutta ymmärtämään.

1 Piet. 5: 2—4. Kaitkaat Kristuksen laumaa, joka hallussanne on, ja pitäkäät siitä waari, ei waadittuina, waan hywällä mielellä, ei turhan woiton tähden, waan hywästä tahdosta, ei myös niinkuin herrat kansansa päälle, waan olkaat laumalle esikuwaksi. Niin te, Ylimmäisen Paimenen ilmestyessä, katoomattoman kunnian kruunun saatte.

Lukk. 12: 42—44. Jesus sanoi: kuka on uskollinen ja toimellinen perheenhaltia, jonka Herra asettaa perheensä päälle, oikialla ajalla määrättyä osaa antamaan? Autuas on se palwelia, jonka Herra tultuansa niin löytää tekewäksi. Totisesti sanon minä teille: hän asettaa hänen kaiken tawaransa päälle.

Hes. 33: 7—9. Ja sinä, ihmisen poika, minä olen pannut sinun Israelin huoneen wartiaksi; koska sinä jotakin minun suustani kuulet, että sinun pitäis heitä minun puolestani waroaman. Koska minä sanon jumalattomalle: sinä jumalatoin, sinun pitää totisesti kuoleman, ja et sinä hänelle sitä sanoo, että jumalatoin ottais waarin menostansa, niin pitää jumalattoman syntinsä tähden kuoleman, mutta hänen werensä tahdon minä sinun kädestäs waatia. Mutta jos sinä jumalatonta warot hänen tiestänsä, että hän siitä kääntyis ja hän ei palaja tiestänsä, niin pitää hänen syntinsä tähden kuoleman ja sinä olet pelastanut sielus.

Sen jälkeen sanoo toimitusmies:

Herra suokoon sinulle armon, uskollisesti kätkeä nämä sanat sydämees! Olkoot ne ojennusnuorana waelluksilles, muistutuksena tilinteostas! Lisätkööt ne walppauttas, kehoittakoot kiiwauttas, pyhittämään itseäs Ylipaimenen palwelukseen tämän kristillisen seurakunnan (näitten kristillisten seurakuntain) uskolliseen ja tunnolliseen hoitoon.

Jesuksen Kristuksen seurakunta toiwoo sinusta ettäs, wakuutettuna kirkkoherran wiran tärkeydestä, jo itse olet tutkinut niitä kalliita welwollisuuksia, joihin tämä wirka sinut sitoo; ettäs uskollisilla rukouksilla Jesuksen nimeen olet Jumalalta anonut armoa ja woimaa sitä kelwollisesti toimittaakses; ettäs kilwoittelet hywän uskon kilwoituksen, käsität ijankaikkisen elämän ja tunnustat hywän tunnustuksen. Tee nyt Jumalan ja tämän kristillisen seurakunnan edessä uskontunnustukses!

Wihittäwä tekee uskontunnustuksensa:

Minä uskon Jumalan päälle, Isän kaikkiwaltiaan, taiwaan ja maan Luojan;

Ja Jesuksen Kristuksen päälle, Hänen ainoan Poikansa, meidän Herramme, joka sikisi Pyhästä Hengestä: syntyi Neitseestä Mariasta, kärsei Pontius Pilatuksen wallan alla, ristiinnaulittiin, kuoletettiin ja haudattiin: astui alas helwettiin: kolmantena päiwänä nousi kuolleista: astui ylös taiwaaseen: istuu Isän Jumalan kaikkiwaltiaan oikialla kädellä: sieltä on tulewa tuomitsemaan eläwiä ja kuolleita;

Ja Pyhän Hengen päälle, yhden, pyhän, kristillisen seurakunnan, pyhäin ihmisten yhteyden, syntein anteeksi saamisen, ruumiin ylösnousemisen ja ijankaikkisen elämän. Amen.

Kun uskontunnustus on tehty, sanoo toimitusmies:

Herra Jumala antakoon sinulle armoa pysyä tässä uskossa lujana loppuun asti, ja siinä wahwistaa niitä, jotka weljiäs owat uskossa.

Sen jälkeen toimitusmies tekee seuraawaiset kysymykset:

1. Tahdotkos pyhän Kolmeyhteyden nimeen ruweta kirkkoherran wirkaan tässä kristillisessä N. N. seurakunnassa (näissä — — — seurakunnissa)?

Wast. Tahdon.

2. Tahdotkos ahkeroita tätä wirkaa kaikissa oikein ja kelwollisesti toimittaa, Jumalalle kunniaksi ja sieluille autuudeksi?

Wast. Tahdon.

3. Tahdotkos niinmuodoin alati pysyä Jumalan puhtaassa sanassa ja siinä itseäs kartuttaa, kaikkea wäärää ja williuskoista oppia karttaa, oikein saarnata Jesusta Kristusta Jumalan sanan jälkeen, ja Hänen asetuksensa mukaan jakaa pyhiä sakramenttejä?

Wast. Tahdon.

4. Tahdotkos myöskin niin asettaa elämäs, että se tulee uskowaisille esikuwaksi ja ei ketään pahenna?

Wast. Tahdon.

Wielä sanoo toimitusmies:

Sinä tunnustat niinmuodoin welwollisuutes. Sinä olet ilmoittanut yksiwakaisen aikomukses niitä täyttää. Jumala kaikkiwaltias wahwistakoon ja auttakoon sinua kaikkea tätä pitämään! Ja sen woiman mukaan, joka minulle tässä asiassa on uskottu, annan minä tämän kautta sinulle kirkkoherran wiran tässä kristillisessä N. N. seurakunnassa (näissä — — — seurakunnissa) Isän Jumalan ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen. Amen. *)

*) Wirkawalaa ei enää tarwita uudistaa (Keis. Asetus 29 p. joulukuuta w. 1877).

Toimitusmies antaa wihittäwälle Keisarin (tuomiokapitulin) wahwistuskirjan ja sanoo:

Jumala kaikkiwaltias antakoon sinulle armoa ja siunausta, Hänen Pyhän Henkensä awun kautta niin toimittaa tätä wirkaa, ettäs taidat sen wastata Hänen edessänsä, koska Hän tulee tuomitsemaan eläwiä ja kuolleita! Amen.

Rukoilkaamme sitä Häneltä, jolta kaikki hywä ja täydellinen lahja tulee.

Wihittäwä laskee polwillensa, ja toimitusmies apumiesten kansia panee kätensä hänen päänsä päälle, ja rukoilee:

Isä meidän, joka olet taiwaissa! pyhitetty olkoon Sinun nimes: lähestyköön Sinun waltakuntas: tapahtukoon Sinun tahtos niin maassa kuin taiwaassa: anna meille tänä päiwänä meidän jokapäiwäinen leipämme: ja anna meille meidän syntimme anteeksi, niinkuin mekin anteeksi annamme meidän welwollistemme: ja älä johdata meitä kiusaukseen: waan päästä meitä pahasta; sillä Sinun on waltakunta, ja woima, ja kunnia ijankaikkisesti. Amen.

Sen jälkeen astuu toimitusmies taas alttarin eteen, ja sanoo:

Rukoilkaamme!

Laupias Jumala, rakas taiwaallinen Isä, Sinä joka olet meille armollisesti luwannut ja

sanonut tahtowas, saarnan kautta ristiinnaulitusta Kristuksesta, wapahtaa niitä, jotka uskowat! Me rukoilemme Sinua sydämestämme, ettäs laupiaasti ja runsaasti lahjoittaisit jumalallisen armos ja Pyhän Henkes tälle palwelialles, jonkas olet lähettänyt ja säätänyt tämän seurakunnan sielunpaimeneksi, että hän sen kautta wahwistettaisiin ja kiinnitettäisiin lujaksi ja järkähtämättömäksi kaikkea kiusausta wastaan, ja sanallas, jumalallisen tahtos ja isällisen mieles jälkeen, uskollisesti ja ahkerasti kaitsis ja ruokkis Sinun laumaas, jonkas olet Poikas kalliilla werellä ostanut, pyhälle nimelles ylistykseksi ja kunniaksi, ja kristikunnalles rakennukseksi ja enennykseksi; saman Sinun Poikas Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Amen.

Sen jälkeen toimitusmies puhuu seurakunnalle, tällä, taikka muulla, tawalla:

Tämän kristillisen N. N. seurakunan jäsenet, kaikki yhteisesti! Ottakaat nyt wastaan kirkkoherraksenne se mies, joka tästälähin Jumalan palweliana, on teille julistawa Jumalan neuwoa autuudestanne: se opettaja, joka teitä on saattawa ijankaikkisen elämän tielle, ja painawimmissa asioissa eläissänne, niinpä kuoleman hetkelläkin, on olewa lohduttajanne, neuwonantajanne. Te olette kuulleet ne lupaukset, jotka hän on tehnyt Herralle Jumalallensa ja teille, mutta muistakaat tekin welwollisuuksianne. Kohdelkaat häntä luottamuksella, mielisuosiolla ja rakkaudella. Hän pitää huolta teidän hywästänne: älkäät tehkö hänen huolenpitoansa hedelmättömäksi. Hän tekee työtä teidän parhaaksenne: älkäät kylmäkiskoisuudella ja hitaudella saattako hänen työtänsä raskaaksi. Hän

neuwoo teille tien: waeltakaat sitä wisusti. Hän rukoilee teidän edestänne: älkäät te koskaan lakatko rukoilemasta hänen edestänsä. Mutta ei se mitään ole, joka istuttaa, eikä se joka kastaa, waan Jumala, joka kaswon antaa, ja siunauksensa ja armonsa kautta tekee opettajan työn hedelmälliseksi, niin että se on sekä hänelle että sanankuulioillensa hyödytykseksi ja ijankaikkiseksi autuudeksi. Kumartakaat siis polwenne meidän Herramme Jesuksen Kristuksen Isän puoleen, että Hän antais teille woimaa kunniansa rikkauden jälkeen, että Hänen Henkensä kautta tulisitte wäkewiksi sisällisessä ihmisessä; että Kristus asuis uskon kautta teidän sydämissänne, että olisitte rakkaudessa juurtuneet ja perustetut, että selkiästi käsittäisitte kaikkein pyhäin kanssa, mikä leweys ja pituus ja sywyys ja korkeus olis, ja Kristuksen rakkauden tuntisitte, joka kaiken tuntemisen yli käy, että olisitte kaikella Jumalan täydellisyydellä täytetyt. Mutta Hänelle, joka woi kaikki ylönpaltisesti tehdä, kaiken senkin yli, kuin rukoilemme taikka ymmärrämme, sen woiman jälkeen, joka meissä waikuttaa, Hänelle olkoon kunnia seurakunnassa, joka on Kristuksessa Jesuksessa, kaikkiin aikoihin ijankaikkisesta niin ijankaikkiseen! Amen.

Sen jälkeen sanoo toimitusmies kirkkoherralle:

Rakas weli Kristuksessa! Mene kaitsemaan tätä Kristuksen laumaa; ja pidä siitä waari.

Wiimein toimitusmies lukee hänelle siunauksen, sanoen:

Nöyrytä sydämes Jumalan edessä ja ota siunaus!

Herra siunatkoon sinua ja warjelkoon sinua: Herra walistakoon

kaswonsa sinun päälles, ja olkoon sinulle armollinen: Herra kääntäköön kaswonsa sinun puolees ja antakoon sinulle ijankaikkisen rauhan! Nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen. Amen.

Lopuksi weisataan wirsi, jonka jälkeen toimitusmies, apumiehet ja wihitty palaawat sakaristoon.

Muist. Samaan kaawaan, mutatis mutandis, wihitään myös muut wakinaiset papit.

Dupl, kw

